

PRAVNI POLOŽAJ STEČAJNOGA UPRAVITELJA KOD NAKNADNO PRONAĐENE IMOVINE STEČAJNIH DUŽNIKA U SKRAĆENOM STEČAJNOM POSTUPKU

Sabljić, Renato

Professional thesis / Završni specijalistički

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:847227>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-27**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
EKONOMSKI FAKULTET**

RENATO SABLJIĆ

**PRAVNI POLOŽAJ STEČAJNOGA UPRAVITELJA
KOD NAKNADNO PRONAĐENE IMOVINE STEČAJNIH
DUŽNIKA U SKRAĆENOM STEČAJNOM POSTUPKU**

POSLIJEDIPLOMSKI SPECIJALISTIČKI RAD

ZAGREB, 2019.

PODACI I INFORMACIJE O STUDENTU POSLIJEDIPLOMSKOG STUDIJA

Prezime i ime: RENATO SABLJIĆ

Datum i mjesto rođenja: 31. 01. 1971. g., Slavonski Brod

Naziv završenog fakulteta i godina diplomiranja: Fakultet elektrotehnike i računarstva, 1996. g.

PODACI O POSLIJEDIPLOMSKOM SPECIJALISTIČKOM RADU

1. Vrsta studija: **specijalistički**
2. Naziv studija: **Poslovno upravljanje - MBA**
3. Naslov rada: **Pravni položaj stečajnoga upravitelja kod naknadno pronađene imovine stečajnih dužnika u skraćenom stečajnom postupku**
4. UDK (popunjava knjižnica): _____
5. Fakultet na kojem je rad obranjen: Ekonomski fakultet

POVJERENSTVA, OCJENA I OBRANA RADA

1. Datum prihvatanja teme: 18. 06. 2018. g.
2. Mentor: prof. dr. sc. Hana Horak
3. Povjerenstvo za ocjenu rada
 1. prof. dr. sc. Tihomir Vranešević
 2. prof. dr. sc. Hana Horak
 3. prof. dr. sc. Boris Tušek
4. Povjerenstvo za obranu rada:
 1. prof. dr. sc. Tihomir Vranešević
 2. prof. dr. sc. Hana Horak
 3. prof. dr. sc. Boris Tušek
5. Datum obrane rada: 25. 11. 2019. g.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni/diplomski/specijalistički rad, odnosno doktorski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Zagreb, 17. 12. 2019. g.

(mjesto i datum)

(vlastoručni potpis studenta)

RENATO SABLJIĆ
Matični broj studenta: PDS – 717-2008

SPECIJALISTIČKI POSLIJEDIPLOMSKI RAD

**PRAVNI POLOŽAJ STEČAJNOGA UPRAVITELJA
KOD NAKNADNO PRONAĐENE IMOVINE STEČAJNIH
DUŽNIKA U SKRAĆENOM STEČAJNOM POSTUPKU**

SPECIJALISTIČKI POSLIJEDIPLOMSKI STUDIJ
POSLOVNO UPRAVLJANJE
EKONOMSKI FAKULTET SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

MENTOR: prof. dr. sc. Hana Horak

ZAGREB, 2019.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
1.1. Definiranje predmeta istraživanja	4
1.2. Definiranje ciljeva i hipoteza rada	5
1.3. Metodologija rada	6
1.4. Struktura rada	7
2. STEČAJNI POSTUPAK U REPUBLICI HRVATSKOJ	9
2.1. Pravni okvir stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj	9
2.1.1. O stečajnom pravu	9
2.1.2. Stečajno pravo u Republici Hrvatskoj	10
2.1.3. Ciljevi predstečajnoga i stečajnoga postupka	12
2.1.4. Predstečajni i stečajni razlozi za otvaranje stečajnoga postupka	12
2.1.5. Pokretanje stečajnoga postupka	14
2.1.6. Tijela stečajnoga postupka	17
2.2. Vrste stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj	19
2.2.1. Prethodni postupak	19
2.2.2. Stečajni postupak – redovan stečajni postupak	20
2.2.3. Stečajni plan	23
2.2.4. Osobna uprava	25
2.2.5. Oslobođenje dužnika od preostalih obveza	25
2.2.6. Stečajni postupak nad imovinom pravne osobe koje je prestala postojati	26
2.2.7. Predstečajni postupak	28
2.3. Skraćeni stečajni postupak	32
2.4. Prekogranični stečajevi u Europskoj uniji	35
2.4.1. Različiti pravni sustavi u zemljama Europske unije	35
2.4.2. Nadležnost za provedbu stečajnoga postupka	37
2.4.3. Uredba Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. godine	39
2.4.4. Provedbena Uredba Vijeća (EU) 2016/1792 od 29. rujna 2016. godine	43
2.4.5. Uredba Vijeća (EU) br. 2015/848 od 20. svibnja 2015. godine	44
2.4.6. Provedbena Uredba Komisije (EU) 2017/1105 od 12. lipnja 2017	45
3. PRAVNI POLOŽAJ STEČAJNOGA UPRAVITELJA U SKRAĆENIM STEČAJNIM POSTUPCIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ	46
3.1. Pravne posljedice otvaranja stečajnoga postupka	46
3.1.1. Osnovne pravne posljedice otvaranja stečajnoga postupka	46
3.1.1.1. Prava tijela pravne osobe, upravljanje i raspolaganje imovinom dužnika	46
3.1.1.2. Individualne zabrane otuđenja i opterećenja u pravilu bez učinka	47
3.1.1.3. Raspolaganje tijela dužnika odnosno dužnika pojedinca	47
3.1.1.4. Činidbe u korist dužnika	47
3.1.1.5. Nasljedstvo	48
3.1.1.6. Podjela imovine pravne zajednice	48
3.1.1.7. Tražbine stečajnih vjerovnika	48
3.1.1.8. Postojeće parnice se prekidaju	48
3.1.1.9. Zabrana ovrhe i osiguranja nad imovinom dužnika	49
3.1.1.10. Prava stečena ovrhom i osiguranjem	50
3.1.1.11. Zabrana ovrhe radi ostvarivanja tražbina prema stečajnoj masi	50
3.1.1.12. Isključenje drugih oblika pravnog stjecanja	50
3.1.1.13. Skupna šteta	51
3.1.1.14. Osobna odgovornost članova društva	51
3.1.1.15. Utjecaj otvaranja stečajnoga postupka na tražbine prema dužniku	51

3.1.1.16. Odgovornost više osoba	52
3.1.2. Ispunjenje pravnih poslova	53
3.1.3. Pobijanje pravnih radnji stečajnoga dužnika	57
3.2. Pravni položaj stečajnoga upravitelja.....	63
3.2.1. Imenovanje stečajnoga upravitelja.....	64
3.2.3. Odgovornost stečajnoga upravitelja.....	66
3.2.4. Nadzor nad stečajnim upraviteljem i polaganje računa	68
3.3. Pravne posljedice i problemi upravljanja naknadno pronađenom imovinom stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak	69
3.3.1. Stečajna masa nakon zaključenja stečajnoga postupka	69
3.3.1. Upis stečajne mase u sudski registar.....	70
3.3.2. Upravljanje stečajnom masom i njezino unovčenje	70
3.3.3. Prava i obveze stečajnoga upravitelja.....	71
3.3.4. Prava i obveze stečajnoga upravitelja nakon zaključenja stečajnoga postupka.....	72
3.4. Ekonomski aspekti stečajnoga postupka u skraćenim stečajnim postupcima s naknadno pronađenom imovinom	73
3.4.1. Troškovi stečajnoga postupka.....	73
3.4.2. Prodaja imovine stečajnih dužnika	74
3.4.3. Unovčenje predmeta na kojima postoji razlučno pravo.....	76
3.4.4. Računovodstvo u stečaju	78
4. Istraživanje problema upravljanja naknadno pronađenom imovinom stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak u Republici Hrvatskoj.....	80
4.1. Definiranje problema i ciljeva istraživanja	80
4.2. Prijedlog pristupa i odabir kriterija	81
4.2.1. Brojnost i značajke insolventnih poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj.....	82
4.3. Metodologija istraživanja.....	90
4.3.1. Anketa stečajnih upravitelja u Republici Hrvatskoj	90
4.4. Rezultati i njihova primjena	92
4.4.1. Rezultati istraživanja prema zajedničkim značajkama	99
4.4.2. Problemi stečajnih upravitelja pri skraćenim stečajnim postupcima.....	100
4.4.3. Problemi u skraćenim stečajnim postupcima u Republici Hrvatskoj	101
4.4.3.1. Problemi zatečeni kod stečajnoga dužnika.....	102
4.4.3.2. Problemi pri radu stečajnih upravitelja zbog pogrešno primjenjivanoga materijalnog prava.....	103
4.4.3.3. Vrijeme do nastavka stečajnoga postupka radi naknadne diobe	105
4.4.3.4. Profesionalizacija djelatnosti stečajnih upravitelja	106
4.4.3.5. Nedostatna visina imovine	109
4.4.3.6. Sudski predmeti i upravni predmeti	110
4.4.3.7. Dostava pismena	112
4.4.3.8. Višak pri završnoj diobi	112
4.4.3.9. Stupanje u posjed imovine	115
4.4.4. Zaključak istraživanja	116
4.5. Ograničenja istraživanja i preporuke za buduća istraživanja	117
5. ZAKLJUČAK.....	118
POPIS LITERATURE	119
SAŽETAK.....	122
ABSTRACT	123
POPIS TABLICA.....	124
POPIS GRAFIKONA.....	125
PRILOG 1. ANKETNI UPITNIK	126

POPIS KRATICA KOJE SE UPOTREBLJAVAJU U RADU

Čl. – Članak

DORH – Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

EJN – Europska pravosudna mreža u građanskim i trgovačkim stvarima

EU – Europska unija

EZ – Europska zajednica

FINA – Financijska agencija

HZMO – Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

MPRH – Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske

MUP RH – Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske

NN – Narodne novine

OIB – Osobni identifikacijski broj

OS – Općinski sud

OZ – Ovršni zakon

PS – Prekršajni sud

RH – Republika Hrvatska

SAD – Sjedinjene Američke Države

SZ – Stečajni zakon

st. – stavak

TS – Trgovački sud

USRH – Ustavni sud Republike Hrvatske

VTS – Visoki trgovački sud

ZFPPN – Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi

ZOO – Zakon o obveznim odnosima

ZPP – Zakon o parničnom postupku

ZSR – Zakon o sudskom registru

ŽDO – Županijsko državno odvjetništvo

1. UVOD

1.1. Definiranje predmeta istraživanja

Stečajni postupak provodi se radi skupnoga namirenja vjerovnika stečajnoga dužnika unovčenjem njegove imovine i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima.¹ Trgovački sud provodi skraćeni stečajni postupak nad pravnom osobom koja nema zaposlenih i koja u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje ima evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u neprekinutom razdoblju od 120 dana te nisu ispunjene pretpostavke za pokretanje drugoga postupka radi brisanja iz sudskoga registra.² Ako osobe ovlaštene za zastupanje dužnika po zakonu u roku od 15 dana ne podnesu popis imovine i obveza dužnika ili ako iz toga popisa proizlazi da dužnik ima imovinu koja nije dostatna za namirenje predvidivih troškova stečajnoga postupka te ako u roku od 45 dana nijedan vjerovnik ne predloži otvaranje stečajnoga postupka i ne predujmi sredstva za namirenje troškova postupka, smatrat će se da je dužnik nesposoban za plaćanje³ te će trgovački sud po službenoj dužnosti donijeti rješenje o otvaranju i zaključenju skraćenoga stečajnoga postupka.⁴ Stečaj nije izvor problema, već pravni mehanizam da se problem riješi.⁵

Zbog nedostataka podataka o imovini pretpostavlja se da stečajni dužnik nema nikakvu imovinu ili ima imovinu vrijednosti koja nije dovoljna za pokrivanje troškova stečajnoga postupka te trgovački sudovi provode skraćene stečajne postupke nad stečajnim dužnicima u kojima otvaraju i zaključuju u istome danu skraćene stečajne postupke, a stečajni upravitelji često naknadno bivaju obaviješteni da su proglašeni stečajnim upraviteljima. Otvaranjem stečajnoga postupka prava tijela dužnika pravne osobe prestaju i prelaze na stečajnoga upravitelja.⁶ Naknadno se u pojedinim slučajevima dolazi do saznanja da su neki stečajni dužnici nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak, a koji su već po zakonu brisani iz sudskog registra⁷, imali u vlasništvu imovinu dovoljnu za podmirenje troškova stečajnoga postupka i djelomično ili potpuno namirenje vjerovnika. Tada stečajni upravitelji obavještavaju trgovačke sudove o

¹ Čl. 2. st. 2. Stečajnoga zakona, NN br. 71/15 i 104/17 (dalje: SZ-a)

² Čl. 428. SZ-a

³ Čl. 431. st. 1. SZ-a

⁴ Čl. 431. st. 2. SZ-a

⁵ Vuković, A., Bodul, D. (2012). Stečajno zakonodavstvo u tranziciji – komparativni osvrt, hrvatski izazovi i potencijalna rješenja. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 49(3), 653. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/8684>

⁶ Čl. 159. SZ-a

⁷ Čl. 70. Zakona o sudskom registru (NN br. 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10 i 90/11; dalje u tekstu: ZSR-a)

postojanju imovine stečajnih dužnika te predlažu ponovno otvaranje zaključenih stečajnih postupaka radi naknadne diobe. Trgovački sudovi donose rješenja o nastavku postupka radi naknadne diobe stečajne mase iza stečajnoga dužnika.⁸ Stečajna masa obuhvaća cjelokupnu imovinu dužnika u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka te imovinu koju on stekne tijekom stečajnoga postupka. Stečajna masa služi namirenju troškova stečajnoga postupka te tražbina vjerovnika stečajnoga dužnika, odnosno tražbine čije je namirenje osigurano određenim pravima na imovini dužnika.⁹

U radu se istražuje pravni položaj stečajnoga upravitelja pri upravljanu naknadno pronađenom imovinom stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak, posebice u razdoblju od saznanja o postojanju naknadno pronađene imovine do donošenja rješenja o nastavku postupka radi naknadne diobe stečajne mase iza stečajnoga dužnika. Obrađuje se uloga i utjecaj stečajnoga upravitelja u skraćenim stečajnim postupcima, kojega imenuje Trgovački sud¹⁰, a koji istodobno zastupa interese vjerovnika i upravlja materijalnom i nematerijalnom imovinom dužnika. U istraživačkom dijelu rada analizira se razdoblje od dobivanja informacija o postojanju imovine stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak do rješenja o nastavku postupka radi naknadne diobe stečajne mase iza stečajnoga dužnika kao i nastavci stečajnih postupaka te će se pokušati utvrditi potreba za posebnim zakonskim reguliranjem pravnog položaja stečajnoga upravitelja u navedenome razdoblju.

Predmet istraživanja je pravni položaj stečajnih upravitelja kod naknadno pronađene imovine stečajnih dužnika u skraćenim stečajnim postupcima te utjecaj pravnih posljedica otvaranja stečajnoga postupka i drugih čimbenika na imovinu stečajnoga dužnika i upravljanje stečajnom masom.

1.2. Definiranje ciljeva i hipoteza rada

Cilj je ovoga rada uputiti na praktične probleme pravnog položaja stečajnoga upravitelja kod naknadno pronađene imovine stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak, kako bi stečajni postupak kvalitetnije ispunjavao svoje ciljeve. Istraživanje je

⁸ Čl. 289. st. 1. SZ-a

⁹ Čl. 134. SZ-a

¹⁰ Čl. 85. SZ-a

provedeno na uzorku od 45 ispitanika koji su imenovani stečajnim upraviteljima u prethodno zaključenim skraćenim stečajnim postupcima kod kojih je naknadno pronađena imovina. U radu se prikazuju i srednje vrijednosti pronalaska imovina u prethodno zaključenim skraćenim stečajnim postupcima, razine namirenja vjerovnika i troškovi stečajnoga postupka u odnosu na vrijednost naknadno pronađene imovine.

Specifični ciljevi istraživanja u okviru specijalističkoga poslijediplomskog rada su:

1. Istražiti pravni položaj stečajnih upravitelja u upravljanju naknadno pronađenom imovinom stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak.
2. Istražiti praktične nedostatke u kojima djeluju stečajni upravitelji u upravljanju naknadno pronađenom imovinom stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak.
3. Može li se promjenom sadašnjega zakonskog okvira poboljšati pravna zaštita i ekonomska korist od naknadno pronađene imovine stečajnih dužnika?

U skladu s ciljevima rada, postavljene su sljedeće polazne hipoteze istraživanja:

1. H1 Praktična provedba stečajeva nad stečajnim dužnicima u skraćenim stečajnim postupcima kod kojih je naknadno pronađena imovina često nema odgovarajuću definiranu zakonsku podlogu pravnog položaja stečajnoga upravitelja u stečajnom zakonu.
2. H2 Stečajni upravitelji često nemaju pravne instrumente ući u posjed naknadno pronađene imovine.
3. H3 Potrebno je unaprijediti položaj stečajnoga upravitelja kako bi što prije mogao preuzeti upravljanje naknadno pronađenom imovinom, time bi se i vjerovnici namirivali u većoj mjeri, odnosno kako bi se imovina stečajnih dužnika što prije očuvala od propadanja.

1.3. Metodologija rada

U okviru istraživanja ovoga rada analizirat će se sekundarni i primarni izvori podataka. Za potrebe prikupljanja sekundarnih izvora podataka primijenit će se istraživanje za stolom koje uključuje pretraživanje knjiga, relevantnih i dostupnih znanstvenih i stručnih članaka, zakona te internetskih stranica koje pokrivaju predmet istraživanja. Za potrebe prikupljanja primarnih

podataka primijenit će se opisno istraživanje na uzorku stečajnih upravitelja koji su zajedno imenovani u više od 5000 skraćenih stečajnih postupaka.

Postavljene hipoteze dokazuju se pretraživanjem knjiga, relevantnih i dostupnih znanstvenih i stručnih članaka, zakona te internetskih stranica koji utječu na pravni položaj stečajnoga upravitelja kao i opisnim istraživanjem kod ispitanika imenovanih u skraćenim stečajnim postupcima kod kojih je naknadno pronađena imovina, te analizom prikupljenih podataka i uspoređivanjem međusobnih utjecaja analiziranih pojava na visinu stečajne imovine u skraćenim stečajnim postupcima, kao i njihov odnos s kretanjem troškova stečajnoga postupka. Ovaj specijalistički poslijediplomski rad trebao bi pridonijeti dodatnom razumijevanju problema upravljanja stečajnih upravitelja naknadno pronađenom imovinom stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak, kao i problema pravnog položaja stečajnoga upravitelja. Dodatni doprinos ovoga rada je i u konkretnoj primjeni saznanja za moguća unaprjeđenja i rješenja kojima bi se poboljšao pravni okvir djelovanja stečajnih upravitelja u skraćenim stečajnim postupcima, kao i u razdoblju do nastavka postupka radi naknadne diobe.

1.4. Struktura rada

Rad je podijeljen u pet poglavlja uključujući Uvod i Zaključak. U Uvodu je definiran predmet istraživanja, navedeni su ciljevi i hipoteza rada, kao i metodologija rada.

U drugom poglavlju daje se kratki prikaz stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj, pravni okvir stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj, vrste stečajnoga postupka s naglaskom na skraćeni stečajni postupak u Republici Hrvatskoj kao i prekogranični stečajni postupci u Europskoj uniji.

U trećem poglavlju obrazložene se pravne posljedice koje nastupaju otvaranjem stečajnoga postupka s naglaskom na pravni položaj stečajnoga upravitelja u skraćenim stečajnim postupcima kao i posljedice i problemi upravljanja naknadno pronađenom imovinom stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak te ekonomski aspekti stečajnoga postupka u skraćenim stečajnim postupcima s naknadno pronađenom imovinom.

U četvrtom poglavlju istražuju se problemi upravljanja naknadno pronađenom imovinom nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak u Republici Hrvatskoj, daje se prikaz statističkih pokazatelja kretanja stečajnih postupaka za skraćene stečajne postupaka, kao i njihova korelacija. Izlažu se zakonska ograničenja i drugi čimbenici s primjerima njihova utjecaja na rad stečajnih upravitelja.

Zaključak donosi sintezu rada i istraživanja s bitnim zaključcima vezanim uz pravni položaj stečajnoga upravitelja kod naknadno pronađene imovine stečajnih dužnika u skraćenim stečajnim postupcima.

2. STEČAJNI POSTUPAK U REPUBLICI HRVATSKOJ

2.1. Pravni okvir stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj

2.1.1. O stečajnom pravu

Stečajni postupak je interdisciplinarno područje na kojemu se susreću ekonomski i pravni sustavi razmišljanja i izražavanja. Stečajni postupak trebao bi maksimizirati ekonomsku vrijednost imovine stečajnoga dužnika kako bi se vjerovnici namirili kroz brzu i efikasnu likvidaciju, ili kako bi restrukturiranjem u stečaju bili sanirani dugovi i opstalo poduzeće. Stečajno pravo je širi pojam od stečajnoga zakona koji je ujedno i najvažniji dio stečajnoga prava. Uz stečajni zakon pod stečajnim pravom se podrazumijevaju i drugi zakoni i propisi koji određuju pravni okvir za provedbu stečajnoga postupka. Cilj stečajnoga prava je sigurnost naplate vjerovnika, niža kamatna stopa, oporavak poduzeća s financijskim poteškoćama i brže vraćanje blokiranih sredstava u uporabu.¹¹ Značajke stečajnoga sustava bitno utječu na mikroekonomsku razinu gospodarstva, odnosno na razvijenost poduzetništva. Makroekonomska stabilnost određena je i kvalitetom stečajnoga sustava, koji utječe na opću razinu kamatnih stopa jer pouzdanost naplate utječe na spremnost zajmodavaca za pozajmljivanjem.

Prema Stiglitzu¹², tri su ključna načela stečaja. Prvo, središnja uloga stečaja u modernim kapitalističkim gospodarstvima je ohrabrivanje reorganizacije. Moderna kapitalistička gospodarstva ne bi se mogla razviti bez društava s ograničenom odgovornošću. Koncept ograničene odgovornosti traži koncept stečaja. U većini razvijenih ekonomija koncept stečaja evoluirao je od etimoloških korijena u srednjovjekovnom talijanskom običaju (tal. *banca rupta* – slomljena klupa) po kojemu se osobu ili entitet isključivalo iz društva ili kažnjavalo zato što je bio u takvom ekonomskom stanju da mu je imovina bila manja od njegovih dugova. Danas se u razvijenim ekonomijama stečaj ne može izjednačiti s likvidacijom, niti se može označiti jednostavnim transferom vlasništva s dužnika na vjerovnika. Ne iznenađuje što vjerovnici danas često vide stečajni postupak kao davanje šanse dužniku da se riješi dugova prema vjerovnicima ili davanje mogućnosti dužniku da jednostrano prekrši međusobne ugovore, ali

¹¹ Bartulović, Ž., Bodul, D., Vuković, A. (2013). Pravnopovijesni i poredbenopravni prikaz razvoja stečajnoga postupka. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 34(2), str. 911-939

¹² Stiglitz, J. (2001). Bankruptcy Laws: Basic Economic Principles, Resolution of Financial Distress – An International Perspective on the Design of Bankruptcy Laws, World Bank Institute, Washington, str. 2-4

takvi pogledi na stečajni postupak su pogrešni poput stajališta kako je prirodno i pravedno kažnjavati zatvorskom kaznom dužnike koji nisu u stanje riješiti svoje financijske obveze. Zapravo, dobro funkcionalan stečajni postupak je nužan za efikasnu tržišnu ekonomiju, a vjerovnici moraju jasno razumjeti posljedice koje nastaju kada dužnici ne mogu izvršiti svoje obveze. Stečajni zakon ima takvu važnost za moderni kapitalizam da je zabranjeno u međusobne ugovore pravnih entiteta koje sudjeluju na tržištu unositi odredbe koje bi isključivale odredbe stečajnoga zakona.

Drugo načelo stečaja, prema Stiglitzu¹³, je nepostojanje univerzalnoga stečajnoga zakona (koda). Svaki stečajni zakon u pojedinoj zemlji balansira među nekoliko ciljeva, uključujući šticeenje prava vjerovnika (što je nužno za funkcioniranje tržišta kapitala i mobilizaciju kapitala za investicije) na jednoj strani i izbjegavanje preuranjenog likvidiranja održivih poduzeća na drugoj strani. U većini zemalja stečajni zakoni su s vremenom evoluirali s promjenom balansa moći zainteresiranih sudionika zajedno sa strukturalnim transformacijama ekonomije i povijesnim razvojem društva. Iako se stečajni postupak razlikuje od države do države, većinom se drže široko prihvaćenih univerzalnih standarda stečajnoga postupka.

Treće načelo stečaja po Stiglitzu¹⁴ je nepostojanje stečajnoga zakona koji je nedvojbeno najbolji za sve u društvu. Neki sudionici stečajnoga postupka prolaze bolje u jednoj državi, drugi u drugoj. Stoga, povijesno, stečaj uzrokuje intenzivne političke rasprave u državama gdje neki sudionici rasprava ne uzimaju u obzir posljedice promjena u stečajnim zakonima, poput toga da veća zaštita dužnika vodi do većih kamata kako bi se vjerovnici zaštitili. Nigdje u svijetu ne postoji takva zakonska regulativa stečajeva koja bi postigla Paretovu efikasnost, ali to ne treba zvesti na pomisao da je stečajni zakon jedino stvar političke odluke. Loš stečajni zakon može naštetiti i dužnicima i vjerovnicima kao i drugim sudionicima stečajnoga postupka poput radnika, dioničara, na koje utječe način rješavanja sukoba interesa između dužnika i vjerovnika.

2.1.2. Stečajno pravo u Republici Hrvatskoj

Stečajno pravo obuhvaća prije svega stečajni zakon koji je ujedno i najvažniji dio stečajnoga prava. Osim stečajnoga zakona pod stečajnim pravom se podrazumijevaju i drugi zakoni i propisi koji su važni za provedbu stečaja (npr. u Hrvatskoj Ovršni zakon, Pravilnik o

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

utvrđivanju liste stečajnih upravitelja itd.). Stečajno pravo širi je pojam od stečajnoga zakona i obuhvaća cijeli pravni okvir koji se tiče stečaja.

Stečajni postupak propisan je Stečajnim zakonom, a stečajni postupci u Hrvatskoj vode se pred trgovačkim sudovima. Stečajni postupak jedini je sudski postupak u čijem provođenju sudjeluju i izvansudska tijela (stečajni upravitelj, skupština i odbor vjerovnika). Stečaj je opća ovrha, te se u stečajnom postupku provode i određeni elementi ovršnog postupka. U tom smislu, ovršni i stečajni zakon blisko su povezani.

U predstečajnom i stečajnom postupku na odgovarajući se način primjenjuju pravila parničnoga postupka u postupku pred trgovačkim sudovima¹⁵, ali stečajni postupak nije parnični već izvanparnični postupak. Za razliku od parničnog postupka stečajni postupak ne provodi se između dvije strane sa suprotstavljenim interesima. Svrha vođenja stečajnoga postupka je namirenje vjerovnika. Stoga vjerovnici moraju biti oni koji odlučuju o stečajnom postupku, dok je stečajni upravitelj samo i isključivo izvršitelj odluka vjerovnika čiji je posao unovčiti imovinu stečajnoga dužnika i namiriti vjerovnike u najvećoj mogućoj mjeri. Stečajni sudac prati procesni dio provođenja stečajnoga postupka i donosi jedino one odluke koje je po zakonu dužan donijeti. Tijekom stečajnoga postupka sudac može, umjesto vjerovnika, donijeti odluku iz njihove nadležnosti jedino u slučajevima kada takvu odluku vjerovnici nisu donijeli ili kada je donesena odluka skupštine vjerovnika u suprotnosti sa zajedničkim interesom vjerovnika. U svim ostalim situacijama vjerovnici su samostalni u donošenju odluka, a njihovu volju moraju poštovati stečajni upravitelj i stečajni sudac. Interes vjerovnika je namiriti svoje tražbine, a zadaća stečajnoga upravitelja koji zastupa stečajnoga dužnika je unovčiti imovinu i predati utržak vjerovnicima, odnosno što je moguće više podmiriti dužnikove obveze.

U stečajnom postupku prijedlozi, izjave i prigovori ne mogu se davati, odnosno podnositi ako se propusti rok, odnosno izostane s ročišta na kojem ih je trebalo dati ili podnijeti, ako Stečajnim zakonom nije drukčije određeno. U predstečajnom i stečajnom postupku ne može se tražiti povrat u prijašnje stanje.¹⁶ U predstečajnom i stečajnom postupku ne može se podnijeti prijedlog za ponavljanje postupka, a revizija se može izjaviti jedino ako odluka drugostupanjskoga suda ovisi o rješenju nekoga materijalnopravnog ili postupovnopravnog

¹⁵ Čl. 10. SZ-a

¹⁶ Čl. 11. st. 6. SZ-a

pitanja važnog za osiguravanje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.¹⁷ Predstečajni i stečajni postupak pokreću se na prijedlog ovlaštene osobe. Sud po službenoj dužnosti utvrđuje činjenice koje su važne za predstečajni i stečajni postupak te zbog toga može izvoditi sve potrebne dokaze, a odluke može donositi i bez usmene rasprave.

Stečaj ne mora biti završen po zaključenju stečajnoga postupka. Zaključeni stečajni postupak može se nastaviti nakon zaključenja radi naknadne diobe ako je pronađena imovina u vlasništvu stečajnoga dužnika koja prethodno nije bila poznata.¹⁸ Stečajni postupak može se zaključiti i ako se zbog nekih osporenih tražbina još vode parnice, tako da se pri završnoj diobi naprave rezervacije sredstava za parnice koje još traju, a u slučaju pozitivnog ishoda parnica za stečajnoga dužnika ta sredstva kao i sredstva dobivena parnicama podijelit će se u naknadnoj diobi kada se parnice završe. Imenovani stečajni upravitelj postaje trajni zastupnik stečajnoga dužnika bez vremenskog ograničenja, praktično cijeli život, jer zastupa dužnika i nakon zaključenja stečajnoga postupka.

2.1.3. Ciljevi predstečajnoga i stečajnoga postupka

Stečajni postupak provodi se radi skupnoga namirenja vjerovnika stečajnoga dužnika, unovčenjem njegove imovine i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima. Zakonom je taj cilj korigiran mogućnošću provedbe stečajnoga plana, a u slučaju stečaja nad dužnikom pojedincem i mogućnošću oslobođenja od preostalih obveza pod pretpostavkom da je dužnik pojedinac bio pošten. Predstečajni postupak provodi se radi uređivanja pravnoga položaja dužnika i njegova odnosa prema vjerovnicima i održavanja njegove djelatnosti. Cilj predstečajnoga postupka je održavanje dužnikove djelatnosti.¹⁹

2.1.4. Predstečajni i stečajni razlozi za otvaranje stečajnoga postupka

Predstečajni i stečajni postupak mogu se otvoriti jedino ako sud utvrdi postojanje kojega od zakonom propisanih razloga. Stečajni postupak može se otvoriti ako sud utvrdi postojanje stečajnoga razloga. Stečajni razlozi su nesposobnost za plaćanje i prezaduženost. Dužnik može predložiti otvaranje stečajnoga postupka i ako učini vjerojatnim da svoje postojeće obveze neće

¹⁷ Čl. 19. SZ-a

¹⁸ Čl. 289. SZ-a

¹⁹ Čl. 2. st. 2. SZ-a

moći ispuniti po dospijeću (prijeteca nesposobnost za plaćanje). Za razliku od vjerojatnosti postojanja kojega od razloga koji se javlja u funkciji specifične procesnopravne pretpostavke o kojoj ovisi dopustivost podnošenja prijedloga za otvaranje postupka, u fazi odlučivanja o prijedlogu, izvjesnost postojanja razloga je materijalnoppravna pretpostavka o osnovanosti prijedloga. Za ocjenu postojanja razloga mjerodavno je vrijeme donošenja odluke o prijedlogu. Prijeteća nesposobnost za plaćanje (prijeteca insolventnost) jedini je predstečajni razlog. Prijeteća nesposobnost za plaćanje postoji ako dužnik svoje postojeće obveze neće moći ispuniti po dospijeću. Za razliku od nesposobnosti za plaćanje koja zahtijeva postojanje dospjelih obveza, kod prijetecne insolventnosti dovoljno je samo postojanje obveza, a ne i njihova dospelost. Da bi sud stekao uvjerenje o postojanju toga razloga, na podnositelju prijedloga je teret dokaza da svoje postojeće obveze neće moći ispuniti po dospijeću. Nesposobnost za plaćanje postoji ako dužnik ne može trajnije ispunjavati svoje dospjele novčane obveze. Okolnost da je dužnik namirio ili da može namiriti u cijelosti ili djelomično tražbine nekih vjerovnika ne znači da je sposoban za plaćanje.

Smatra se da je dužnik nesposoban za plaćanje:

- a) ako u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje koji vodi Financijska agencija (FINA) ima jednu ili više evidentiranih neizvršenih osnova za plaćanje u razdoblju duljem od 60 dana koje je trebalo, na temelju valjanih osnova za plaćanje, bez daljnjeg pristanka dužnika naplatiti s bilo kojeg od njegovih računa
- b) ako nije isplatio tri uzastopne plaće koje radniku pripadaju prema ugovoru o radu, pravilniku o radu, kolektivnom ugovoru ili posebnom propisu odnosno prema drugom aktu kojim se uređuju obveze poslodavca prema radniku.

Postojanje prijetecne nesposobnosti za plaćanje presumira se ako je imovina dužnika pravne osobe manja od postojećih obveza. Stečajni zakon izričito navodi²⁰ kako se ova odredba neće primijeniti:

1. ako se prema okolnostima slučaja (razvojnem programu, raspoloživim izvorima sredstava, vrsti imovine, pribavljenim osiguranjima i slično) osnovano može pretpostaviti da će dužnik pravna osoba nastavljanjem poslovanja uredno ispunjavati svoje obveze po dospijeću

²⁰ Čl. 7. SZ-a

2. ako za obveze društva osoba solidarno odgovara član društva fizička osoba nad čijom imovinom nije pokrenut ili otvoren stečajni postupak.

2.1.5. Pokretanje stečajnoga postupka

Prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka ovlašten je podnijeti vjerovnik ili dužnik, ako zakonom nije drukčije određeno.²¹ Podnoseći prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka vjerovnik mora učiniti vjerojatnim postojanje svoje tražbine i stečajnoga razloga.²² Smatrat će se da je vjerovnik učinio vjerojatnim postojanje svoje tražbine ako njezino postojanje temelji na ovršnoj ispravi ili nepravomoćnoj sudskoj ili upravnoj odluci.²³ Razlučni vjerovnik ovlašten je podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka ako učini vjerojatnim da tražbinu neće moći potpuno namiriti iz predmeta na koji se odnosi njegovo razlučno pravo.²⁴ U ime dužnika pravne osobe podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka mogu: osoba ovlaštena za zastupanje dužnika po zakonu i likvidator dužnika, član upravnoga odbora dioničkog društva, član nadzornog odbora dužnika ako nema osoba ovlaštenih za zastupanje dužnika po zakonu te član društva s ograničenom odgovornošću ako dužnik nema nadzorni odbor, a nema osoba ovlaštenih za zastupanje dužnika po zakonu.²⁵ Te su osobe ujedno i dužne bez odgode, a najkasnije 21 dan od dana nastanka stečajnoga razloga podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka, pri čemu to kod člana nadzornoga odbora dužnika odnosno člana društva s ograničenom odgovornošću vrijedi jedino ako im je moglo biti poznato postojanje stečajnoga razloga i nepostojanje osoba ovlaštenih za zastupanje po zakonu.²⁶ Član nadzornog odbora dužnika odnosno član društva s ograničenom odgovornošću moraju pri podnošenju dotičnog prijedloga dostaviti i ispravu iz koje proizlazi nepostojanje osoba ovlaštenih za zastupanje dužnika po zakonu.²⁷ Dužnost podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka propisana je ne samo u odnosu na postojanje nesposobnosti za plaćanje već i u odnosu na postojanje prezaduženosti. Ako navedene osobe ne bi u navedenom roku podnijele prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka, one bi osobno odgovarale vjerovnicima za štetu koju su im

²¹ Čl. 109. st. 1. SZ-a

²² Čl. 109. st. 2. SZ-a

²³ Ibid.

²⁴ Čl. 109. st. 3. SZ-a

²⁵ Čl. 109. st. 4. SZ-a

²⁶ Čl. 110. st. 2. SZ-a

²⁷ Čl. 109. st. 5. SZ-a

prouzročili propustom te svoje dužnosti²⁸, a i izričito je propisan zastarni rok za dotičnu naknadu štete, koji iznosi pet godina od dana otvaranja stečajnoga postupka.²⁹ Ako prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka ne podnesu skupno sve osobe ovlaštene za zastupanje dužnika po zakonu ili svi članovi upravnoga odbora dioničkoga društva ili svi likvidatori dužnika, prijedlog je dopušten samo ako podnositelj prijedloga učini vjerojatnim postojanje stečajnoga razloga.³⁰ Prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka nad imovinom dužnika pojedinca ovlašten je podnijeti samo osobno dužnik pojedinac. U Stečajni zakon 2015. unesena je nova odredba kojom je FINA dužna podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka ako pravna osoba u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje ima evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u neprekinutom razdoblju od 120 dana, i to u roku od osam dana od isteka toga razdoblja, osim kada su ispunjene pretpostavke iz čl. 428. ovoga Zakona, dakle pretpostavke za tzv. skraćeni stečajni postupak³¹, ova dužnost FINA-e propisana je samo u odnosu na pravnu osobu kao dužnika, ne i u odnosu na fizičku osobu kao dužnika pojedinca. Zakonodavac je tako želio odgovoriti na uočeno stanje u hrvatskoj praksi u kojoj se prijedlozi za otvaranje stečajnoga postupka podnose vrlo kasno, kada u stečajnoj masi više nema dovoljno imovine čak ni za pokriće troškova stečajnoga postupka ili kada se u određenim slučajevima uopće ne podnose, pa pravne osobe koje više nisu djelatne nepotrebno svojim postojanjem opterećuju pravni i gospodarski promet. Za pravne osobe koje su na dan stupanja na snagu Stečajnoga zakona u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje imale evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u neprekinutom razdoblju od 120 dana bile su predviđene posebne prijelazne odredbe.³² U skladu sa zakonskom odredbom ministar nadležan za poslove pravosuđa posebnim je pravilnikom regulirao visinu naknade troškova FINA-i za podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka.³³ S obzirom na to da u praksi često stečajna masa nije dostatna ni za plaćanje troškova postupka, zakonodavac je odlučio unaprijed osigurati novčana sredstva za njihovo namirenje tako da je propisao da će FINA nakon što utvrdi nemogućnost izvršenja osnove za plaćanje zbog nedostatka novčanih sredstava na računima dužnika pravne osobe, naložiti banci da zaplijeni novčana sredstva s računa dužnika, u iznosu od 5.000,00 kuna za predujam za namirenje troškova stečajnoga postupka.³⁴ U odredbama čl. 112. st. 2.-7. SZ-a dalje se razrađuje

²⁸ Čl. 110. st. 3. SZ-a

²⁹ Čl. 110. st. 4. SZ-a

³⁰ Čl. 109. st. 7. SZ-a

³¹ Čl. 110. st. 1. SZ-a

³² Čl. 444. st. 1.-4. SZ-a

³³ Čl. 110. st. 6. SZ-a

³⁴ Čl. 112. st. 1. SZ-a

postupanje u tim slučajevima, no postavlja se temeljno pitanje, kako je moguće da se plijene sredstva za osiguranje troškova stečajnoga postupka u slučaju kada sudski još nije utvrđeno postojanje nekoga stečajnoga razloga³⁵, a i što zaplijeniti ako je pravna osoba u dugotrajnoj blokadi. Postoji Fond za namirenje troškova stečajnoga postupka koji se puni sredstvima poput toga da je podnositelj prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka po nalogu suda dužan platiti iznos predujma od 1.000,00 kuna u Fond za namirenje troškova stečajnoga postupka. Sud također može naložiti podnositelju prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka da uplati u roku od osam dana dodatni iznos predujma koji ne može biti viši od 20.000,00 kuna, ako Stečajni zakon drukčije ne određuje.³⁶ Ako su osigurana sredstva za namirenje troškova putem zapljene na temelju spomenutog čl. 112. SZ-a, tada se obveza podnositelja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka umanjuje za iznos osiguranih sredstava. Predujam nisu dužni platiti: a) radnici i prijašnji dužnikovi radnici ako su podnijeli prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka radi namirenja svoje dospjele tražbine po osnovi rada; b) FINA ako je podnijela prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka u skladu s čl. 110. st. 1. SZ-a te c) Republika Hrvatska.³⁷ U ova tri slučaja sud će naložiti osobama koje su dužne podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka u roku od 21 dan od nastanka stečajnoga razloga, a koje ga u propisanom roku nisu podnijele, plaćanje predujma za namirenje troškova stečajnoga postupka u roku od osam dana.³⁸ Oslobođanje radnika dužnika od snošenja predujma može se prihvatiti zbog načela socijalne zaštite, ali odredba koja oslobađa Republiku Hrvatsku snošenja predujma kada ona podnosi prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka kao vjerovnik je upitna, jer se nju na taj način privilegira u odnosu na druge vjerovnike. Ako sredstva za troškove nisu osigurana, tada će se u slučaju kada je podnositelj radnik, FINA ili Republika Hrvatska, ta sredstva predujmiti iz Fonda za namirenje troškova stečajnoga postupka.³⁹ U slučaju neplaćanja predujma, sud će prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka odbaciti kao nedopušten.⁴⁰ Ako predujam ne plati podnositelj prijedloga iz čl. 110. stavka 2. SZ-a, smatrat će se da on nije podnio prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka u propisanom roku.⁴¹ Predujam je trošak stečajnoga postupka na čiju naknadu vjerovnik koji je uplatio predujam ima pravo.⁴²

³⁵ Čl. 6. st. 1.-2., čl. 7. st. 1. SZ-a

³⁶ Čl. 114. st. 1. SZ-a

³⁷ Čl. 114. st. 3. SZ-a

³⁸ Čl. 113. st. 1. SZ-a

³⁹ Čl. 114. st. 4. SZ-a

⁴⁰ Čl. 114. st. 5. SZ-a

⁴¹ Čl. 114. st. 6. SZ-a

⁴² Čl. 114. st. 7. SZ-a

2.1.6. Tijela stečajnoga postupka

Tijela stečajnoga postupka su sud, stečajni upravitelj, skupština vjerovnika i odbor vjerovnika. Stečajni postupak provode tijela stečajnoga postupka poduzimanjem radnji u granicama i na način propisan Stečajnim zakonom. Sud je tijelo stečajnoga postupka ovlašteno odlučivati o svim pitanjima, osim o onima o kojima je ovlašteno odlučivati koje drugo tijelo stečajnoga postupka.⁴³

Stečajni upravitelj je u operativnom smislu najvažnije tijelo stečajnoga postupka koje u sebi objedinjuje dvije funkcije. S jedne strane, stečajni upravitelj je tijelo stečajnoga postupka s javnim ovlastima, a s druge strane, zastupnik je stečajnoga dužnika po zakonu. Stečajni upravitelj zastupa dužnika, ima prava i obveze tijela dužnika pravne osobe, vodi poslovanje stečajnoga dužnika. Uloga stečajnoga upravitelja opširnije je opisana u poglavlju 3.2. Pravni položaj stečajnoga upravitelja.

Skupštinu vjerovnika saziva sud. Pravo sudjelovanja imaju svi stečajni vjerovnici, svi stečajni vjerovnici s pravom odvojenoga namirenja, stečajni upravitelj i dužnik pojedinac. Skupštinu vjerovnika vodi sud i smatra se da je na skupštini vjerovnika odluka donesena ako zbroj iznosa tražbina stečajnih vjerovnika koji su glasovali za neku odluku iznosi više od zbroja iznosa tražbina vjerovnika koji su glasovali protiv te odluke, a pravo glasa imaju vjerovnici do potpunoga namirenja svojih tražbina. Skupština vjerovnika ima pravo od stečajnoga upravitelja zatražiti obavijesti i izvještaje o stanju stvari i vođenju poslova. Stečajni zakon osobito navodi ovlasti skupštine vjerovnika:⁴⁴ Skupština vjerovnika ovlaštena je na izvještajnom ročištu ili kojem kasnijem ročištu:

1. osnovati odbor vjerovnika, ako on nije osnovan, odnosno izmijeniti njegov sastav ili ga ukinuti
2. imenovati novoga stečajnoga upravitelja
3. odlučiti o poslovanju dužnika iz čl. 217. st. 2. SZ-a i o načinu i uvjetima unovčenja njegove imovine
4. naložiti stečajnom upravitelju izradu stečajnoga plana
5. donijeti sve odluke iz nadležnosti odbora vjerovnika
6. odlučiti o drugim pitanjima važnim za provedbu i završetak stečajnoga postupka u skladu sa SZ-om.

⁴³ Čl. 76. SZ-a

⁴⁴ Čl. 107. SZ-a

Odbor vjerovnika je fakultativno tijelo stečajnoga postupka koje predstavlja vjerovnike, a u stečajevima s manjim brojem vjerovnika ni ne dolazi do njegova osnivanja. U odboru vjerovnika moraju biti zastupljeni stečajni vjerovnici s najvišim tražbinama i stečajni vjerovnici s malim tražbinama, te treba biti zastupljen i predstavnik prijašnjih dužnikovih radnika, osim ako kao stečajni vjerovnici sudjeluju s beznačajnim tražbinama. Članova odbora vjerovnika treba biti najmanje pet, a najviše devet, te ih mora biti neparan broj kako bi pri glasanju o odlukama odbora vjerovnika uvijek postojala većina kojim odbor vjerovnika donosi odluke. Odbor vjerovnika o pitanjima iz svojega djelokruga odlučuje na sjednicama ako je prisutna većina ukupnoga broja njegovih članova. Sud može ukinuti odluku odbora vjerovnika ako je protivna zajedničkom interesu stečajnih vjerovnika. Stečajni upravitelj dužan je dobiti suglasnost odbora vjerovnika za pravne radnje koje su od posebne važnosti za stečajni postupak. Odbor vjerovnika dužan je pratiti tijek poslovanja, nadzirati stečajnoga upravitelja i pomagati mu u vođenju poslova, pregledavati poslovne knjige i poslovnu dokumentaciju te naložiti provjeru prometa i iznosa gotova novca. Stečajni zakon naglašava da odbor vjerovnika osobito⁴⁵:

1. razmatra izvješća stečajnoga upravitelja o tijeku stečajnoga postupka i o stanju stečajne mase
2. pregledava poslovne knjige i cjelokupnu dokumentaciju koju je preuzeo stečajni upravitelj
3. podnosi prigovor sudu na rad stečajnoga upravitelja
4. daje odobrenje na predračun troškova stečajnoga postupka
5. daje mišljenje sudu o unovčenju imovine dužnika, kad sud to zatraži
6. daje mišljenje sudu o nastavljanju započetih poslova odnosno o radu stečajnoga dužnika, kad sud to zatraži
7. daje mišljenje sudu o priznavanju opravdanih manjkova utvrđenih popisom imovine, kad sud to zatraži.

⁴⁵ Čl. 98. SZ-a

2.2. Vrste stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj

Ne postoji jedinstven i općeprimjenjiv oblik stečajnoga postupka. Pravna procedura kojom se rješava pitanje insolventnosti i/ili prezaduženosti dužnika u stečajnom postupku može imati više oblika. Pojedini oblici pravne procedure u tijeku stečajnoga postupka mogu prelaziti iz jednog oblika u drugi. Pri prelaženju iz jednog oblika u drugi na odgovarajući se način primjenjuju odredbe stečajnoga postupka. Uz klasični likvidacijski stečajni postupak, može se razvrstati još osam inačica, a to su: predstečaj, prethodni stečajni postupak, skraćeni stečajni postupak, stečaj male vrijednosti, osobna uprava, stečajni plan (restrukturiranje u stečaju), stečajni postupak nad imovinom pravne osobe koje je prestala postojati i međunarodni stečaj. Ovi su postupci obuhvaćeni Stečajnim zakonom i ne mogu se provoditi izvan Stečajnoga zakona.

2.2.1. Prethodni postupak

Na temelju prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka sud donosi rješenje o pokretanju prethodnoga postupka radi utvrđivanja pretpostavki za otvaranje stečajnoga postupka (prethodni postupak) protiv kojega nije dopuštena posebna žalba ili taj prijedlog odbacuje rješenjem. U rješenju o pokretanju prethodnoga postupka ili naknadnim rješenjem na zahtjev podnositelja prijedloga ili po službenoj dužnosti, sud će odrediti sve mjere koje smatra potrebnim kako bi se spriječilo da do donošenja odluke o prijedlogu za otvaranje stečajnoga postupka ne nastupe takve promjene imovinskoga položaja dužnika koje bi za vjerovnike mogle biti nepovoljne. Stečajni zakon navodi da sud može osobito:⁴⁶

1. imenovati privremenoga stečajnoga upravitelja uz odgovarajuću primjenu odredbi ovoga Zakona o izboru i imenovanju stečajnoga upravitelja
2. zabraniti raspolaganje imovinom dužnika ili odrediti da dužnik može raspolagati svojom imovinom jedino uz prethodnu suglasnost suda ili privremenoga stečajnoga upravitelja
3. zabraniti ili privremeno odgoditi određivanje, odnosno provedbu ovrhe ili osiguranja protiv dužnika
4. zabraniti isplate s računa dužnika.

⁴⁶ Čl. 118. SZ-a

Sud može, ako za to postoje opravdani razlozi, mjere pod 1. i 2. odrediti i prije donošenja rješenja o pokretanju prethodnoga postupka. Osoba koja ne postupi po mjeri osiguranja može se kazniti novčanom kaznom do 50.000,00 kuna. Sud može, na prijedlog vjerovnika, privremenoga stečajnoga upravitelja ili po službenoj dužnosti, odrediti privremene mjere osiguranja prema općim pravilima postupka osiguranja i protiv dužnika pojedinca, protiv osoba koje i inače odgovaraju za obveze dužnika te protiv dužnikovih dužnika, ako ocijeni da je to potrebno radi zaštite imovine stečajnoga dužnika. Prethodni postupak može trajati najdulje 60 dana od podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka.

Stečajni zakon navodi razloge kada sud može donijeti rješenje o otvaranju stečajnoga postupka bez provedbe prethodnoga postupka:⁴⁷

- ako na temelju prijedloga za otvaranje predstečajnoga postupka utvrdi postojanje stečajnoga razloga
- ako FINA podnese prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka u skladu s čl. 110. st. 1. SZ-a
- ako osoba ovlaštena za zastupanje dužnika po zakonu odnosno dužnik pojedinac podnese prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka
- ako vjerovnik podnese prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka, a dužnik prizna postojanje stečajnoga razloga
- ako je prije otvoreni predstečajni postupak završio bez uspjeha.

2.2.2. Stečajni postupak – redovan stečajni postupak

Nakon što je provedeno ispitivanje o postojanju nesposobnosti za plaćanje ili prezaduženosti, sud će odrediti ročište radi rasprave o pretpostavkama za otvaranje stečajnoga postupka ili će, ako nije određeno ispitivanje, spojiti ročište radi očitovanja o prijedlogu i ročište radi rasprave. Sud će na ročištu, a najkasnije u roku od tri dana nakon njegova zaključenja, donijeti rješenje o otvaranju stečajnoga postupka ili o odbijanju prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka.

Sud donosi rješenje o otvaranju stečajnoga postupka koje mora sadržavati:

- podatke za identifikaciju dužnika
- podatke za identifikaciju stečajnoga upravitelja

⁴⁷ Čl. 116. SZ-a

- dan, sat i minutu otvaranja stečajnoga postupka
- poziv vjerovnicima da stečajnom upravitelju u roku 60 dana od dana objave toga rješenja u skladu s pravilima Stečajnoga zakona o prijavi tražbina prijave svoje tražbine
- poziv razlučnim i izlučnim vjerovnicima da stečajnoga upravitelja u roku 60 dana od dana objave toga rješenja podneskom obavijeste o svojim pravima
- poziv dužnikovim dužnicima da svoje obveze bez odgode ispunjavaju stečajnom upravitelju za stečajnoga dužnika
- poziv na ispitno ročište i izvještajno ročište.⁴⁸

Rješenjem o otvaranju stečajnoga postupka sud će odrediti da se otvaranje stečajnoga postupka upiše u registre, javne knjige, upisnike i očevidnike.⁴⁹ Postoji jedinstveni rok od 60 dana za prijavu tražbina i obavijesti o izlučnim i razlučnim pravima. Objava rješenja o otvaranju stečajnoga postupka na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova istoga dana kad je doneseno zamijenila je objavu oglasa o otvaranju stečajnoga postupka u Narodnim novima.⁵⁰ U ovom slučaju zakonodavac je zadržao obvezu posebne dostave rješenja podnositelju prijedloga, dužniku, pravnim osobama koje za dužnika obavljaju poslove platnoga prometa, ispostavi porezne uprave prema sjedištu dužnika, nadležnom državnom odvjetništvu i tijelima koja vode registre, javne knjige, upravi i očevidnike.⁵¹ Sud određuje iznos predujma kojim će se namiriti troškovi provedenog prethodnog postupka, ali i troškovi provedbe stečajnoga postupka koji će se otvoriti nakon uplate predujma.

Stečajni vjerovnici prijavu tražbine podnose stečajnom upravitelju na propisanom obrascu u dva primjerka i prijava mora sadržavati:

1. podatke za identifikaciju vjerovnika
2. podatke za identifikaciju dužnika
3. pravnu osnovu tražbine, iznos tražbine u kunama
4. naznaku o dokazu za postojanje tražbine
5. naznaku o postojanju ovršne isprave
6. naznaku o postojanju postupka pred sudom.⁵²

⁴⁸ Čl. 129. st. 1. SZ-a

⁴⁹ Čl. 129. st. 2. SZ-a

⁵⁰ Čl. 129. st. 3. SZ-a

⁵¹ Čl. 131. st. 1. SZ-a

⁵² Čl. 257. st. 1. SZ-a

Prijavi tražbine u prijepisu se prilažu isprave iz kojih tražbina proizlazi, odnosno kojima se dokazuje. Stečajni upravitelj sastavit će popis svih tražbina radnika i prijašnjih dužnikovih radnika dospjelih do otvaranja stečajnoga postupka koje je obvezan iskazati u bruto i neto iznosu i predložiti na potpis prijavu njihovih tražbina u dva primjerka. Ako radnik ili prijašnji dužnikov radnik nije prijavio tražbinu, smatrat će se da je tražbinu prijavio u skladu s popisom svih tražbina radnika i prijašnjih dužnikovih radnika koji je sastavio stečajni upravitelj.⁵³ Sud će svaku prijavu tražbine podnesenu nakon isteka roka za prijavljivanje odbaciti rješenjem. Tražbine vjerovnika nižih isplatnih redova prijavljuju se jedino na poseban poziv suda.

Stečajni upravitelj dužan je dostaviti sudu izvješće o gospodarskom položaju dužnika i njegovim uzrocima, najkasnije 15 dana prije izvještajnoga ročišta koje će se objaviti na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova, a tablice prijavljenih tražbina, razlučnih i izlučnih prava najkasnije osam dana prije izvještajnoga ročišta odnosno ispitnoga ročišta.⁵⁴

Nakon izvještajnoga ročišta stečajni upravitelj dužan je, bez odgode, unovčiti imovinu koja ulazi u stečajnu masu u skladu s odlukama skupštine vjerovnika i odbora vjerovnika. Dioba kao način namirenja stečajnih vjerovnika najvažniji je cilj stečajnoga postupka. Stečajni upravitelj sastavlja popis tražbina koje se uzimaju u obzir pri diobi, te njihov zbroj i raspoloživi iznos iz stečajne mase koji će se raspodijeliti vjerovnicima. Diobe mogu biti djelomične, ovisno o priljevu sredstava, završna dioba i naknadna dioba, a prije svake diobe stečajni upravitelj je dužan dobiti suglasnost odbora vjerovnika, odnosno suda ako odbor vjerovnika nije osnovan. Završnoj diobi pristupa se čim se završi unovčenje stečajne mase, a odmah nakon završetka završne diobe sud će donijeti rješenje o zaključenju stečajnoga postupka.

Nakon zaključenja stečajnoga postupka sud će na prijedlog stečajnoga upravitelja, kojega od stečajnih vjerovnika ili po službenoj dužnosti odrediti nastavljanje postupka radi naknadne diobe ako se nakon završnoga ročišta:

1. ostvare pretpostavke da se zadržani iznosi podijele stečajnim vjerovnicima
2. iznosi koji su isplaćeni iz stečajne mase vrate u masu
3. pronade imovina koja ulazi u stečajnu masu.

⁵³ Čl. 247. st. 2.- 4. SZ-a

⁵⁴ Čl. 227. st. 1. i 2. SZ-a

2.2.3. Stečajni plan

Stečaj ne mora završiti otpuštanjem svih radnika, prodajom imovine i zatvaranjem poduzeća, već se u stečajnom postupku može provesti i restrukturiranje tako da stečajni dužnik opstaje i nastavlja poslovati u više ili manje izmijenjenom obliku. Nakon otvaranja stečajnoga postupka postoje dva glavna puta: može se provesti redovan stečajni postupak ili se može provesti restrukturiranje u stečaju. Stečajni plan je način provedbe stečajnoga postupka koji dužniku osigurava opstanak i nastavak poslovanja. U Republici Hrvatskoj takav način provedbe postupka provodi se iznimno rijetko, u razdoblju od 1999. do 2017. godine stečajni plan potvrđen je u 50 stečajnih postupaka.⁵⁵ Ako se procijeni da će se vjerovnici namiriti iz prihoda poduzeća koje će nastaviti voditi dužnik ili treća osoba, i da vjerovnici neće biti u lošijem položaju nego da stečajnoga plana nema pristupit će se izradi stečajnoga plana. Stečajni zakon predviđa više mogućnosti provođenja stečajnoga plana, od mogućnosti prijenosa cjelokupne imovine dužnika na osobu koju će osnovati stečajni dužnik, čija je bitna značajka prestanak postojanja stečajnoga dužnika, postoje i drugi dopušteni načini koji omogućuju odstupanje od zakonskih odredbi o unovčenju i raspodjeli stečajne mase, poput mogućnosti da vjerovnici mogu ostaviti dužniku svu ili dio njegove imovine radi nastavljanja poslovanja ili prenijeti dio ili svu dužnikovu imovinu na jednu ili više postojećih osoba ili osoba koje će tek biti osnovane. Vjerovnici mogu donijeti odluku o statusnim promjenama dužnika pripajanjem drugoj osobi ili spajanjem s jednom ili više osoba, mogu prodati svu ili dio dužnikove imovine, s razlučnim pravima ili bez razlučnih prava, među sobom raspodijeliti svu ili dio dužnikove imovine, odrediti način namirenja stečajnih vjerovnika, namiriti ili izmijeniti razlučna prava, smanjiti ili odgoditi isplatu obveza dužnika, obveze dužnika pretvoriti u kredit, preuzeti jamstvo ili dati drugo osiguranje za ispunjenje obveza dužnika i urediti odgovornost dužnika nakon završetka stečajnoga postupka.

Stečajni plan sastoji se od tri dijela. Pripremni dio inicira se podnošenjem stečajnoga plana. U tom se dijelu odlučuje o dopuštenosti stečajnoga plana, omogućuje izjašnjenje o njemu i stečajni plan se daje na uvid sudionicima. U drugom dijelu raspravlja se i glasa o stečajnom planu. Ako su za to ispunjene pretpostavke, stečajni plan se potvrđuje. Nadzor nad ispunjenjem plana, kao treći dio provodi se jedino ako je tako određeno rješenjem o potvrdi stečajnoga plana. Pravo na podnošenje stečajnoga plana ima isključivo stečajni upravitelj od otvaranja stečajnoga postupka

⁵⁵ MPRH

pa do završnoga ročišta, dok vjerovnici nisu ovlašteni na podnošenje stečajnoga plana, ali mogu na ročištu vjerovnika naložiti stečajnom upravitelju njegovu izradu. Ako dužnik podnosi prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka, ovlašten je predložiti smjernice za donošenje stečajnoga plana o kojima su se dužni očitovati stečajni upravitelj i stečajni vjerovnici. U stečajnom planu može biti određena i osobna uprava, pa vjerovnici mogu izradu stečajnoga plana naložiti stečajnom povjereniku ili dužniku. Stečajni plan čine pripremna osnova i provedbena osnova. Zakon ne propisuje detaljan sadržaj pripreme osnove, nego skup podataka koje ona treba sadržavati.

Ako je stečajnim planom određeno namirenje vjerovnika iz prihoda poduzeća koje će nastaviti voditi treća osoba ili dužnik, tada je uz stečajni plan potrebno priložiti: 1. pregled koji sadržava popis pojedinih dijelova imovine i naznaku njihove vrijednosti, 2. popis obveza koje bi trebalo ispuniti ako stečajni plan stupi na snagu, 3. prikaz rashoda i prihoda koji se mogu očekivati u razdoblju tijekom kojega bi vjerovnike trebalo namiriti i 4. prikaz kojim se redosljedom prihoda i izdataka jamči sposobnost nositelja poduzeća za plaćanje tijekom toga razdoblja.⁵⁶

Vjerovnici u stečajnom planu s različitim pravnim položajem razvrstavaju se u stečajnom planu u posebne skupine kojih broj nije ograničen. Zakon nalaže razlikovanje: 1. vjerovnika s pravom odvojenoga namirenja, ako stečajni plan zadire i u njihova prava, 2. stečajnih vjerovnika koji nisu nižega isplatnog reda, 3. stečajnih vjerovnika pojedinih nižih isplatnih redova, ako je stečajnim planom određeno da njihove tražbine ne prestaju i 4. radnika. Radnici, kao stečajni vjerovnici, svrstavaju se u posebnu skupinu neovisno o visini njihovih tražbina. Broj skupina u koje će sudionici biti svrstani nije ograničen. Vjerovnici istoga pravnog položaja mogu se svrstati u skupine prema istovrsnosti gospodarskih interesa, odnosno prema kriterijima za razvrstavanje koji moraju biti sadržani u stečajnom planu, odnosno prema učincima stečajnoga plana prema vjerovnicima. Obveze dužnika na namirenje stečajnih vjerovnika moraju biti utvrđene u provedbenoj osnovi te se ispunjenjem tih obveza dužnik oslobađa svojih preostalih obveza prema tim vjerovnicima.

Sud donosi odluku o dopuštenosti stečajnoga plana te dogovara ročište za raspravljanje i glasovanje o stečajnom planu koje se mora održati u roku od 30 dana, ne smije se održati prije

⁵⁶ Čl. 315. SZ-a

ispitnog ročišta, ali se može spojiti s ispitnim ročištem. Sud neće potvrditi stečajni plan ako bilo koji vjerovnik dokaže da stečajnim planom prolazi lošije nego da stečajnoga plana nema.

Sud s rješenjem o zaključenju stečajnoga postupka može odrediti i određen nadzor nad ispunjenjem stečajnoga plana koji se upisuje u javne knjige po službenoj dužnosti⁵⁷, od liste poslova za koje je potrebna prethodna suglasnost stečajnoga upravitelja, iznosa dopuštenoga kreditnog zaduženja, nadzora nad društvom preuzimateljem i sl.

2.2.4. Osobna uprava

Sud može rješenjem o otvaranju stečajnoga postupka ovlastiti dužnika pojedinca da sam upravlja i raspolaže stečajnom masom pod nadzorom stečajnoga povjerenika (osobna uprava).⁵⁸

Sud će osobnu upravu odrediti ako to predloži dužnik, a tome se nije usprotivio vjerovnik koji je predložio otvaranje stečajnoga postupka te ako se prema okolnostima slučaja može očekivati da određivanje osobne uprave neće dovesti do odugovlačenja postupka ili do kakva drukčijeg oštećenja prava i interesa vjerovnika.

Umjesto stečajnoga upravitelja postaviti će se stečajni povjerenik kojem vjerovnici prijavljuju tražbine. Osobna uprava ne upisuje se u javne knjige i druge upisnike. Sud može obustaviti osobnu upravu te se postupak nastavlja prema pravilima stečajnoga postupka. U rješenju o obustavi osobne uprave sud će imenovati stečajnoga upravitelja.

2.2.5. Oslobođenje dužnika od preostalih obveza

Ako je dužnik pojedinac, može se prema odredbama Stečajnoga zakona osloboditi svojih obveza prema stečajnim vjerovnicima koje su u stečajnom postupku ostale nenamirene.⁵⁹

Pretpostavka za oslobođenje je provođenje likvidacijskog stečaja likvidacijom dužnikova poduzeća, unovčenjem imovine i namirenjem vjerovnika u omjeru u kojemu je to bilo moguće te da je ostalo nenamirenih potraživanja stečajnih vjerovnika. Dodatno se zahtijeva da dužnik sve svoje zapljenjive prihode iz idućih pet godina da na raspolaganje radi naplate preostalih tražbina stečajnih vjerovnika. Oslobođenje će po odredbama Stečajnoga zakona biti uskraćeno na prijedlog stečajnoga vjerovnika ili povjerenika samo zbog izrijekom u zakonu nabrojanih

⁵⁷ Čl. 353. SZ-a

⁵⁸ Čl. 356. st. 1. SZ-a

⁵⁹ Čl. 372. st. 1. SZ-a

razloga. Zanimljivo je da američki Bankruptcy law omogućuje oslobođenje od preostalih obveza i bez volje svih vjerovnika.⁶⁰

2.2.6. Stečajni postupak nad imovinom pravne osobe koje je prestala postojati

Stečajni postupak može se provesti nad likvidacijskom imovinom, odnosno imovinom pravne osobe koja je prestala postojati ako likvidator u postupku likvidacije nad imovinom pravne osobe koja je brisana iz sudskoga registra na temelju prijavljenih tražbina utvrdi da imovina nije dovoljna za namirenje svih tražbina vjerovnika s kamatama, postoji mogućnost, odnosno dužnost provedbe stečajnoga postupka.⁶¹ U slučaju provedbe takvoga postupka primjenjuju se na odgovarajući način odredbe stečajnoga postupka, stečajna masa (imovina) upisat će se u sudski registar, pri upisu u sudski registar Ministarstvo financija, Porezna uprava će po dužnosti toj stečajnoj masi odrediti i dodijeliti OIB⁶², a u ime i za račun stečajne mase mogu se voditi sporovi.

Primjenjujući iste odredbe, na isti način se upisuje stečajna masa (imovina) iza društava koja su već brisana iz sudskoga registra. Primjenom odredbi Zakona o trgovačkim društvima i Zakona o sudskom registru brojna trgovačka društva brisana su iz sudskog registra po službenoj dužnosti.⁶³ Prema odredbi čl. 367. st. 2. ZTD-a, društvo koje nema imovine može prestati tako da ga registarski sud briše iz sudskog registra na prijedlog nadležnog organa porezne uprave ili po službenoj dužnosti. Registarski sud će brisati društvo iz sudskog registra po službenoj dužnosti, ako ono tri godine po redu ne postupi po zakonskoj obvezi da objavi svoja godišnja financijska izvješća s propisanom dokumentacijom, kada je zakonom propisana obveza objavljivanja tih izvješća, niti ih dostavi tome sudu u roku šest mjeseci nakon što mu sud priopći nakanu da će ga brisati iz sudskog registra, a društvo u tome roku ne učini vjerojatnim da ima imovinu. Likvidacija društva se ne provodi, a društvo prestaje brisanjem iz sudskog registra. Pokaže li se nakon brisanja društva iz sudskog registra da ono ima imovinu koju bi trebalo podijeliti, provodi se likvidacija društva. Likvidatore na prijedlog zainteresiranih osoba imenuje

⁶⁰ Prema objavljenim podacima The American Bankruptcy Institutea, broj stečajeva potrošača porastao je s oko 350 000 u 1980. na više od 1 500 000 u 2001. godini. Velik dio tih postupaka inicirali su dužnici upravo zbog beneficije oslobođanja od preostalih dugova nakon trajanja ustupa prihoda povjereniku na rok od šest godina

⁶¹ Čl. 437. st. 1. SZ-a

⁶² Čl. 437. st. 2. SZ-a

⁶³ Na temelju čl. 70. st. 5. Zakona o sudskom registru u 2012. brisana su ukupno 30 703 društva, u 2013. ukupno 3 880 društava, u 2014. ukupno 9 810, a u 2015. (zaključno s 30. lipnja 2015. ukupno 1 145 društava, neovisno o njihovoj statusu blokade (sveukupno 45 538).

sud. Sukladno st. 3. toga članka, registarski sud mora nakanu da će društvo brisati iz sudskog registra priopćiti zakonskim zastupnicima društva po propisima o dostavi pismena i odrediti im primjereni rok za isticanje prigovora. Sud može odrediti da se nakana za brisanje društva i davanje roka za isticanje prigovora objavi onako kako se objavljuju upisi u sudski registar. U tom slučaju prigovor može istaknuti svaka osoba koja ima opravdani interes na tome da se društvo ne briše iz sudskog registra.

Na temelju čl. 70. ZSR-a dužnost je trgovačkog (registarskog) suda po službenoj dužnosti provesti postupak brisanja subjekta upisa:

1. ako nema imovinu, odnosno ako ima imovinu neznatne vrijednosti
2. ako se u propisanom roku nije uskladio s propisom s kojim se trebao uskladiti
3. ako tri godine zaredom nije postupio po zakonskoj obvezi da objavi svoja godišnja financijska izvješća s propisanom dokumentacijom, ako je propisana obveza objavljivanja tih izvješća
4. ako inozemni osnivač podružnice tri godine zaredom nije postupio po zakonskoj obvezi da registarskom sudu u koji je podružnica upisana dostavi radi upisa predaje svoja godišnja financijska izvješća i druge financijske isprave čije je objavljivanje zakonom propisano.

Iznimno, ako subjekt upisa nema imovinu, odnosno ako ima imovinu neznatne vrijednosti, sud će provesti postupak brisanja subjekta upisa i na prijedlog nadležnog tijela Porezne uprave. Odredbama daljnjih stavaka toga članka propisan je postupak brisanja, od kojih je potrebno uputiti na odredbu st. 13. koja omogućuje registarskom sudu da uz ispunjenje određenih pretpostavki donese rješenje o brisanju subjekta upisa i bez likvidacijskog postupka. Prema toj odredbi, sud je dužan, osim u postupku brisanja subjekta upisa koji se u propisanom roku nije uskladio s propisom s kojim se treba uskladiti, donijeti rješenje o brisanju subjekta upisa iz registra bez likvidacije:

- ako subjekt upisa u roku šest mjeseci nakon što mu sud priopći nakanu da će ga brisati iz sudskog registra ne učini vjerojatnim da ima imovinu
- ako nije podnesen prigovor ili je izjavljeni prigovor odbačen
- ako je prijedlog za otvaranje postupka predstečajne nagodbe ili stečajnoga postupka odbačen ili odbijen

- u drugim slučajevima, ako utvrdi da prigovor nije osnovan i da postoji razlog za brisanje.

Primjena navedenih pravila, a bez likvidacije, nerijetko je dovela do toga da su osobe brisane, ali je ostala imovina. U pojedinim slučajevima predmetna imovina je prelazila iznos obveza, dok je u drugim bila manja od obveza. Posljedica toga je da vjerovnici nemaju od koga namiriti tražbine, iako postoji određena imovina, a u pravnom prometu postoji i imovina koja više nema nositelja prava jer je brisanjem iz registra taj nositelj prestao postojati. U tom slučaju prijeko je potrebno provesti postupak likvidacije nad tom imovinom, s tim što je potrebno da likvidator ako na temelju prijavljenih tražbina utvrdi da imovina nije dovoljna za namirenje svih tražbina, postupak likvidacije odmah obustavi i predloži otvaranje stečajnoga postupka nad stečajnom masom. Iako se Zakonom o sudskom registru nastojalo uvesti određena rješenja (primjena pravila o naknadnoj diobi stečajne mase), ona su se zbog nedostatka subjektiviteta, OIB-a i drugih razloga u primjeni pokazala nedostatnim.

Pojam stečajne mase ima gotovo isti status kao i pravna osoba jer može biti nositelj vlasničkih prava, ima OIB i drugo, a zapravo je iza toga činjenica da stečajni postupak nije dovršen jer ima još imovine. No kako bi bilo dugo čekati da se riješe problemi vezani uz tu imovinu (vlasničke parnice, postupci denacionalizacije i dr.), formalno se proglašava stečajni postupak dovršenim i nastavlja postupak sa stečajnom masom. Statistički je stečajni predmet riješen, ali umjesto jednog problema vezanog uz trajanje stečajnoga postupka nastaju brojni novi probleme i postupci.

2.2.7. Predstečajni postupak

Predstečajni postupak⁶⁴ preuzeo je funkciju postupka predstečajne nagodbe koji je bio reguliran Zakonom o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi.⁶⁵ Predstečajni postupak je i odgovor Vlade Republike Hrvatske na Preporuku Europske komisije od 12. ožujka 2014. godine o novom pristupu neuspjehu i insolventnosti poduzeća, prema kojoj bi se u državama članicama trebalo osigurati da poduzeća u poteškoćama imaju pristup pravnim instrumentima koji će im omogućiti pravovremeno restrukturiranje, kako bi se spriječila insolventnost i postigla veća korist za vjerovnike, zaposlene, ulagače i uopće gospodarstvo. U toj su Preporuci

⁶⁴ Čl. 21.-74. SZ-a

⁶⁵ Čl. 19.-86. ZFPPN-a

opisani elementi koje bi restrukturirajući mehanizam trebao sadržavati, kao i uvjeti pod kojima bi se poštenu poduzetnik trebao oslobađati negativnih posljedica stečajnoga postupka i dugova. Promjenama Stečajnoga zakona 2015. godine uklonjene su temeljne pogreške koje su postojale u konceptu predstečajne nagodbe.⁶⁶ Promjenama Stečajnoga zakona 2017. godine preuzete su te promjene.

Postupak predstečajne nagodbe provodio se pred upravnim organom, regionalnim centrima FINA-e⁶⁷, a postupak predstečaja provodi se pred stvarno i mjesno nadležnim trgovačkim sudom⁶⁸ koji je tradicionalno u hrvatskom stečajnom i prisilnonagodbenom pravu odlučivao o uređivanju pravnih odnosa između dužnika i njegovih vjerovnika. Nestale su i dvojbe oko priznanja takve vrste stečajnoga postupka u inozemstvu s obzirom na to da ga vodi sud. Javnost je sumnjala u opravdanost postupka predstečajne nagodbe kao vrste restrukturirajućeg insolventijskog postupka s obzirom na to da se tvrdilo da su se navodno u postupcima predstečajne nagodbe koje je vodila FINA događale brojne zloupotrebe. FINA se više ni ne spominje kao tijelo predstečajnoga postupka iako ona u tom postupku obavlja određene radnje.⁶⁹ Stečajni zakon ne propisuje obvezu dužnika da predlaže predstečajni postupak, već mu samo daje ovlaštenje za to⁷⁰ i to u situaciji kada postoji prijetuća nesposobnost za plaćanje. Stečajni postupak dužnik pravna osoba mora pokrenuti bez odgode, a najkasnije 21 dan od dana nastanka stečajnoga razloga (nesposobnosti za plaćanje ili prezaduženosti).⁷¹ Postupak predstečajne nagodbe pokretao se jedino na prijedlog dužnika⁷², vjerovnici nisu bili ovlašteni pokretati ga što je bilo u suprotnosti s temeljnim konceptom kontinentalnoga stečajnoga odnosno insolventijskoga prava prema kojem imovina insolventnoga odnosno prezaduženoga dužnika pripada vjerovnicima, koji stoga imaju pravo odlučiti hoće li inicirati i podržati sanaciju dužnika ili se opredijeliti za likvidaciju njegove imovine i neposredno namirenje. Promjenama SZ-a 2015. godine dopušteno je i vjerovnicima pokretanje predstečajnoga postupka, ali jedino

⁶⁶ O temeljnim pogreškama u konceptu predstečajne nagodbe vidjeti Garašić, J., Izmjene i dopune Stečajnoga zakona iz 2012. motivirane institutom predstečajne nagodbe, u knjizi: Barbić, J. (ur.), Hrvatsko insolventijsko pravo, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Garašić, J. (2017). Najznačajne novine Stečajnoga zakona iz 2015. godine Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta Rijeka (1991) v. 38, br. 1, 131-186, 141

⁶⁷ Čl. 26. st. 1.-3. ZFPPN-a

⁶⁸ Čl. 8. SZ-a

⁶⁹ Pravilnik o popisu jedinica financijske agencije i područja njihove nadležnosti u predstečajnom postupku, Narodne novine, br. 106/15., Pravilnik o vrsti i visini naknade troškova Financijske agencije u predstečajnom postupku i o visini naknade troškova Financijske agencije za podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, Narodne novine, br. 106/15

⁷⁰ Čl. 25. st. 1. SZ-a

⁷¹ Čl. 110. st. 2. SZ-a

⁷² Čl. 27. st. 2. SZ-a

ako se dužnik složi s tim prijedlogom.⁷³ U SZ su vraćene odredbe o stečajnom planu.⁷⁴ Uvedena je mogućnost nastavka poslovanja dužnika i nakon otvaranja stečajnoga postupka⁷⁵ što je omogućilo restrukturiranje i sanaciju dužnika i u okviru stečajnoga postupka te se time vjerovnicima omogućilo, čak i ako dužnik nije suglasan za predstečajni postupak, da traže njegovu sanaciju u stečajnom postupku, i to tako da se na skupštini vjerovnika stečajnom upravitelju naloži izrada sanacijskog plana.⁷⁶ Prema ZFPPN-u⁷⁷, tražbine u pogledu kojih je postojala suglasnost između dužnika i vjerovnika o postojanju i visini tražbine tog vjerovnika te tražbine za koje je postojala ovršna isprava smatrale su se utvrđenim tražbinama, osim ako je dužnik raspolagao javnom ili javno ovjеровljenom ispravom kojom je mogao dokazati da je tražbina prestala, te tražbine za koje nisu podnesene prijave vjerovnika smatrale su se utvrđenim ako je njihovo postojanje i visinu dužnik naveo u izvješću, što je omogućavalo dužniku zloupotrebe, s obzirom na to da je o njegovoj suglasnosti ovisilo utvrđivanje tražbina, a jedino su vjerovnici s utvrđenom tražbinom imali pravo glasa o planu financijskog restrukturiranja⁷⁸, te je dužnik mogao stvarati fiktivne vjerovnike, a pravim vjerovnicima osporavati tražbine. Vjerovnici i povjerenik nisu imali pravo osporavati tražbine. Stečajni zakon je ukinuo takvu mogućnost zloupotrebe, jer je izričito propisao da se tražbine prijavljene u propisanom roku smatraju utvrđenim ako ih nije osporio dužnik, povjerenik ako je imenovan ili vjerovnik.⁷⁹ Stečajni zakon u većoj mjeri podvrgava dužnika u predstečajnom postupku kontroli povjerenika no što je to činio ZFPPN u postupku predstečajne nagodbe, jer je proširio ovlaštenja i dužnosti povjerenika, izričito mu određujući da dodatno ispita poslovanje dužnika, ispita popis imovine i obveza dužnika, ispita vjerodostojnost prijavljenih tražbina te ospori tražbine ako na temelju priopćenja vjerovnika ili iz nekoga drugog razloga posumnja u njihovo postojanje, što sve u postupku predstečajne nagodbe nije bio ni ovlašten ni dužan činiti.⁸⁰ Stečajni zakon, za razliku od ZFPPN-a, izričito je zabranio dužniku da u razdoblju od dana podnošenja prijedloga za otvaranje predstečajnoga postupka do donošenja rješenja o otvaranju otuđuje ili opterećuje svoju imovinu.⁸¹ U predstečajnom postupku vjerovnici nemaju svoje tijelo, kao što ga nisu imali ni u postupku predstečajne nagodbe. Ovlaštenja i dužnosti povjerenika su proširena, no njegovo

⁷³ Čl. 25. st. 1. SZ-a

⁷⁴ Čl. 303.-355. SZ-a

⁷⁵ Čl. 217. SZ-a

⁷⁶ Čl. 107. st. 1. toč. 4. SZ-a

⁷⁷ Čl. 60. st. 2. ZFPPN-a

⁷⁸ Čl. 62. st. 4. ZFPPN-a

⁷⁹ Čl. 47. SZ-a

⁸⁰ Čl. 24. SZ-a i čl. 35. ZFPPN-a

⁸¹ Čl. 29. st. 3. SZ-a

imenovanje u potpunosti ovisi o sudu s obzirom na to da će ga sud, ako će smatrati potrebnim, imenovati. Postupak predstečaja ne utječe na pravo odvojenog namirenja izlučnih i razlučnih vjerovnika, predstečajni sporazum ne smije zadirati u pravo razlučnih vjerovnika na namirenje iz predmeta na kojima postoje prava odvojenoga namirenja, ako tim sporazumom nije izrijekom drukčije određeno. Ako je predstečajnim sporazumom drukčije određeno, za različne vjerovnike posebno će se navesti u kojem se dijelu njihova prava smanjuju, na koje vrijeme se odgađa namirenje i koje druge odredbe predstečajnoga sporazuma prema njima djeluju.

2.2.8. Naknadna dioba

Sud će odrediti nastavak postupka nakon zaključenja stečajnoga postupka radi naknadne diobe na prijedlog stečajnoga upravitelja, stečajnoga vjerovnika, po službenoj dužnosti ako se:

1. ostvare pretpostavke da se zadržani iznosi podijele stečajnim vjerovnicima
2. iznosi koji su isplaćeni iz stečajne mase vrate u masu
3. pronade imovina koja ulazi u stečajnu masu

te ako iznos koji stoji na raspolaganju ili vrijednost imovine prelazi iznos potreban za namirenje dosadašnjih i budućih troškova postupka. Imovina društva koje je nakon donošenja rješenja o otvaranju i zaključenju stečajnoga postupka, bez obzira na to je li u međuvremenu brisano iz sudskog registra, je stečajna masa i na nju se na odgovarajući način primjenjuju odredbe o stečajnom dužniku i tijelima stečajnoga dužnika. U ime i za račun stečajne mase mogu se voditi sporovi. Stečajna masa je nositelj prava vlasništva i drugih prava, upisuje se u sudski registar i dobiva novi porezni broj (OIB). Stečajna masa ne može nastaviti poslovanje i u postupku naknadne diobe ne može se donijeti stečajni plan. Sud ne bi trebao donijeti rješenje o upisu stečajne mase u sudski registar dok se ne pojavi imovina i ne odredi nastavak postupka radi naknadne diobe jer je čl. 438. st. 2. SZ-a propisano da će se stečajna masa brisati iz sudskoga registra na temelju rješenja suda nakon pravomoćnosti rješenja o zaključenju stečajnoga postupka, što implicira da se treba naći imovina zbog koje će se odrediti, provesti i zaključiti postupak naknadne diobe.

Naknadne diobe nema u slučaju kada je stečajni postupak zaključen stečajnim planom jer su vjerovnici prihvatili stečajni plan kojim je dužnika izašao iz stečajnoga postupka, a ako se ponove stečajni razlozi, pokreće se novi stečajni postupak.

2.3. Skraćeni stečajni postupak

Stečajni postupak koji se otvara i zaključuje u istom trenutku smatra se skraćenim stečajnim postupkom. Stečajni zakon dopušta skraćeni stečajni postupak na više različitih mjesta. Razlika je prema tome je li prethodni postupak bio pokrenut ili nije.

Ako se tijekom prethodnog postupka utvrdi da je imovina dužnika neznatna ili da se njome ne mogu namiriti niti troškovi stečajnoga postupka, stečajni će sudac otvoriti i zaključiti postupak u istom trenutku. Premda se stečaj otvara i odmah zaključuje, imenuje se i stečajni upravitelj. Ako neka imovina ipak postoji (ili je neznatna ili je u trenutku otvaranja i zaključivanja stečaja bila nepoznata), stečajni upravitelj će je nakon zaključenja postupka unovčiti i njome podmiriti troškove postupka ili barem dio tih troškova.

U slučaju da prethodni postupak nije ni bio pokrenut (to znači da je stečaj predložio dužnik ili ga je predložio vjerovnik, a dužnik je priznao da je insolventan i/ili prezadužen), sudac je odmah otvorio stečajni postupak. Ako se nakon otvaranja redovnoga stečajnog postupka pokaže kako je imovina dužnika nedostatna za pokriće troškova postupka, sudac će obustaviti i zaključiti postupak. Imovinom nedostatne vrijednosti smatra se imovina koja ne bi bila dostatna za plaćanje troškova stečajnoga postupka ili imovina za koju su troškovi unovčenja veći od njezine tržišne vrijednosti.⁸² U ovom slučaju stečaj se ne otvara i zaključuje u istom trenutku, ali je razdoblje od otvaranja do zaključivanja relativno kratko i može ga se također smatrati skraćenim stečajnim postupkom. Stečajnim zakonom iz 2015. godine podnošenje zahtjeva za provedbu stečajnoga postupka prenesena su s Ministarstva financija, Porezne uprave, na FINA-u. Takav zahtjev FINA je dužna podnijeti nadležnom sudu na propisanom obrascu za svaku pravnu osobu koja nema zaposlenih, koja u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje ima evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u neprekinutom razdoblju od 120 dana, a za koju pravnu osobu nisu ispunjene pretpostavke za pokretanje drugog postupka radi brisanja iz sudskog registra.⁸³ Nije bitan osnivački kapital, FINA može podnijeti zahtjev jedino za pravnu osobu, ne i za obrt. Kao uvjet za zahtjev FINA-e navodi se i da nisu ispunjeni uvjeti za pokretanje drugog postupka za brisanje iz sudskog registra. Pod drugim postupcima podrazumijevaju se postupci uređeni u ZSR-u, Odjeljak 3, Postupci brisanja i promjene

⁸² Marković, N. (2013). Oblici prestanaka postojanja i prestanaka djelatnosti gospodarskih subjekata, Zbornik radova Predstečajna nagodba, stečaj i oblici prestanaka trgovačkih društava, Narodne novine, str. 10.

⁸³ Čl. 428. SZ-a

podataka u registru. Treba istaknuti čl. 70 ZSR-a koji predviđa brisanje subjekta iz sudskoga registra koji tri godine za redom ne postupi po zakonskoj obvezi da objavi svoja godišnja financijska izvješća s propisanom dokumentacijom. Iz navedenoga proizlazi da je cilj skraćenoga stečajnog postupka brisanje iz evidencije svih pravnih osoba koje ne obavljaju, ali je dan prioritet postupcima brisanja iz sudskog registra jer su ti postupci jeftiniji od stečajnoga postupka.

Zahtjev FINA-e za otvaranje stečajnoga postupka mora sadržavati podatke za identifikaciju dužnika te brojeve bankovnih računa, podatak o ukupnom iznosu duga evidentiranog na temelju neizvršenih osnova za plaćanje i podatke o imovini pravnih osoba, ako FINA raspolaže tim podacima. Iako je u zakonu navedena obveza FINA-e da treba dostaviti sudu podatke o imovini pravnih osoba, to se odnosi jedino na podatke kojima FINA raspolaže, a FINA ne raspolaže točnim podacima o imovini pravnih osoba. Nakon uvida u sudski registar sud je dužan na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova objaviti oglas koji mora sadržavati podatke za identifikaciju dužnika, podatak o ukupnom iznosu duga evidentiranog na temelju neizvršenih osnova za plaćanje, poziv osobama ovlaštenim za zastupanje dužnika po zakonu da u roku od 15 dana od dana objave oglasa podnesu sudu javnobilježnički ovjeren popis imovine i obveza na propisanom obrascu, poziv vjerovnicima da najkasnije u roku od 45 dana od objave oglasa predlože otvaranje stečajnoga postupka te upozorenje o pravnim posljedicama nepodnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka. U praksi osobe ovlaštene za zastupanje dužnika uopće ne primijete oglas na e-Oglasnoj ploči sudova.

Ako osobe ovlaštene za zastupanje dužnika po zakonu u roku od 15 dana ne podnesu popis imovine i obveza dužnika ili ako iz toga popisa proizlazi da dužnik ima imovinu koja nije dostatna za namirenje predvidivih troškova stečajnoga postupka te ako u roku od 45 dana nijedan vjerovnik ne predloži otvaranje stečajnoga postupka i ne predujmi sredstva za namirenje troškova postupka, smatrat će se da je dužnik nesposoban za plaćanje.⁸⁴ Ako dužnik u popisu imovine i obveza ne navede imovinu koja bi bila dostatna za namirenje troškova stečajnoga postupka, taj trošak pada na teret vjerovnika. Ako vjerovnici ne predujme taj trošak (koji može biti prema čl. 112. SZ-a najviše 20.000 kuna), stečajni postupak se neće provesti. U tom će slučaju, sud po službenoj dužnosti donijeti rješenje o otvaranju i zaključenju skraćenoga

⁸⁴ Čl. 431. SZ-a

stečajnog postupka pri čemu će se na odgovarajući način primijeniti odredbe u slučajevima u kojima se otvoreni stečajni postupak ne provodi kao i odredbe o zaključenju stečajnoga postupka. Izbor stečajnoga upravitelja u skraćenom stečajnom postupku provodi se metodom slučajnoga odabira s liste A stečajnih upravitelja i s liste B stečajnih upravitelja za područje nadležnoga suda.⁸⁵ Ako nisu ispunjene pretpostavke za istodobno otvaranje i zaključenje skraćenoga stečajnog postupka, sud će biti dužan obustaviti skraćeni stečajni postupak te odgovarajućom primjenom općih odredbi stečajnoga postupka donijeti rješenje o pokretanju prethodnoga postupka, odnosno otvaranju stečajnoga postupka.⁸⁶ Vjerovnike, koji predlože otvaranje stečajnoga postupka, sud će pozvati na solidarno plaćanje predujma za namirenje troškova stečajnoga postupka. Uz dosadašnje ovlaštenje na provedbu skraćenoga stečajnog postupka, sudskim savjetnicima dana je i ovlast na donošenje odluka, izuzevši rješenja o pokretanju prethodnoga postupka, odnosno rješenja o otvaranju stečajnoga postupka. Ako nisu ispunjene pretpostavke za istodobno otvaranje i zaključenje skraćenoga stečajnog postupka, sudski savjetnik podnosi sucu, kojeg na to ovlasti predsjednik suda, pisani prijedlog na temelju kojeg sudac donosi odluku o pokretanju prethodnoga postupka, odnosno otvaranju stečajnoga postupka. Protiv rješenja, koje je donio sudski savjetnik, dopuštena je žalba o kojoj odlučuje sudac pojedinac prvostupanjskoga suda. O žalbi protiv odluke suca donesene u prvom stupnju odlučuje drugostupanjski sud u vijeću koje čine tri suca.⁸⁷ Sud će odgovarajućom primjenom općih odredbi o prethodnom postupku izabrati i imenovati privremenoga stečajnog upravitelja s liste B stečajnih upravitelja, odnosno odgovarajućom primjenom odredbi stečajnoga zakona.⁸⁸

Ako se nakon donošenja rješenja o otvaranju i zaključenju stečajnoga postupka pronađe imovina koja ulazi u stečajnu masu, a koja je dovoljna za namirenje troškova postupka i djelomično namirenje vjerovnika bez obzira na to je li dužnik već možda brisan iz sudskog registra, sud će rješenjem o nastavku postupka radi naknadne diobe pozvati stečajne vjerovnike da u roku od 30 dana prijave svoje tražbine i dogovoriti ročište za ispitivanje tražbina, a istodobno će se održati i izvještajno ročište. Potrebno je utvrditi tko su vjerovnici stečajnoga dužnika jer se u skraćenom stečajnom postupku nisu utvrđivali vjerovnici. Postupak naknadne diobe postaje jednak kao i kod otvaranja stečaja te se na odgovarajući načini primjenjuju pravila

⁸⁵ Čl. 432. SZ-a

⁸⁶ Čl. 433. SZ-a

⁸⁷ Čl. 435. i 436. SZ-a

⁸⁸ Čl. 84. i 85. SZ-a

o unovčenju stečajne mase, pravila o unovčenju predmeta na kojima postoji razlučno pravo te o namirenju stečajnih vjerovnika.

Moguća je i obustava skraćenoga stečajnog postupka u slučaju kada dužnik postane sposoban za plaćanje. Dužnik tu sposobnost dokazuje potvrdom nadležne pravne osobe koja za njega obavlja poslove platnog prometa, ali sud mora dobiti na uvid tu potvrdu do dana otvaranja stečajnoga postupka, odnosno u razdoblju od prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka da dana otvaranja.

2.4. Prekogranični stečajevi u Europskoj unij

2.4.1. Različiti pravni sustavi u zemljama Europske unije

Stečajni postupak i njegovi pravni učinci određuju se u pravilu prema pravu države otvaranja stečaja. Samostalno i specijalizirano trgovačko pravosuđe osim u Hrvatskoj postoji i u (među ostalim): Francuskoj, Belgiji, Luksemburgu, Ruskoj Federaciji, Švicarskoj (samo u nekim kantonima), Austriji (samo za područje Beča), Danskoj (za područje Kopenhagena), Češkoj (u drugostupanjskim stvarima u Pragu, Brnu i Ostravi), te u Irskoj. U znatnom broju zemalja za suđenje u trgovačkim stvarima nadležni su redovni sudovi (primjerice u Njemačkoj), s time da se mogu osnovati posebna vijeća za suđenje u trgovačkim stvarima (Italija, Danska – osim za šire područje Kopenhagena), u radu čijih sudova mogu sudjelovati i laici s potrebnim stručnim znanjem iz područja trgovine i pomorstva. U drugim pak državama u redovnim sudovima postoje posebni odjeli za suđenje u trgovačkim stvarima, kao što je to primjerice u Austriji, Mađarskoj, Grčkoj (u pomorskim stvarima), Poljskoj, Rumunjskoj, Slovačkoj.

Razlike među zakonima u državama članicama utječu na stope povrata prekograničnih vjerovnika, na odluke o prekograničnom ulaganju i na restrukturiranje skupina poduzeća. Unifikacija pravila međunarodnog privatnog i insolventijskog prava u Europskoj uniji jedna je od bitnih pretpostavki za ostvarivanje postavljenih integracijskih ciljeva država članica Europske unije. Sveobuhvatnijim pristupom na razini Europske unije pokušavaju se poboljšati povrati vjerovnicima i tok prekograničnog ulaganja, kao i pozitivan učinak u pogledu poduzetništva, zapošljavanja i inovacija.

Također, zbog velikog broja nacionalnih pravnih sustava u Europskoj uniji i njihovih različitosti te zbog novog zakonodavstva potrebno je pružati potporu i informacije tijelima nadležnima za prekogranične predmete putem posebne mreže: Europska pravosudna mreža u građanskim i trgovačkim stvarima (EJN u građanskim stvarima), mrežna stranica https://e-justice.europa.eu/public_html/index_hr.htm, uspostavljena je Odlukom Vijeća 2001/470/EZ od 28. svibnja 2001. godine⁸⁹, fleksibilna je i nebirokratska mreža kojom se objedinjuju nacionalna pravosudna tijela, kojoj je cilj pojednostavniti i ojačati pravosudnu suradnju među državama članicama. EJN u građanskim stvarima djeluje od 2002. godine. Poboljšava praktičnu primjenu i provedbu instrumenata Europske unije u području građanskog pravosuđa (tako pridonosi povezivanju različitih pravosudnih sustava država članica i uspostavi uzajamnog povjerenja). U radu EJN-a u građanskim stvarima sudjeluju sve države članice osim Danske. Više od 500 članova mreže razvrstanih u pet kategorija (svaka država članica ima barem jednu kontaktnu točku) u Europskoj uniji sastoji se od kontaktnih točaka koje su odredile države članice, tijela i središnjih tijela definiranih u pravu Unije, međunarodnih instrumenata u kojima sudjeluju države članice ili nacionalnog prava povezanog s pravosudnom suradnjom u građanskim i trgovačkim pravima, sudaca za vezu odgovornih za suradnju u građanskim i trgovačkim stvarima, drugih pravosudnih ili upravnih tijela nadležnih za pravosudnu suradnju u građanskim i trgovačkim stvarima čije sudjelovanje države članice smatraju prikladnim, strukovnih udruženja koja predstavljaju pravne stručnjake koji su izravno uključeni u primjenu prava Europske unije i međunarodnih instrumenata u građanskim i trgovačkim stvarima na nacionalnoj razini u državama članicama.

U Republici Hrvatskoj u okviru Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima djeluju dvije osobe za kontakt zaposlene u Ministarstvu pravosuđa Republike Hrvatske, Upravi za europske poslove, međunarodnu i pravosudnu suradnju, Službi za međunarodnu pravnu pomoć i pravosudnu suradnju u građanskim stvarima te imaju više službenika koji im pomažu tako da je rad u okviru Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima zapravo timski rad službenika u Službi za međunarodnu pravnu pomoć i pravosudnu suradnju u građanskim stvarima, koji obavljaju uz ostale poslove iz djelokruga Službe. U rad mreže uključeno je i Ministarstvo socijalne politike i mladih koje kao središnje tijelo za neke uredbe aktivno sudjeluje i na sastancima mreže koje organizira Europska

⁸⁹ Započela s radom 1. prosinca 2002., pravna osnova izmijenjena 2009.

komisija. Mreža je otvorena za sve koji imaju želju i interes sudjelovati u primjeni instrumenata europskog prava u Republici Hrvatskoj.

2.4.2. Nadležnost za provedbu stečajnoga postupka

Republika Hrvatska kao država članica Europske unije ima obvezu kontinuirano pratiti i prilagođavati svoje zakone i ostale propise sa zakonodavstvom Europske unije. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju izvori stečajnoga prava u Republici Hrvatskoj su osim Stečajnoga zakona (NN 71/15, 104/17), Zakon o stečaju potrošača – (NN 100/15 i 67/2018), i Uredba Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. godine, Provedbena Uredba Vijeća (EU) 2016/1792 od 29. rujna 2016. godine, uredba Vijeća (EU) br. 2015/848 od 20. svibnja 2015. godine, Provedbena uredba Komisije (EU) 2017/1105 od 12. lipnja 2017. godine o utvrđivanju obrazaca iz Uredbe (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća o postupku u slučaju nesolventnosti.

Uredbe (engl. *regulation*, njem. *Verordnung*, franc. *règlement*) imaju opću primjenu, obvezujuće su u cijelosti i izravno primjenjive u svim državama članicama. Europska komisija, Vijeće EU-a i Europski parlament surađuju pri donošenju izvora prava kojima se provodi aproksimacija nacionalnih pravila, s ciljem urednog funkcioniranja unutarnjeg tržišta. Uredbom kao aktom izravne primjene europski zakonodavac uređuje pojedino područje tako da unificira, tj. u potpunosti ujednačava nacionalna pravila. Europsko pravilo time stupa na mjesto nacionalnog pravila. Uredba se neposredno primjenjuje i za njezinu primjenu nije potrebna prethodna implementacija u nacionalni pravni poredak, već ima izravan učinak.⁹⁰

Sud Republike Hrvatske isključivo je nadležan za provedbu stečajnoga postupka protiv dužnika čije je sjedište poslovnog djelovanja na području Republike Hrvatske.⁹¹ Sjedištem poslovnog djelovanja smatra se mjesto u kojem dužnik ima upisano sjedište.⁹² Glavni stečajni postupak obuhvaća cjelokupnu imovinu dužnika bez obzira na to nalazi li se ona u Republici Hrvatskoj ili u drugoj državi. Sud Republike Hrvatske može biti nadležan za provedbu stečajnoga postupka iako dužnik nema upisano sjedište u Republici Hrvatskoj: ako dužnik ima poslovnu

⁹⁰ Horak, H., Dumančić, K., Preložnjak, B., Šafranko, Z., Poljanec, K. (2016). Uvod u trgovačko pravo. Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 71

⁹¹ Čl. 392. st. 1. SZ-a

⁹² Čl. 392. st. 2. SZ-a

jedinicu bez svojstva pravne osobe u Republici Hrvatskoj, ako dužnik ima samo imovinu u slučaju: kada se u državi sjedišta dužnika ne može otvoriti stečajni postupak, kada u državi sjedišta dužnika stečajni postupak obuhvaća samo imovinu u toj državi, kada otvaranje stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj predlažu vjerovnik ili dužnik, a postoje pretpostavke da sud Republike Hrvatske odbije prijedlog za priznanje strane sudske odluke o otvaranju stečaja, kada se otvaranje posebnoga stečajnog postupka predlaže u postupku priznanja strane sudske odluke o otvaranju stečaja.

U međunarodnom insolventijskom pravu treba razlikovati glavni i posebni insolventijski postupak. Pod pojmom glavni insolventijski postupak razumije se insolventijski postupak koji je otvoren na temelju primarne nadležnosti – kao npr. središta glavnih interesa dužnika, središta poslovnog djelovanja dužnika, prebivališta, uobičajenog boravišta odnosno sjedišta dužnika – koji u pravilu želi obuhvatiti cjelokupnu imovinu dužnika i u tuzemstvu i u inozemstvu. Pod pojmom posebnog insolventijskog postupka razumije se postupak koji je otvoren na temelju neke supsidijarne nadležnosti – kao npr. podružnice ili pak samo dužnikove imovine u tuzemstvu – a koji kao takav (prema insolventijskom pravu europskokontinentalnih država) u pravilu želi obuhvatiti samo dužnikovu imovinu u državi otvaranja tog postupka.⁹³

Pod pojmom partikularnoga stečajnog postupka razumijeva se posebni stečajni postupak koji ne pretpostavlja otvaranje i priznanje stranoga glavnog stečajnog postupka i koji je od takvog postupka sasvim neovisan. Partikularni stečajni postupak može se otvoriti prije i poslije otvaranja stranoga glavnog stečajnog postupka, ako posljednji u tuzemstvu nije priznat, i za njega je nadležan sud Republike Hrvatske na čijem području se nalazi poslovna jedinica ili imovina dužnika, te obuhvaća samo imovinu dužnika koja se nalazi u Republici Hrvatskoj, moguće je pretvaranje partikularnog u sekundarni stečajni postupak.⁹⁴

Pod pojmom sekundarnoga stečajnog postupka podrazumijeva se posebni stečajni postupak koji pretpostavlja otvaranje i priznanje stranoga glavnog stečajnog postupka i barem je u tom smislu o njemu ovisan, u pravilu on je glavnom stečajnom postupku podređen i na temelju pravila o kooperaciji i koordinaciji tih dvaju postupaka. Sekundarni stečajni postupak moguće je otvoriti tek nakon priznanja stranog glavnog stečajnoga postupka. Moguće ga je otvoriti samo u okviru postupka za priznanje strane sudske odluke o otvaranju stečajnoga postupka, a ako je

⁹³ Garašić, J., op. cit., 583-616.

⁹⁴ Čl. 318. SZ-a

prethodno otvoren partikularni stečajni postupak u Republici Hrvatskoj, on se pretvara u sekundarni stečajni postupak, ako je otvoren i priznat strani glavni stečajni postupak.

2.4.3. Uredba Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. godine

Uredba Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. godine o insolventnim postupcima stupila je na snagu 31. svibnja 2002. godine te je u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u državama članicama Europske unije u skladu s Ugovorom o osnivanju Europske zajednice. U Republici Hrvatskoj se primjenjuje na stečajne postupke pokrenute od 1. srpnja 2013. godine do 25. lipnja 2017. godine s međunarodnim elementom. Uredba sadržava pravila o nadležnosti, priznavanju i pravu koje se primjenjuje te se njome omogućuje usklađenje stečajnoga postupka koji je pokrenut u više država članica. Uredba se primjenjuje kada dužnik ima poslovni nastan ili vjerovnike u drugoj državi članici osim u svojoj.

Uredba iz 2000. godine primjenjuje se na kolektivne postupke koji predstavljaju insolventnost dužnika s posljedicom potpune ili djelomične zapljene dužnikove imovine kao i imenovanje upravitelja. Uredba iz 2000. godine primjenjuje se na pravnu i fizičku osobu, ne primjenjuje se na insolventne postupke protiv osiguravajućih poduzeća, kreditnih institucija, određenih investicijskih poduzeća, poduzeća za zajedničko ulaganje.⁹⁵ Uredba iz 2000. objavljena je u Službenom listu EZ 2000, br. L 160. str. 1-18, s početkom primjene 31. svibnja 2002. godine i jedan je od najdetaljnijih instrumenata za reguliranje međunarodnoga insolventnog prava – samo unutar Europske unije. Uredba ne vezuje Dansku. Obuhvaća 47 članaka podijeljenih u pet glava: Glava I. – Opće odredbe (čl. 1.- 15.), Glava II. – Priznanje insolventnih postupaka (čl. 16.-26.), Glava III. – Sekundarni insolventni postupci (čl. 27.-38.), Glava IV. – Obavješćavanje vjerovnika i prijava tražbina (čl. 39.-42.), Glava V. – Prijelazne i završne odredbe (čl. 43.-47.) te priloge. U prilogima A, B i C Uredbi (EZ) br. 1346/2000 navode se nazivi koji se koriste u nacionalnom zakonodavstvu država članica za postupke i stečajne upravitelje na koje se ta Uredba primjenjuje:

Prilog A – Insolventni postupci prema čl. 2. točki a – Nacionalne postupke na koje se primjenjuje Uredba 1346/2000 (Hrvatska-stečajni postupak)

⁹⁵ Čl. 1. Uredba Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. godine

Prilog B – Insolvencijski postupci prema čl. 2. toč. c – B Nacionalne likvidacijske postupke na koje se primjenjuje Uredba 1346/2000 (Hrvatska – stečajni postupak)

Prilog C – Upravitelji prema čl. 2. toč. i – B Nacionalne osobe koje sudjeluju u stečajnim postupcima (Hrvatska – stečajni upravitelj, privremeni stečajni upravitelj, stečajni povjerenik, povjerenik)

Prema čl. 3. st. 1. Uredbe za otvaranje insolvencijskog postupka nadležni su sudovi države članice na čijem suverenom području dužnik ima središte svojih glavnih interesa (u nastavku: glavni insolvencijski postupak) (engl. *centre of main interests – COMI*). Kod društava i pravnih osoba pretpostavlja se, do dokaza o protivnom, da je središte njihovih glavnih interesa mjesto registriranog sjedišta. Središte glavnih interesa je mjesto na kojem dužnik obavlja redovito poslovanje i koje treće osobe mogu provjeriti

Međunarodna nadležnost za otvaranje glavnoga insolvencijskog postupka određena je čl. 3. st. 2. do 4. Uredbe iz 2000. godine. Ako dužnik ima središte njegovih glavnih interesa na području države članice tada su sudovi druge države članice samo onda ovlašteni otvoriti insolvencijski postupak, kada dužnik na području te druge države članice ima poslovni nastan (podružnicu) – gdje obavlja stalnu gospodarsku aktivnost koja uključuje ljudske resurse i dobra. Ako je otvoren glavni insolvencijski postupak, tada je kasniji insolvencijski postupak otvoren na temelju podružnice sekundarni insolvencijski postupak, pri kojem se mora raditi o likvidacijskom postupku. Prije otvaranja glavnoga insolvencijskog postupka može se otvoriti partikularni insolvencijski postupak na temelju podružnice, ali samo u slučaju:

- ako otvaranje glavnoga insolvencijskog postupka u državi članici u kojoj dužnik ima središte glavnih interesa zbog uvjeta predviđenim pravnim propisima te države nije moguće
- ako otvaranje partikularnog postupka zahtijeva vjerovnik, koji svoje prebivalište, uobičajeno boravište ili sjedište ima u državi članici u kojoj se nalazi poslovni nastan (odnosna podružnica) ili čija tražbina proizlazi iz poslovanja toga poslovnog nastana (podružnice).

Ako uredba što drugo ne određuje, za insolvencijski postupak i njegove učinke mjerodavno je insolvencijsko pravo, države članice u kojem je postupak otvoren (pravo države otvaranja).

Pravo države otvaranja uređuje, pod kojim pretpostavkama se insolventijski postupak otvara, kako se provodi i okončava te ono posebno uređuje:

- protiv kojih dužnika je insolventijski postupak dopušten
- koja imovina pripada masi i kako se postupa s imovinom koju je dužnik stekao nakon otvaranja insolventijskog postupka
- ovlaštenja dužnika i upravitelja
- pretpostavke za učinkovitost prijeboja
- kako insolventijski postupak utječe na postojeće ugovore dužnika
- kako otvaranje insolventijskog postupka djeluje na postupke koje pokreću pojedinačni vjerovnici s izuzetkom tekućih parnica
- kako se tražbine prijavljuju kao insolventijske tražbine i kako se postupa s tražbinama koje nastaju nakon otvaranja insolventijskog postupka
- prijavu, ispitivanje i utvrđivanje tražbina
- raspodjelu utrška iz unovčenja imovine, isplatni red tražbina i prava vjerovnika, koji su nakon otvaranja insolventijskog postupka na temelju svojega stvarnog prava ili uslijed prijeboja dijelom namireni
- pretpostavke i učinke okončanja insolventijskog postupka
- prava vjerovnika nakon okončanja insolventijskog postupka
- tko snosi troškove insolventijskog postupka, uključujući i izdatke
- pravne radnje koje su ništave, pobojne ili relativno bez učinka ako oštećuju ukupnost vjerovnika.

Najznačajnija odstupanja od prava države otvaranja odnose se na:

- stvarna prava (stvarnopravna sredstva osiguranja tražbina) – čl. 5.
- prijeboj – čl. 4. st. 2. (f) i čl. 6.
- pridržaj prava vlasništva – čl. 7.
- ugovori o nekretninama – čl. 8.
- platni sistemi i financijska tržišta – čl. 9.
- ugovor o radu – čl. 10.
- prava koja se registriraju u javnim upisnicima – čl. 11.
- patent i žigovi Zajednice – čl. 12.
- pobijanje pravnih radnji – čl. 4. st. 2. (m) i čl. 13.

- raspolaganja dužnika nakon otvaranja insolventijskog postupka – čl. 14.
- tekuće parnice – čl. 15.

Uredba iz 2000. godine određuje priznanje odluke o otvaranju insolventijskog postupka⁹⁶ tako da insolventijski postupak (glavni ili posebni) otvoren u nekoj državi članici, a koji ispunjava pretpostavke za priznanje, priznat će se automatski, bez ikakvih daljnjih formaliteta, čak i ako se u državi članici priznanja protiv te vrste dužnika ne bi mogao otvoriti insolventijski postupak. Priznanje glavnoga insolventijskog postupka iz druge države članice ne sprječava otvaranje sekundarnoga insolventijskog postupka u državi članici priznanja. Uredba iz 2000. godine određuje pretpostavke za priznanje odluke o otvaranju insolventijskog postupka⁹⁷ ako su kumulativno ispunjeni sljedeći uvjeti:

1. kvalifikacija kao insolventijski postupak
2. međunarodna nadležnost: glavni odnosno posebni postupak
3. ovršnost odluke (no ne mora biti pravomoćna)
4. neprotivnost javnom poretku.

Stečajni upravitelj glavnoga insolventijskog postupka ima na području druge države članice sva ovlaštenja koja mu pripadaju prema pravu države otvaranja postupka, sve dok u toj drugoj državi članici nije otvoren daljnji insolventijski postupak ili nije poduzeta suprotna mjera osiguranja nakon prijedloga za otvaranje insolventijskog postupka. On može posebno, uz poštovanje čl. 5. i 7. Uredbe, predmete koji pripadaju masi premjestiti iz druge države članice u kojoj se ti predmeti nalaze. Upravitelj posebnoga insolventijskog postupka može u svakoj drugoj državi članici sudski ili izvansudski istaknuti da je određeni pokretni predmet nakon otvaranja insolventijskog postupka iz države otvaranja prenesen u tu drugu državu članicu. On može podignuti i pobjonu tužbu. Pri izvršavanju svojih ovlasti upravitelj je dužan poštovati pravo države članice u kojoj djeluje, a osobito način unovčenja predmeta mase. Ta ovlaštenja ne obuhvaćaju primjenu prisilnih sredstava ili pravo odlučivanja u parnicama ili drugim sporovima.

⁹⁶ Čl. 16. i 17. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. godine

⁹⁷ Čl. 3., čl. 16. st. 1., čl. 26. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. godine

Svaki vjerovnik koji ima svoje uobičajeno boravište, prebivalište ili sjedište u nekoj drugoj državi članici, a ne državi otvaranja postupka, što uključuje i porezne vlasti i nositelje socijalnog osiguranja država članica, može svoje tražbine pismeno prijaviti u insolventijskom postupku.⁹⁸

Čim je u jednoj državi članici otvoren neki insolventijski postupak, nadležni sud te države ili upravitelj kojeg je taj sud imenovao bez odgađanja obavještava poznate vjerovnike koji u drugim državama članicama imaju svoje uobičajeno boravište, prebivalište ili sjedište.⁹⁹ Obavještavanje se obavlja slanjem individualne obavijesti u kojoj se posebno navodi: rokovi koji se moraju poštivati, posljedice propuštanja, organ nadležan za prijem prijave, druge mjere predviđene, moraju li privilegirani i stvarnopravno osigurani vjerovnici svoje tražbine prijaviti.¹⁰⁰

Ova se Uredba primjenjuje na cjelokupni stečajni postupak koji s posljedicom djelomične ili potpune prodaje imovine dužnika i imenovanje stečajnoga upravitelja. Sudovi države članice unutar čijega državnog područja se nalazi središte dužnikova glavnog interesa imaju nadležnost za pokretanje stečajnoga postupka. U slučaju trgovačkog društva ili pravne osobe, a u nedostatku dokaza o suprotnom, pretpostavlja se da je mjesto njihova sjedišta ujedno i središte glavnog interesa. Kada se središte dužnikova glavnog interesa nalazi unutar državnog područja jedne države članice, sudovi druge države članice imaju nadležnost za pokretanje stečajnoga postupka protiv tog dužnika jedino ako on ima poslovni nastan na državnom području te druge države članice. Učinci tih postupaka ograničeni su na imovinu dužnika na državnom području potonje države članice.

2.4.4. Provedbena Uredba Vijeća (EU) 2016/1792 od 29. rujna 2016. godine

U prilogima A, B i C Uredbi (EZ) br. 1346/2000 navode se nazivi koji se koriste u nacionalnom zakonodavstvu država članica za postupke i stečajne upravitelje na koje se ta Uredba primjenjuje. Pojedine države članice su obavijestile Komisiju EU o izmjenama popisa iz priloga A, B i C. Izvršene izmjene su u skladu sa zahtjevima iz Uredbi (EZ) br. 1346/2000. Provedbena

⁹⁸ Čl. 39. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000.

⁹⁹ Čl. 40. st. 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000.

¹⁰⁰ Čl. 40. st. 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000.

uredba Vijeća (EU) 2016/1792¹⁰¹ od 29. rujna 2016. godine sadrži odluke o zamjeni priloga A, B i C Uredbi (EZ) br. 1346/2000 o stečajnom postupku u skladu s nastalim izmjenama.

2.4.5. Uredba Vijeća (EU) br. 2015/848 od 20. svibnja 2015. godine

Uredba iz 2015. godine donosi promjene tako da je prošireno područje primjene te su preciziranje odredbe o međunarodnoj nadležnosti kod otvaranja glavnoga insolventijskog postupka. Uvedeno je osnivanje insolventijskog registra i olakšanje prijave tražbine te su uvedena nova dodatna pravila o sekundarnim insolventijskim postupcima i nova pravila o insolventnosti članova grupe povezanih društava. Ova Uredba primjenjuje se na javne skupne postupke, uključujući privremene postupke koji se temelje na zakonima povezanim s nesolventnošću te u kojima, u svrhu spašavanja, prilagodbe duga, reorganizacije ili likvidacije. Postupci iz ovog stavka navedeni su u Prilogu A. Sudovi države članice na čijem se državnom području nalazi središte dužnikovih glavnih interesa nadležni su za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti („glavni postupak u slučaju nesolventnosti“).

Nova su dodatna pravila o sekundarnim insolventijskim postupcima za razliku od glavnog postupka, sekundarni postupak može se pokrenuti u drugoj nadležnosti, gdje dužnik ima samo „poslovni nastan“ umjesto središta glavnih interesa, no taj postupak ima samo teritorijalno područje primjene. Teritorijalni postupci u slučaju nesolventnosti navedeni u čl. 3. st. 2. mogu se pokrenuti prije pokretanja glavnog postupka u slučaju nesolventnosti, u skladu s čl. 3. st. 1. ove Uredbe jedino ako:

- (a) postupak u slučaju nesolventnosti prema čl. 3. st. 1. ne može se pokrenuti zbog uvjeta propisanih pravom države članice na čijem se državnom području nalazi dužnikovo središte glavnih interesa
- (b) pokretanje teritorijalnog postupka u slučaju nesolventnosti predloži:

1. vjerovnik čija tražbina proizlazi ili je u vezi s poslovanjem poslovne jedinice koja se nalazi na državnom području države članice u kojoj je predloženo pokretanje teritorijalnog postupka u slučaju nesolventnosti

¹⁰¹ EU Open Data Portal. Pristupljeno na http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2016/1792/oj (2019 -03-02)

2. tijelo javne vlasti koje, prema pravu države članice na čijem se državnom području nalazi poslovni nastan, ima pravo predložiti pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti.

Uredbom se uvodi Registar nesolventnosti Europske unije i objava kao novi instrument kako bi se poboljšao pristup informacijama za relevantne vjerovnike i sudove te kako bi se spriječilo pokretanje paralelnih postupaka u slučaju nesolventnosti. U skladu s člancima Uredbe 24. (na snazi od 26. lipnja 2018. godine) i 25. (na snazi od 26. lipnja 2019. godine), omogućuje se uspostava središnje baze podataka na europskoj razini (čl. 24.) te međusobno povezanih nacionalnih elektronički pretraživih baza podataka (čl. 25.). Sustav međusobno povezanih registara nesolventnosti sastoji se od registara nesolventnosti država članica i europskog portala e-pravosuđe. Svaki strani vjerovnik u svrhu prijave svoje tražbine u insolventni postupak može poslužiti svim komunikacijskim sredstvima dopuštenima prema pravu države otvaranja postupka.

2.4.6. Provedbena Uredba Komisije (EU) 2017/1105 od 12. lipnja 2017

Europska komisija, uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, i Uredbu (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. godine kako bi se osigurali jednaki uvjeti za provedbu Uredbe (EU) 2015/848, donosi Uredbom Komisije (EU) 2017/1105 od 12. lipnja 2017. godine odluku o izradi standardnih obrazaca koji su navedeni u prilogima:

PRILOG I. Standardni obrazac za obavijesti koje treba upotrebljavati za obavješćivanje poznatih stranih vjerovnika o pokretanju postupka u slučaju insolventnosti (čl. 54. st. 3. Uredbe)

PRILOG II. Standardni obrazac za prijavu tražbina koji strani vjerovnici moraju upotrijebiti za prijavu svoje tražbine (čl. 55. st. 1. Uredbe)

PRILOG III. Standardni obrazac koji mogu upotrijebiti upravitelji u slučaju nesolventnosti koji su imenovani za podnošenje prigovora članova skupina u postupku koordinacije skupine (čl. 64. st. 2. Uredbe)

PRILOG IV. Standardni obrazac koji treba upotrebljavati za elektroničko podnošenje pojedinačnih zahtjeva za informacije putem europskog portala e-pravosuđe (čl. 27. st. 4. Uredbe)

3. PRAVNI POLOŽAJ STEČAJNOGA UPRAVITELJA U SKRAĆENIM STEČAJNIM POSTUPCIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. Pravne posljedice otvaranja stečajnoga postupka

Pravne posljedice otvaranja stečajnoga postupka nastupaju u trenutku kada je rješenje o otvaranju stečajnoga postupka objavljeno na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova. Ako rješenje o otvaranju stečajnoga postupka u povodu žalbe bude ukinuto, a u ponovnom postupku stečajni postupak bude opet otvoren, smatrat će se da su pravne posljedice otvaranja stečajnoga postupka nastupile u trenutku kada je prvo rješenje o otvaranju stečajnoga postupka objavljeno na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova. Ako rješenje o otvaranju stečajnoga postupka u povodu žalbe bude ukinuto, a u ponovnom postupku stečajni postupak bude opet otvoren, u drugim sudskim postupcima u kojima je stranka stečajni dužnik sud će ukinuti sve radnje provedene od dana donošenja odluke o ukidanju rješenja o otvaranju stečajnoga postupka do ponovnoga otvaranja stečajnoga postupka. Stečajni zakon ima i odredbe o trajanju sudskih postupaka u kojem je stranka dužnik, u kojima je određeno da će se u takvim postupcima, a osobito pri određivanju rokova i ročišta, sud uvijek obraćati osobitu pažnju na potrebu hitnoga rješavanja.¹⁰² Takav postupak se pred prvostupanjskim sudom mora završiti u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti rješenja o nastavku parničnog postupka¹⁰³, a o žalbi protiv odluke toga prvostupanjskog suda drugostupanjski sud je dužan donijeti odluku u roku od šest mjeseci od dana primitka žalbe.¹⁰⁴ Sankcije za povredu tih odredaba Stečajni zakon ne predviđa, pa se te odredbe u praksi u pravilu ne poštuju s obzirom na poznatu preopterećenost hrvatskih sudova građanskopravnim predmetima.

3.1.1. Osnovne pravne posljedice otvaranja stečajnoga postupka

3.1.1.1. Prava tijela pravne osobe, upravljanje i raspolaganje imovinom dužnika

Prava tijela dužnika pravne osobe prestaju i prelaze na stečajnoga upravitelja. Prava dužnika pojedinca na upravljanje i raspolaganje imovinom koja ulazi u stečajnu masu prelaze na

¹⁰² Čl. 166. st. 1. SZ-a

¹⁰³ Čl. 166. st. 2. SZ-a

¹⁰⁴ Čl. 166. st. 3. SZ-a

stečajnoga upravitelja.¹⁰⁵ Otvaranjem stečajnoga postupka ne prestaje pravna osoba, uz tvrtku ili naziv dužnika dodaje se oznaka u stečaju, a stečajni upravitelj zastupa dužnika i vodi poslovanje dužnika ako je odlučeno da se poslovanje dužnika nastavi tijekom stečajnoga postupka. Stečajni upravitelj gasi postojeće račune dužnika i otvara novi račun na koji se prebacuju sredstva s ugašenih računa.

3.1.1.2. Individualne zabrane otuđenja i opterećenja u pravilu bez učinka

Postojeće zabrane otuđenja ili opterećenja (zakonske, sudske) koja je protiv dužnika određena radi zaštite interesa određenih osoba u stečajnom je postupku bez učinka.¹⁰⁶ No valjana nastala razlučna prava se štite.

3.1.1.3. Raspolaganje tijela dužnika odnosno dužnika pojedinca

Raspolaganja prijašnjih osoba ovlaštenih za zastupanje dužnika po zakonu, odnosno dužnika pojedinca nakon otvaranja stečajnoga postupka predmetima iz stečajne mase bez pravnoga su učinka, osim onih raspolaganja za koja vrijede opća pravila o zaštiti povjerenja u javne knjige. Drugoj strani vratit će se njezina protučinidba iz stečajne mase ako je njome povećana vrijednost stečajne mase.¹⁰⁷ Stečajni upravitelj je zakonski zastupnik stečajnoga dužnika i jedino on ima pravo raspolagati imovinom stečajnoga dužnika.

3.1.1.4. Činidbe u korist dužnika

Ako je nakon otvaranja stečajnoga postupka obveza ispunjena izravno osobi ovlaštenoj za zastupanje dužnika po zakonu ili dužniku pojedincu prije objave rješenja o otvaranju stečajnoga postupka, iako je obvezu trebalo ispuniti u korist stečajne mase, osoba se ispunjenjem oslobađa svoje obveze ako dokaže da u vrijeme ispunjenja nije znala da je stečajni postupak otvoren.¹⁰⁸ Ako je treća osoba ispunila svoju obvezu zastupniku dužnika pravne osobe ili dužniku pojedincu nakon objave rješenja o otvaranju stečajnoga postupka na e-Oglasnoj ploči ili ako je znala da je stečaj otvoren, smatrat će se da nije ispunila svoju obvezu te će je morati ispuniti stečajnom dužniku zastupanom po stečajnom upravitelju.

¹⁰⁵ Čl. 159. SZ-a

¹⁰⁶ Čl. 160. SZ-a

¹⁰⁷ Čl. 161. SZ-a

¹⁰⁸ Čl. 162. SZ-a

3.1.1.5. Nasljedstvo

Ako je dužnik pojedinac stekao nasljedstvo ili zapis prije otvaranja ili tijekom stečajnoga postupka jedino se on ima pravo prihvatiti ili odreći nasljedstva ili zapisa.¹⁰⁹ Pravo na odlučivanje o prihvatanju ili odricanju od nasljedstva na prelazi na stečajnoga upravitelja jer se to smatra strogo osobnim pravom osim u slučaju kada je oporukom pravna osoba stekla pravo na nasljedstvo ili zapis jer su članovi uprave izgubili to svojstvo otvaranjem stečajnoga postupka. Ako dužnik pojedinac prihvati nasljedstvo, onda ta imovina ulazi u stečajnu masu, a ako se odrekne nasljedstva, onda ona pripada ostalim nasljednicima iza pokojnog ostavitelja.

3.1.1.6. Podjela imovine pravne zajednice

Ako je dužnik s nekom trećom osobom u suvlasničkoj ili kojoj drugoj pravnoj zajednici ili ortaštvu, podjela imovine obavit će se izvan stečajnoga postupka. Za obaveze iz takvog odnosa može se iz udjela dužnika tražiti odvojeno namirenje. U stečajnom su postupku bez učinka ugovorne odredbe kojima se u pravnim zajednicama¹¹⁰ isključuje trajno ili za određeno vrijeme pravo na razvrgnuće takve zajednice ili kojima se za to utvrđuje poseban otkazni rok. Isto vrijedi i za odredbe u oporuci na kojoj se zajednica temelji te za odgovarajući sporazum sunasljednika. Pravo zahtijevati podjelu ima stečajni upravitelj, a za obvezu iz takvog odnosa može se iz udjela dužnika tražiti odvojeno namirenje.

3.1.1.7. Tražbine stečajnih vjerovnika

Stečajni vjerovnici mogu svoje tražbine prema dužniku ostvarivati samo u stečajnom postupku.¹¹¹ Stečajni vjerovnici ne mogu pokretati i voditi parnične i ovršne postupke ako im je tražbina u stečajnom postupku priznata. Ako stečajni vjerovnik pokrene parnicu a da prije nije prijavio tražbinu koja je osporena, sud koji je zaprimio tužbu takvu će tužbu odbaciti kao nedopuštenu.

3.1.1.8. Postojeće parnice se prekidaju

Otvaranjem stečajnoga postupak prekidaju se sve postojeće parnice¹¹² i svi arbitražni postupci koji se odnose na imovinu koja ulazi u stečajnu masu.¹¹³ Zabranjuje se pokretanje novih parnica kao i nastavljanje parnica započetih prije otvaranja stečajnoga postupka dok se sporne

¹⁰⁹ Čl. 163. SZ-a

¹¹⁰ Čl. 94. st. 1. SZ-a

¹¹¹ Čl. 167. SZ-a

¹¹² Čl. 212. ZPP-a

¹¹³ Čl. 165. SZ-a

prijavljene tražbine ne ispitaju na ispitnom ročištu.¹¹⁴ Otvaranjem stečajnoga postupka prestaju i sve punomoći koje su dali raniji zastupnici stečajnoga dužnika. Parnice koje su u trenutku otvaranja stečajnoga postupak bile u tijeku preuzet će stečajni upravitelj. Potrebna je suglasnost skupštine odnosno odbora vjerovnika za parnice znatne vrijednosti spora. Problem je neusklađenost stečajnih pravila koja daju izričite odredbe kada i kako se može nastaviti parnični postupak, od pravila parničnog postupka koja navode da se postupak može nastaviti uvijek, a i sud po službenoj dužnosti može nastaviti postupak, ili kada pozove stečajnoga upravitelja da preuzme postupak jer ako tužitelj nije uopće prijavio tražbinu u stečajnom postupku, a stečajni vjerovnici mogu svoje tražbine ostvariti jedino u stečajnom postupku, tada tužitelj više nema aktivnu legitimaciju za vođenje parnice o tražbini koju nije prijavio u stečajnom postupku. Ako je tražbina priznata u stečajnom postupku na ispitnom ročištu, doneseno je rješenje suda kojim je tražbina utvrđena. Ako tražbina nije priznata, tužitelj je upućen na parnicu radi utvrđivanja tražbine i mora u zakonskom roku predložiti nastavak parnice ili se smatra da je odustao od svojeg prava.

Troškovi parničnoga postupka vjerovnika nakon otvaranja stečajnoga postupka razdvajaju se na troškove nastale do prekida postupka – vjerovnik ih može namiriti jedino kao stečajni vjerovnik, te na troškova nakon nastavka parničnog postupka – mogu se namiriti kao troškovi stečajne mase ako stečajni upravitelj nije odmah nakon nastavljanja prekinute parnice priznao tužbeni zahtjev ili ga se odrekao.

3.1.1.9. Zabrana ovrhe i osiguranja nad imovinom dužnika

Stečajni vjerovnici se skupno namiruju u stečajnom postupku te im se zabranjuje nastavak odnosno pokretanje novih postupaka ovrhe ili osiguranja. Vjerovnici koji nisu stečajni vjerovnici nisu ovlašteni tražiti prisilnu ovrhu ili osiguranje na budućim tražbinama dužnika pojedinca po osnovi njegova radnog odnosa ili druge službe ili na njegovim tražbinama po toj osnovi tijekom stečajnoga postupka osim prisilnu ovrhu ili osiguranje radi naplate zahtjeva za uzdržavanje i drugih tražbina koji se mogu namiriti iz onoga dijela prihoda dužnika iz radnog odnosa iz kojeg se ne mogu namiriti tražbine drugih vjerovnika.

¹¹⁴ Čl. 95. SZ-a

Izlučni vjerovnici ovisno o priznavanju odnosno nepriznavanju njihovih izlučnih prava od stečajnoga upravitelja mogu pokrenuti odnosno nastaviti postupke ovrhe i osiguranja pred ovršnim sudom u skladu s općim pravilima ovršnog prava. Razlučni vjerovnici ovisno o priznavanju odnosno nepriznavanju njihovih razlučnih prava od stečajnoga upravitelja mogu pokrenuti odnosno nastaviti postupke ovrhe i osiguranja pred ovršnim sudom u skladu s općim pravilima ovršnog prava.¹¹⁵ Moguća iznimka su nekretnine koje se mogu prodavati i u stečajnom postupku u skladu s čl. 164. SZ-a. Upis u javne knjige je moguć i nakon otvaranja stečajnoga postupka ako su prije otvaranja stečajnoga postupka ostvareni uvjeti za upis u javne knjige.

3.1.1.10. Prava stečena ovrhom i osiguranjem

Ako stečajni vjerovnik posljednjih 60 dana prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka ili nakon toga sudskom ovrhom ili prisilnim sudskim osiguranjem stekne koje razlučno ili slično pravo na imovini dužnika koja ulazi u stečajnu masu, to pravo otvaranjem stečajnoga postupka prestaje odnosno postupak u tijeku se obustavlja.¹¹⁶ Prestankom razlučnog prava takav vjerovnik postaje stečajni vjerovnik, a svoje tražbine može ostvarivati podnošenjem prijave stečajnom upravitelju.

3.1.1.11. Zabrana ovrhe radi ostvarivanja tražbina prema stečajnoj masi

Prisilna ovrha radi ostvarenja tražbina prema stečajnoj masi koje nisu zasnovane pravnom radnjom stečajnoga upravitelja nije dopuštena šest mjeseci od otvaranja stečajnoga postupka, osim u iznimnim slučajevima: 1. obveze stečajne mase iz dvostranoobveznog ugovora koje je stečajni upravitelj odlučio ispuniti, 2. obveze iz trajnoga obveznog odnosa za vrijeme prvoga roka u kojemu je stečajni upravitelj mogao otkazati ugovor, 3. obveze iz trajnoga obveznog odnosa ako je stečajni upravitelj primio protučinidbu u korist stečajne mase, 4. porezi koji su prihod državnoga proračuna ili proračuna jedinica lokalne uprave i samouprave ili prihodi mirovinskih i invalidskih fondova te Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

3.1.1.12. Isključenje drugih oblika pravnog stjecanja

Nakon otvaranja stečajnoga postupka ne mogu se valjano stjecati prava na dijelovima imovine koja ulazi u stečajnu masu i ako se to stjecanje ne temelji na raspolaganju dužnika ili prisilnoj ovrsi ili osiguranju u korist stečajnoga vjerovnika¹¹⁷, osim kad se stječe na temelju raspoložbi

¹¹⁵ Čl. 169. SZ-a

¹¹⁶ Čl. 168. st. 1. SZ-a

¹¹⁷ Čl. 171. SZ-a

stečajnoga upravitelja, sudske prodaje, radnji izlučnih i razlučnih vjerovnika, na naplatu poreza koji su prihod državnog proračuna ili proračuna jedinica lokalne samouprave i uprave te na slučajeve stjecanja povjerenjem u javne knjige. Ovim se štiti jednakomjernost naplate stečajnih vjerovnika.

3.1.1.13. Skupna šteta

Zahtjeve stečajnih vjerovnika za naknadu štete koju su zajednički pretrpjeli zbog smanjenja imovine koja ulazi u stečajnu masu prije ili nakon otvaranja stečajnoga postupka (skupna šteta) može, za vrijeme trajanja stečajnoga postupka, ostvarivati jedino stečajni upravitelj. Stečaj je opća ovrha, pa se stečajni vjerovnici ne mogu namiriti izvan stečajnoga postupka. Međutim, u slučaju da stečajni upravitelj ne preuzme, odnosno ne pokrene parnicu radi naknade štete jer je skupština vjerovnika tako odlučila, stečajni vjerovnici mogu u svoje ime i za svoj račun pokrenuti, odnosno nastaviti u roku od osam dana od donošenja odluke skupštine vjerovnika. U slučaju uspjeha u parnici, stečajni vjerovnici su, nakon namirenja svojih utvrđenih tražbina i troškova parničnog postupka, dužni preostali višak prenijeti u stečajnu masu. Ako su zahtjevi za naknadu štete upravljeni protiv stečajnoga upravitelja, može ih ostvariti jedino novopostavljeni stečajni upravitelj.

3.1.1.14. Osobna odgovornost članova društva

Ako je stečajni postupak otvoren nad društvom čiji članovi osobno odgovaraju za obveze društva, zahtjeve protiv članova društva po osnovi njihove osobne odgovornosti za vrijeme trajanja¹¹⁸ stečajnoga postupka može ostvarivati jedino stečajni upravitelj. Stečajni upravitelj je jedino ovlašten za ostvarivanje tih prava zbog zaštite stečajnih načela naplate tražbina.

3.1.1.15. Utjecaj otvaranja stečajnoga postupka na tražbine prema dužniku

Nedospjele tražbine dospijevaju otvaranjem stečajnoga postupka. Ako se na nedospjele tražbine nije plaćala kamata, smatrat će se kao da se na njih plaćala zakonska zatezna kamata i tražbine će se smanjiti na iznos koji bi, po uračunavanju zakonskih kamata za vrijeme od otvaranja stečajnoga postupka do dospijeca, odgovarao punom iznosu tražbina. Tražbine vezane uz raskidni uvjet koji nastupa nakon otvaranja stečajnoga postupka se sve dok uvjet ne nastupi uzimaju u obzir kao bezuvjetne tražbine. Nenovčane tražbine ili one čiji je novčani iznos neodređen ističu se u novčanoj vrijednosti na koju se mogu procijeniti u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka. Tražbine izražene u stranoj valuti ili u obračunskoj jedinici obračunavaju

¹¹⁸ Čl. 173. SZ-a

se u valutu Republike Hrvatske po tečaju mjerodavnom za mjesto plaćanja u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka. Tražbine kojima su predmet povremena davanja čiji su iznos i trajanje određeni utvrđuju se u iznosu koji se dobije zbrajanjem predstojećih davanja uz odbitak međukamata. Ako trajanje davanja nije određeno, primijenit će se na odgovarajući način pravila o preračunavanju nenovčanih i neodređenih tražbina u novčane iznose.

3.1.1.16. Odgovornost više osoba

Vjerovnik kojemu više osoba odgovara za ispunjenje iste činidbe u cijelosti može u stečajnom postupku, protiv svakog od dužnika, isticati do svojega potpunoga namirenja cijeli iznos koji je potraživao u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka.

Solidarni dužnici i jamci dužnika mogu kao stečajni vjerovnici tražiti da im se vrati ono što su za dužnika platili prije ili nakon dana otvaranja stečajnoga postupka, ako im pripada pravo na vraćanje isplaćenoga prema dužniku. Solidarni dužnici i jamci mogu podnijeti zahtjev da im se osigura iznos što će ga platiti za dužnika razmjerno iznosu koji bi im pripao kao stečajnim vjerovnicima. Ako stečajni vjerovnik nakon otvaranja stečajnoga postupka otuđi svoju tražbinu koju nije prijavio u tom postupku, stjecatelj tražbine može u stečajnom postupku imati samo ona prava koja bi mogao imati i njegov prednik. Ako stečajni vjerovnik otuđi svoju tražbinu koju je prijavio u stečajnom postupku, njezin stjecatelj stupa u pravni položaj svoga prednika. Prijenos tražbine može se dokazivati u stečajnom postupku jedino javnom ili javno ovjеровljenom ispravom ili izjavom stečajnoga vjerovnika danom pred sudom. Otvaranjem stečajnoga postupka vjerovnik čija prava proizlaze iz sudskoga ili javnobilježničkoga osiguranja tražbine prijenosom vlasništva stvari ili prijenosom prava gubi pravo otuđenja i opterećenja stvari ili prava koja su na njega prenesena sudskim ili javnobilježničkim osiguranjem tražbine.

Ako je stečajni vjerovnik u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka imao, na temelju zakona ili ugovora, pravo na prijeboj, otvaranje stečajnoga postupka je bez utjecaja na to njegovo pravo. Prijeboj nije dopušten:

1. ako je obveza stečajnoga vjerovnika prema stečajnoj masi nastala tek nakon otvaranja stečajnoga postupka
2. ako je stečajni vjerovnik svoju tražbinu stekao od drugoga vjerovnika tek nakon otvaranja stečajnoga postupka
3. ako je stečajni vjerovnik tražbinu stekao ustupom (cesijom) za posljednjih šest mjeseci prije dana otvaranja stečajnoga postupka, a znao je ili morao znati da je dužnik postao nesposoban za plaćanje ili da je protiv njega podnesen prijedlog za otvaranje

stečajnoga postupka. Iznimno, prijeboj će biti dopušten ako se radi o tražbini koja je ustupljena u vezi s ispunjenjem neispunjenih ugovora, ili o tražbini koja je oživjela uspješnim pobijanjem pravnoga posla dužnika

4. ako je stečajni vjerovnik mogućnost prijeboja stekao pobožnom pravnom radnjom
5. ako vjerovnik čija se tražbina treba namiriti iz slobodne imovine dužnika, duguje stečajnoj masi.¹¹⁹

3.1.2. Ispunjenje pravnih poslova

Posljedica otvaranja stečajnoga postupka je da stečajni vjerovnici svoje tražbine prema dužniku mogu ostvariti jedino u stečajnom postupku. Riječ je o pravnim poslovima sklopljenim prije otvaranja stečajnoga postupka na temelju kojih je vjerovnik izvršio svoju obvezu također prije otvaranja stečajnoga postupka. Ako je svoju obvezu dužnik u cijelosti ispunio prije otvaranja stečajnoga postupka, on ostvaruje svoje tražbine prema drugoj strani po općim pravilima. Posebno su stečajnim zakonom regulirane sljedeće iznimke, a ugovorne odredbe kojima se unaprijed isključuje ili ograničava primjena odredbi stečajnoga zakona su bez pravnoga učinka:

1. Za dvostranoobvezne ugovore zasnovane prije otvaranja stečajnoga postupka, koji u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka dužnik i njegov suugovaratelj nisu ili nisu u potpunosti ispunili, stečajni upravitelj ima pravo izbora što je utvrđeno čl. 110. SZ-a. Prema toj odredbi, u slučaju ako dužnik i njegov suugovaratelj u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka nisu ili nisu u potpunosti ispunili neki dvostranoobvezni ugovor, stečajni upravitelj može umjesto dužnika ispuniti ugovor i tražiti ispunjenje duge strane. Ako upravitelj odbije ispunjenje, druga strana svoje tražbine zbog neispunjenja može ostvarivati jedino kao stečajni vjerovnik. Ako druga strana pozove stečajnoga upravitelja da se izjasni o svojem pravu na izbor, stečajni upravitelj je dužan u roku od osam dana preporučenom pošiljkom obavijestiti tu stranu o tome namjerava li zatražiti ispunjenje ugovora. Ako tako ne postupi, stečajni upravitelj neće moći tražiti ispunjenje ugovora.
2. Ako je isporuka robe koja ima neku tržišnu ili burzovnu cijenu ugovorena za neko fiksno određeno vrijeme ili unutar nekog fiksnog roka, a to vrijeme ili istek roka nastupi tek nakon otvaranja stečajnoga postupka, druga strana ne može tražiti ispunjenje već samo

¹¹⁹ Čl. 176. SZ-a

naknadu zbog neispunjenja fiksnih poslova. Naknada zbog neispunjenja sastoji se u razlici između ugovorene cijene i tržišne ili burzovne cijene, koja drugoga radnog dana nakon otvaranja stečajnoga postupka u mjestu ispunjenja vrijedi za ugovore s ugovorenim vremenom ispunjenja. Druga strana svoju tražbinu na takvu naknadu može ostvarivati jedino kao stečajni vjerovnik.

3. Ako je za financijske usluge koje imaju tržišnu i burzovnu vrijednost ugovoreno određeno vrijeme ili rok, a to vrijeme ili istek toga roka nastupi nakon otvaranja stečajnoga postupka, druga strana ne može tražiti ispunjenje, već samo naknadu zbog neispunjenja. Financijskim se uslugama osobito smatraju:

- isporuka plemenitih kovina
- predaja vrijednosnih papira ili sličnih prava, ako stjecanje udjela u nekom trgovačkom društvu nije učinjeno s namjerom uspostavljanja trajne veze s tim društvom
- novčane činidbe koje se ispunjavaju u stranoj valuti ili u nekoj obračunskoj jedinici
- novčane činidbe čija visina je izravno ili posredno određena tečajem strane valute ili obračunske jedinice, kamatnom stopom tražbine ili cijenom drugih dobara ili usluga
- opcije i druga prava na isporuke ili novčane činidbe u ovdje spomenutom smislu.

Naknada zbog neispunjenja sastoji se u razlici između ugovorene cijene i tržišne ili burzovne cijene, koja drugoga radnog dana nakon otvaranja stečajnoga postupka u mjestu ispunjenja vrijedi za ugovore s ugovorenim vremenom ispunjenja. Druga strana svoju tražbinu na takvu naknadu može ostvarivati samo kao stečajni vjerovnik.

4. Ako je dugovana činidba djeljiva te ako je druga strana svoju činidbu u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka djelomično ispunila, ona će svoje pravo na protučinidbu koja odgovara njezinoj djelomično ispunjenoj činidbi moći ostvarivati kao stečajni vjerovnik i ako stečajni upravitelj zahtijeva ispunjenje preostalog dijela činidbe.¹²⁰ Druga strana nema pravo zbog neispunjenja svojega prava na protučinidbu iz stečajne mase zahtijevati povrat onoga što je djelomičnim ispunjenjem njezine činidbe prije otvaranja stečajnoga postupka prešlo u imovinu dužnika.

¹²⁰ Čl. 183. SZ-a

5. Ako je u zemljišnu knjigu upisana predbilježba radi osiguranja zahtjeva za stjecanje ili ukidanje prava na nekoj dužnikovoj nekretnini ili na nekom pravu upisanom u korist dužnika ili radi osiguranja zahtjeva za promjenu sadržaja ili reda toga prava, vjerovnik svoju tražbinu može namiriti kao vjerovnik stečajne mase.¹²¹ Isto vrijedi i ako je dužnik preuzeo daljnje obveze prema vjerovniku pa ih u cijelosti ili djelomično nije ispunio. Na odgovarajući se način primjenjuje i na predbilježbe upisane u upisnik brodova, upisnik brodova u izgradnji ili registar zrakoplova.
6. Ako je dužnik prije otvaranja stečajnoga postupka pokretnu stvar prodao uz pridržaj prava vlasništva i kupcu stvar predao u posjed, kupac može zahtijevati ispunjenje ugovora o kupoprodaji. Isto vrijedi i ako je dužnik preuzeo daljnje obveze prema kupcu te ih u cijelosti ili djelomično nije ispunio. Ako je prije otvaranja stečajnoga postupka dužnik pokretnu stvar kupio uz pridržaj prava vlasništva i stvar od prodavatelja dobio u posjed, stečajni upravitelj ima pravo na izbor u skladu s odredbama čl. 181. SZ-a.¹²²
7. Najam i zakup nekretnina ili prostorija ne prestaju otvaranjem stečajnoga postupka. To vrijedi i za najamne i zakupne odnose koje je dužnik sklopio kao najmodavac ili zakupodavac, a tiču se predmeta koji su radi osiguranja preneseni na treću osobu koja je financirala njihovu nabavu ili proizvodnju. Prava koja se odnose na vrijeme prije otvaranja stečajnoga postupka, kao i štetu nastalu prijevremenim otkazom ugovora druga strana može ostvarivati jedino kao stečajni vjerovnik. Najam ili zakup nekretnine ili prostorije koji je dužnik ugovorio kao najmoprimac ili zakupnik stečajni upravitelj može otkazati bez obzira na ugovoreno trajanje, pridržavajući se zakonskoga otkaznog roka. Ako stečajni upravitelj izjavi otkaz, druga strana može kao stečajni vjerovnik zahtijevati naknadu štete nastale prijevremenim prestankom ugovornoga odnosa. Ako dužnik u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka nije preuzeo nekretninu ili prostoriju, stečajni upravitelj i druga strana mogu odustati od ugovora. Ako stečajni upravitelj odustane, druga strana može kao stečajni vjerovnik zahtijevati naknadu štete nastale prijevremenim prestankom ugovornoga odnosa. Svaka je strana dužna u roku od 15 dana obavijestiti

¹²¹ Čl. 184. st. 1. SZ-a

¹²² Čl. 181. SZ-a

drugu stranu, na njezin zahtjev, o tome namjerava li odustati od ugovora. Ako to ne učini, gubi pravo na odustanak.

Ako je dužnik kao najmodavac ili zakupodavac nekretnine ili prostorije prije otvaranja stečajnoga postupka raspolagao tražbinama iz najamnoga i zakupnoga odnosa za neko kasnije vrijeme, ta raspoložba ima pravni učinak samo u mjeri u kojoj se odnosi na najamninu, odnosno zakupninu za kalendarski mjesec koji teče u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka. Ako je stečajni postupak otvoren nakon petnaestoga dana u mjesecu, raspoložba ima pravni učinak i za sljedeći kalendarski mjesec. Najmoprimac ili zakupnik može prebiti svoju tražbinu prema dužniku s tražbinama dužnika iz najamnoga ili zakupnoga odnosa. Stečajni upravitelj može u ime stečajnoga dužnika kao najmodavca ili zakupodavca otkazati najamni ili zakupni odnos u zakonskom otkaznom roku neovisno o ugovorenom otkaznom roku. Treća osoba kojoj je stečajni upravitelj otuđio nekretninu ili prostorije koje je dužnik dao u najam ili i koji stoga stupi umjesto dužnika u najamni ili zakupni odnos, može otkazati taj odnos u zakonskom otkaznom roku.

8. Otvaranjem stečajnoga postupka ugovori o radu ili službi sklopljeni s dužnikom kao poslodavcem ne prestaju,¹²³ ali otvaranje stečajnoga postupka poseban je opravdani razlog za otkaz ugovora o radu.¹²⁴ Nakon otvaranja stečajnoga postupka stečajni upravitelj u ime dužnika poslodavca i radnik mogu otkazati ugovor o radu, bez obzira na ugovoreno trajanje ugovora i bez obzira na zakonske ili ugovorene odredbe o zaštiti radnika. Otkazni rok iznosi mjesec dana, ako zakonom nije određen kraći rok. Ako radnik smatra da otkaz njegova radnog odnosa nije u skladu sa zakonom, može tražiti zaštitu svojih prava u skladu s odredbama Zakona o radu. Stečajni upravitelj može, radi završetka započetih poslova i otklanjanja moguće štete, na temelju odobrenja suda, sklopiti nove ugovore o radu na određeno vrijeme bez ograničenja koji su za ugovor o radu na određeno vrijeme propisani općim propisom o radu. Plaće i ostala primanja iz radnoga odnosa određuje stečajni upravitelj, na temelju odobrenja suda, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom.

Plaće i ostala primanja iz radnoga odnosa na koja je pravo nastalo nakon otvaranja stečajnoga postupka namiruju se kao obveze stečajne mase. Otvaranjem stečajnoga postupka

¹²³ Čl. 191. st. 1. SZ-a

¹²⁴ Čl. 191. st. 2. SZ-a

prestaju prava radnika na suodlučivanje. Sporazumi s radničkim vijećem ne obvezuju stečajnoga upravitelja.

9. Nalog dužnika koji se odnosi na imovinu koja ulazi u stečajnu masu prestaje otvaranjem stečajnoga postupka. Ako nalogoprimac, koji bez svoje krivnje nije saznao za otvaranje stečajnoga postupka, nastavi s obavljanjem posla, smatrat će se da je nalog i dalje na snazi. Tražbine nalogoprimalca u vezi s takvim nastavljenim obavljanjem posla namiruju se kao tražbine stečajnoga vjerovnika. Nalogoprimac je dužan radi uklanjanja štete nastaviti s obavljanjem posla i nakon otvaranja stečajnoga postupka sve dok stečajni upravitelj ne preuzme obavljanje posla. Tražbine nalogoprimalca u vezi s takvim nastavljenim obavljanjem posla namiruju se kao tražbine vjerovnika stečajne mase. Na ugovore o djelu kojima se netko obvezao da će za dužnika obavljati određene poslove na odgovarajući se način primjenjuju ove odredbe.

10. Ponude učinjene dužniku ili ponude koje je učinio dužnik prestaju vrijediti otvaranjem stečajnoga postupka ako do tada nisu prihvaćene.¹²⁵

11. Punomoć dužnika koja se odnosi na imovinu koja ulazi u stečajnu masu prestaje otvaranjem stečajnoga postupka.¹²⁶

3.1.3. Pobijanje pravnih radnji stečajnoga dužnika

Pravne radnje poduzete prije otvaranja stečajnoga postupka kojima se remeti pravo na ujednačeno namirenje stečajnih vjerovnika (oštećenje vjerovnika), odnosno kojima se pojedini stečajni vjerovnici stavljaju u povoljniji položaj (pogodovanje vjerovnika), stečajni upravitelj u ime stečajnoga dužnika i stečajni vjerovnici mogu pobijati u skladu s odredbama zakona. S pravnom radnjom izjednačeno je i propuštanje zbog kojega je stečajni dužnik izgubio kakvo pravo ili kojim su protiv njega imovinskopravni zahtjevi bili zasnovani, održani ili osigurani.¹²⁷

¹²⁵ Čl. 194. SZ-a

¹²⁶ Čl. 196. st. 1. SZ-a

¹²⁷ Čl. 198. SZ-a

Pravne radnje stečajnoga dužnika ovlašten je pobijati stečajni upravitelj u ime stečajnoga dužnika na temelju odobrenja suda. Tužba radi pobijanja pravnih radnji podnosi se protiv osobe prema kojoj je pobijana radnja poduzeta. Stečajni upravitelj može podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji u roku od godinu i pol dana od otvaranja stečajnoga postupka.

Svaki stečajni vjerovnik ima pravo podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji za svoj račun i na svoj rizik troškova ako:

- stečajni upravitelj ne podnese tužbu radi pobijanja pravnih radnji u roku – u roku od tri mjeseca od isteka roka koji ima stečajni upravitelj
- stečajni upravitelj povuče tužbu radi pobijanja pravnih radnji – u roku od tri mjeseca od objave pravomoćnog rješenja kojim je utvrđeno povlačenje tužbe na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova
- ako je prethodno zatražio očitovanje stečajnoga upravitelja i ako se stečajni upravitelj očitovao da neće podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji – u roku od tri mjeseca od objave očitovanja stečajnoga upravitelja da neće podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova
- ako je prethodno zatražio očitovanje stečajnoga upravitelja i ako se stečajni upravitelj nije u roku od tri mjeseca očitovao hoće li podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji – u roku od tri mjeseca od objave poziva stečajnom upravitelju da se očituje

Smatra se da je pravna radnja poduzeta u vrijeme kada nastupaju njezini pravni učinci.

Osobito su pobojne sljedeće pravne radnje:

1. Kongruentno namirenje

Pravna radnja, poduzeta u posljednja tri mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, kojom se jednom stečajnom vjerovniku daje ili omogućuje osiguranje ili namirenje na način i u vrijeme u skladu sa sadržajem njegova prava (kongruentno namirenje), može se pobijati ako je u vrijeme kada je poduzeta dužnik bio nesposoban za plaćanje i ako je vjerovnik u to vrijeme znao za tu nesposobnost.

Pobojna je i pravna radnja kojom se jednom stečajnom vjerovniku daje ili omogućuje osiguranje ili namirenje u skladu sa sadržajem njegova prava, ako je poduzeta nakon podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka i ako je vjerovnik u vrijeme njezina poduzimanja znao za nesposobnost za plaćanje ili za prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka. Smatrat će se da je vjerovnik znao za nesposobnost za plaćanje ili za prijedlog za

otvaranje stečajnoga postupka ako je znao ili je morao znati za okolnosti iz kojih se nužno moralo zaključiti da postoji nesposobnost za plaćanje ili da je podnesen prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka. Za osobu koja je s dužnikom bila bliska u vrijeme poduzimanja radnje pretpostavlja se da je znala za nesposobnost za plaćanje ili prijedlog za otvaranje postupka.¹²⁸

2. Inkongruentno namirenje

Pravna radnja kojom se jednom stečajnom vjerovniku daje ili omogućuje osiguranje ili namirenje, koje on nije imao pravo zahtijevati ili nije imao pravo zahtijevati na taj način ili u to vrijeme, može se pobijati:

- ako je poduzeta u posljednjem mjesecu prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka ili nakon toga ili
- ako je poduzeta tijekom trećega ili drugoga mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, a dužnik je u to vrijeme bio nesposoban za plaćanje ili
- ako je radnja poduzeta tijekom trećega ili drugoga mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, a vjerovnik je u vrijeme njezina poduzimanja znao da se njome oštećuju stečajni vjerovnici.

Smatrat će se da je vjerovnik znao da se radnjom oštećuju vjerovnici ako je znao ili je morao znati za okolnosti na temelju kojih se moralo zaključiti da se njome vjerovnici oštećuju. Za osobu koja je s dužnikom bila bliska u vrijeme poduzimanja radnje pretpostavlja se da je znala za oštećenje stečajnih vjerovnika.¹²⁹

3. Izravno oštećenje

Pravni posao dužnika kojim se stečajni vjerovnici izravno oštećuju može se pobijati:

- ako je poduzet tijekom posljednja tri mjeseca prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, ako je u vrijeme njegova poduzimanja dužnik bio nesposoban za plaćanje i ako je druga strana u to vrijeme znala za tu nesposobnost ili¹³⁰
- ako je poduzet nakon podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, a druga je strana u vrijeme pravnoga posla znala ili morala znati za nesposobnost za plaćanje ili za prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka.¹³¹

¹²⁸ Čl. 199. SZ-a

¹²⁹ Čl. 200. SZ-a

¹³⁰ Čl. 201. st. 1. SZ-a

¹³¹ Čl. 201. st. 2. SZ-a

S pravnim poslom kojim se stečajni vjerovnici izravno oštećuju izjednačena je pravna radnja dužnika kojom dužnik gubi neko od svojih prava ili zbog koje pravo više ne može ostvarivati, ili radnja na temelju koje se protiv dužnika može održati na snazi ili ostvariti neki imovinsko-pravni zahtjev, poput propuštanja pobijanja pravnog posla zbog zablude, prigovora, zastare. Pravni učinci propuštanja dužnika nastupaju kada se pravna posljedica više ne može otkloniti nekom pravnom radnjom.

4. Namjerno oštećenje

Pravna radnja koju je dužnik poduzeo u posljednjih deset godina prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka ili nakon toga s namjerom da ošteti svoje vjerovnike može se pobijati ako je druga strana u vrijeme poduzimanja radnje znala za namjeru dužnika. Znanje za namjeru pretpostavlja se ako je druga strana znala da dužniku prijeti nesposobnost za plaćanje i da se radnjom oštećuju vjerovnici.¹³²

Smatrat će se da je vjerovnik znao da dužniku prijeti nesposobnost za plaćanje i da se radnjom oštećuju vjerovnici ako je znao ili je morao znati za okolnosti iz kojih se nužno moralo zaključiti da je dužnik nesposoban za plaćanje i da se radnjom oštećuju vjerovnici.¹³³

Naplatni ugovor sklopljen između dužnika i njemu bliske osobe može se pobijati ako se stečajni vjerovnici njime izravno oštećuju. Taj se ugovor ne može pobijati ako je sklopljen ranije od dvije godine prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka ili ako druga strana dokaže da joj u vrijeme sklapanja ugovora nije bila poznata niti joj je morala biti poznata namjera dužnika da ošteti vjerovnike.¹³⁴

Pravne radnje kojima je dužnik namjerno oštećen smatraju se najtežima te ih se zato može pobijati u najduljim rokovima. Ali na tužitelju je teret dokaza potrebnih za pobijanje pravne radnje.

5. Pravne radnje bez naknade ili uz neznatnu naknadu

Pravna radnja dužnika bez naknade ili uz neznatnu naknadu može se pobijati, osim ako je poduzeta četiri godine prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka.¹³⁵ Ako se

¹³² Čl. 202. st. 1. SZ-a

¹³³ Čl. 202. st. 2. SZ-a

¹³⁴ Čl. 202. st. 3. SZ-a

¹³⁵ Čl. 203. st. 1. SZ-a

radi o uobičajenom prigodnom daru neznatne vrijednosti, radnja se ne može pobijati.¹³⁶ To su radnje za koje je dužnik dobio nikakvu vrijednost ili zanemarivu vrijednost u odnosu na radnju dužnika.

6. Zajam kojim se nadomješta kapital

Član koji društvu u vrijeme kada je ono u krizi dade zajam može u stečajnom postupku ostvarivati zahtjev za povrat zajma jedino kao stečajni vjerovnik nižeg isplatnog reda.¹³⁷ U ZTD-u su navedeni uvjeti kada i kako se može ostvariti povrat zajmu, u SZ-u se ističu posebna pravila koja vrijede u slučaju da se traži pobijanje predmetnog ugovora o zajmu ako bi taj ugovor sadržavao dodatno osiguranje za namirenje.

Pobojna je pravna radnja kojom se za tražbinu člana društva za vraćanje zajma kojim se nadomješta kapital ili za neku njemu odgovarajuću tražbinu:

- daje osiguranje, i to ako je radnja poduzeta u posljednjih pet godina prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka ili nakon toga¹³⁸
- jamči namirenje, ako je radnja poduzeta u posljednjoj godini prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka ili nakon toga.¹³⁹

7. Tajno društvo

Tajno društvo nastaje ako jedna osoba ugovorom ulaže vrijednost u poduzeće druge osobe i na temelju toga uloga stječe pravo sudjelovanja u dobiti i gubitku poduzetnika. Pbojna je pravna radnja kojom je tajnom članu društva ulog u potpunosti ili djelomično vraćen ili kojom mu je njegov udio u nastalom gubitku u potpunosti ili djelomično oprošten, ako je sporazum na kojemu se radnja temelji sklopljen u posljednjoj godini prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka nad trgovačkim društvom ili nakon toga. Isto vrijedi i ako se u vezi sa sporazumom tajno društvo likvidira.¹⁴⁰ Pravna radnja ne može se pobijati ako je razlog za otvaranje stečajnoga postupka nastao tek nakon sporazuma.¹⁴¹

¹³⁶ Čl. 203. st. 2. SZ-a

¹³⁷ Čl. 408. ZTD-a

¹³⁸ Čl. 204. st. 1. SZ-a

¹³⁹ Čl. 204. st. 2. SZ-a

¹⁴⁰ Čl. 205. st. 1. SZ-a

¹⁴¹ Čl. 205. st. 2. SZ-a

8. Isplata mjeničnih i čekovnih obveza

Od primatelja se u slučaju kongruentnoga namirenja ne može tražiti vraćanje onoga što mu je dužnik isplatio na temelju mjenice ako bi prema mjeničnom pravu primatelj u slučaju odbijanja primanja plaćanja izgubio mjenični zahtjev prema drugim mjeničnim obveznicima.¹⁴² Isplaćeni mjenični iznos mora namiriti posljednji regresni obveznik ili ako je on mjenicu prodao za račun treće osobe, ta treća osoba, ako su posljednji regresni obveznik ili treća osoba u vrijeme kada je mjenicu prodala ili dala prodati, znali za dužnikovu nesposobnost za plaćanje ili za prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka. Odredbe čl. 199. st. 3. i 4. SZ-a primjenjuju se na odgovarajući način.¹⁴³ Smatrat će se da je vjerovnik znao da dužniku prijeti nesposobnost za plaćanje i da se radnjom oštećuju vjerovnici ako je znao ili je morao znati za okolnosti iz kojih se nužno moralo zaključiti da je dužnik nesposoban za plaćanje i da se radnjom oštećuju vjerovnici. Ovime je isključena mogućnost pobijanja pravne radnje dužnika u slučaju kongruentnog namirenja u slučaju mjenica i čekova uz uvjete da je dužnik bio i mjenični dužnik, odnosno akceptant ili izdavatelj vlastite mjenice, uslijedila je gotovinska isplata nakon dospijeca mjenice, primitak mjenice bi morao biti nužan prema mjeničnom pravu jer bi se u suprotnom izgubio zahtjev prema drugim mjeničnim obveznicima i isplaćeni mjenični iznos mora podmiriti posljednji regresni obveznik.

9. Ovršna isprava

Može se pobijati i pravna radnja za koju postoji ovršna isprava i radnja koja je poduzeta u postupku ovrhe, poput pravne radnje propuštanja prigovora i slično.¹⁴⁴ Ne pobija se sama ovršna isprava, već je predmet pobijanja pravna radnja koja je uzrokovala donošenje ovršne isprave.

10. Gotovinski posao

Ako je dužnik za svoju činidbu primio protučinidbu jednake vrijednosti koja je izravno ušla u njegovu imovinu, pravna radnja povodom koje je činidba ispunjena može se pobijati jedino uz pretpostavke iz čl. 202. SZ-a, odnosno pretpostavku namjernog oštećenja.¹⁴⁵

¹⁴² Čl. 206. st. 1. SZ-a

¹⁴³ Čl. 206. st. 2. SZ-a

¹⁴⁴ Čl. 210. SZ-a

¹⁴⁵ Čl. 211. SZ-a

3.2. Pravni položaj stečajnoga upravitelja

Stečajni postupak je specifični izvanparnični postupak, i kao sudski postupak je kombinacija pravila parničnog, izvanparničnog (u užem smislu) te ovršnog postupka, te se njegova posebnost odražava se u svim njegovim pravilima, a ima svoj naročiti odraz i u normiranju vrsti i ovlaštenja tijela koja ga provode. Stečajni postupak je jedini sudski postupak u čijem provođenju osim sudskog tijela (stečajni sudac) sudjeluju i izvansudska tijela (stečajni upravitelj, skupština vjerovnika i odbor vjerovnika).

Stečajni upravitelj je u operativnom smislu najvažnije tijelo stečajnoga postupka. Za analizu svih njegovih dužnosti i obveza u stečajnom postupku, trebalo bi analizirati i komentirati cjelokupan zakonski tekst Stečajnoga zakona. U ovome će se radu prikazati njegova osnovna prava i dužnosti u stečajnom postupku, s naglaskom na skraćene stečajne postupke i njegove nastavke zbog naknadno pronađene imovine.

Stečajni upravitelj u stečajnom postupku ima dvojaku ulogu, odnosno pravni položaj:

1. Stečajni upravitelj je zastupnik stečajnoga dužnika pravne osobe – po zakonu.

Ovlaštenja prava tijela dužnika pravne osobe s ranijih članova uprave prelaze na stečajnoga upravitelja stečajnoga dužnika. Stečajni upravitelj jedini, nakon otvaranja stečajnoga postupka, ima ovlast sklapanja pravnih poslova u ime i za račun dužnika. Stečajni upravitelj preuzima ukupnu dužnikovu imovinu i njome upravlja. Stečajni upravitelj zastupa stečajnoga dužnika.

Nešto je drugačija situacija s dužnikom pojedincem. Otvaranjem stečajnoga postupka nad dužnikom pojedincem prava dužnika pojedinca na upravljanje i raspolaganje imovinom koja ulazi u stečajnu masu prelaze na stečajnoga upravitelja. Učinci otvaranja stečajnoga postupka ne odnose se na onaj dio imovine dužnika pojedinca koja ne ulazi u stečajnu masu. Osim toga stečajni upravitelj ne zastupa dužnika pojedinca.¹⁴⁶

¹⁴⁶ Čl. 89. SZ-a

2. Stečajni upravitelj je tijelo stečajnoga postupka.

To znači da stečajni upravitelj ima javnu funkciju. Stečajni upravitelj operativno provodi stečajni postupak pod nadzorom i uz suradnju stečajnoga suca i drugih tijela stečajnoga postupka.

Stečajni upravitelj je u specifičnoj funkciji tijela stečajnoga postupka, objedinjene su ovlasti specifičnog, izvansudskog tijela stečajnoga postupka s jedne strane, te zakonskog zastupnika dužnika i svojevrsnog upravitelja imovinom stečajnoga dužnika, a u ime i za račun stečajnih vjerovnika s druge strane što ne znači, kako se to često pogrešno tumači, da je stečajni upravitelj zastupnik stečajnih vjerovnika.

Upravo navedena dvojakost njegove uloge zahtijeva precizno normiranje uvjeta za imenovanje stečajnoga upravitelja, kao i jasna pravila o njegovim pravima, dužnostima, odgovornostima. Stečajni sudac svoje odluke donosi u obliku rješenja i/ili zaključka.¹⁴⁷ Zaključkom se izdaje nalog službenoj osobi ili tijelu stečajnoga postupka za obavljanje pojedinih radnji te odlučuje o upravljanju postupkom i o drugim pitanjima kada je to izrijekom predviđeno SZ-om. To znači da će stečajni sudac naredbe i upute stečajnom upravitelju donositi u obliku zaključka, a protiv zaključka nije dopuštena žalba.¹⁴⁸

3.2.1. Imenovanje stečajnoga upravitelja

Izmjenama Stečajnoga zakona 2015. godine uvedeno je pravilo da se izbor stečajnoga upravitelja obavlja metodom slučajnog odabira, te je ministar pravosuđa donio Pravilnik o pretpostavkama i načinu izbora stečajnoga upravitelja¹⁴⁹ metodom slučajnog odabira s liste stečajnih upravitelja nadležnog suda, a ako sud smatra da stečajni upravitelj odabran metodom slučajnog odabira ne raspolaže potrebnom stručnošću ili iskustvom potrebnim za vođenje stečajnoga postupka, sud može odabrati drugu osobu s liste stečajnih upravitelja.

Metoda slučajnog odabira je računalni automatizam koji automatski dodjeljuje predmet jednoj od pet osoba koja u tome trenutku ima najmanju radnu opterećenost. Navedene izmjene su napravljene radi jačanja transparentnosti izbora stečajnih upravitelja i s ciljem uklanjanja sumnji o izboru stečajnih upravitelja od sudaca trgovačkih sudova.

¹⁴⁷ Čl. 10. st. 1. SZ-a

¹⁴⁸ Čl. 1. st. 9. SZ-a

¹⁴⁹ NN 106/15.

Odluka o imenovanju stečajnoga upravitelja ne odlučuje se posebnim rješenjem, već je ta odluka dio rješenja o otvaranju stečajnoga postupka, stečajni upravitelj se imenuje rješenjem o otvaranju stečajnoga postupka. Zbog toga i žalba protiv odluke o imenovanju stečajnoga upravitelja nije samostalna žalba, već se izjavljuje protiv rješenja o otvaranju stečajnoga postupka. Takvu žalbu stečajni sudac može remonstrativno riješiti tako da izmijeni samo odluku o imenovanju stečajnoga upravitelja i imenuje novoga stečajnog upravitelja. Protiv odluke stečajnoga suca o promjeni stečajnoga upravitelja zakon dopušta podnošenje samostalne žalbe koja je devolutivni pravni lijek i rješava je drugostupanjski sud.

Pri primanju dužnosti, stečajni upravitelj potpisuje izjavu kojom izjavljuje da će savjesno, držeći se Ustava, zakona i pravnog poretka Republike Hrvatske, obavljati svoju dužnost, te zaprima potvrda o imenovanju u kojoj se navodi da je rješenjem o otvaranju stečajnoga postupka imenovan za stečajnoga upravitelja određenoga stečajnog dužnika. Potvrdu o imenovanju stečajni upravitelj dužan je vratiti odmah po završetku svoje dužnosti.¹⁵⁰ Postavlja se pitanje zašto vraćati potvrdu o imenovanju ako je stečajni upravitelj i po zaključenju stečajnoga postupka i dalje zakonski zastupnik stečajnoga dužnika.

Prema Stečajnom zakonu, za stečajnoga upravitelja može se imenovati osoba upisana na listi stečajnih upravitelja za područje nadležnoga suda.¹⁵¹ Postoje Liste A i B¹⁵² i to za područje svakoga nadležnog suda, a koje utvrđuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.¹⁵³ Na listu A stečajnih upravitelja može biti upisana samo fizička osoba i to ona: 1. koja ima poslovnu sposobnost; 2. koja ima završeni diplomski sveučilišni studij, odnosno završeno visoko obrazovanje s najmanje 300 ETC bodova; 3. koja ima položeni stručni ispit za stečajnoga upravitelja; 4. koja je nakon položenoga stručnog ispita obavljala stručnu obuku u trajanju od jedne godine; 5. koja je dostojna za obavljanje poslova stečajnoga upravitelja¹⁵⁴, dok osoba koja ispunjava sve uvjete osim što nakon položenoga stručnog ispita nije obavljala stručnu obuku od jedne godine¹⁵⁵, može biti upisana na listu B stečajnih upravitelja.¹⁵⁶ Stečajni zakon određuje

¹⁵⁰ Čl. 22. st. 5. SZ-a

¹⁵¹ Čl. 77. st. 1. SZ-a

¹⁵² Pravilnik o utvrđivanju liste stečajnih upravitelja, NN 104/15

¹⁵³ Čl. 78. st. 1. SZ-a

¹⁵⁴ Čl. 79. st. 1. SZ-a

¹⁵⁵ Pravilnik o polaganju stručnog ispita, obuci i usavršavanju stečajnih upravitelja, NN. 104/15

¹⁵⁶ Čl. 80. SZ-a

da osoba nije dostojna za obavljanje poslova stečajnoga upravitelja: a) protiv koje je pokrenut kazneni postupak za kazneno djelo za koje se postupak pokreće po službenoj dužnosti; b) koja je osuđena za kazneno djelo za koje se postupak pokreće po službenoj dužnosti; c) koja je brisana s liste stečajnih upravitelja zbog nepostupanja po rješenju suda iz čl. 91. st. SZ-a, dok ne prođu tri godine od dana brisanja; d) koja je razriješena dužnosti stečajnoga upravitelja zbog neurednog obavljanja dužnosti u više od dva stečajna postupka tijekom tri godine, dok ne prođu tri godine od dana brisanja i ponovno ne položi ispit za stečajnoga upravitelja te e) koja je prezadužena.¹⁵⁷ Izbor stečajnoga upravitelja u stečajnom postupku u pravilu se obavlja metodom slučajnoga odabira s liste A stečajnih upravitelja za područje nadležnoga suda¹⁵⁸, a jedino u slučaju skraćenoga stečajnog postupka izbor stečajnoga upravitelja obavlja se metodom slučajnoga odabira s liste A i s liste B stečajnih upravitelja za područje nadležnog suda.¹⁵⁹ Liste stečajnih upravitelja objavljuju se na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova¹⁶⁰ što je velika novina u hrvatskom stečajnom pravu i pravilo je prema kojem se izbor stečajnoga upravitelja u konkretnom stečajnom postupku obavlja metodom slučajnoga odabira s liste A stečajnih upravitelja za područje nadležnoga suda¹⁶¹, ali je u zakonu zadržana odredba ako sud smatra da stečajni upravitelj izabran metodom slučajnoga odabira ne raspolaže potrebnom stručnošću ili poslovnim iskustvom potrebnim za vođenje stečajnoga postupka, za stečajnoga upravitelja može izabrati drugu osobu s liste A stečajnih upravitelja.¹⁶²

Skupština vjerovnika može na svojem prvom ili nekom kasnijem ročištu umjesto stečajnoga upravitelja kojeg je imenovao sud izabrati drugoga stečajnog upravitelja.¹⁶³

3.2.3. Odgovornost stečajnoga upravitelja

Pretpostavke odgovornosti za štetu koju stečajni upravitelj počinu u obavljanju svoje dužnosti propisane su odredbom čl. 28. SZ-a. Stečajni upravitelj dužan je naknaditi štetu svim sudionicima ako je skrivljeno povrijedio koju od svojih dužnosti. On odgovara po kriteriju

¹⁵⁷ Čl. 79. st. 2. SZ-a

¹⁵⁸ Čl. 84. st. 1. SZ-a

¹⁵⁹ Čl. 432. SZ-a

¹⁶⁰ Čl. 78. st. 4. SZ-a

¹⁶¹ Čl. 84. st. 1. SZ-a

¹⁶² Pravilnik o pretpostavkama i načinu izbora stečajnoga upravitelja metodom slučajnoga odabira, NN 106/15

¹⁶³ Čl. 87. st. 1. SZ-a

uzročnosti prema općem pravilu odgovornosti za štetu (čl. 154. st. 1. ZOO-a – Tko drugome uzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivnje).

Od tog pravila odgovornosti za štetu postoje ekskulpacioni razlozi. Stečajni upravitelj ne odgovara za štetu ako je radnju odobrio stečajni sudac, odnosno ako je radnju poduzeo u ovrsi naloga ili upute stečajnoga suca, osim ako je odobrenje ili uputu isposlovao na prijevaran način.¹⁶⁴ Odluke stečajnoga suca mogu se preispitati na višim instancama (Visoki trgovački sud itd.),¹⁶⁵ i to jedino onda kada je to dopušteno. Na odluke suca donesene zaključkom ne može se žaliti jer žalba protiv zaključka nije dopuštena. U stečajnom procesu sudac ima najšire ovlasti od svih strana u postupku, pa bi slijedilo kako snosi i najveću odgovornost za ishod pojedinog postupka. U provedbenom smislu najveću odgovornost ima stečajni upravitelj koji praktično provodi stečajni postupak, ali pod nadzorom suca i uz suradnju sa sucem. Stečajni upravitelj odgovara za svoje radnje i propuste. Kod odgovornosti za štetu koju počinu zaposlenici stečajnoga upravitelja stečajni upravitelj odgovara jedino u slučaju propusta dužnog nadzora.¹⁶⁶

Vjerovnik stečajne mase može tražiti naknadu štete od stečajnoga upravitelja, koju je ovaj pretrpio zbog neispunjenja obveze stečajne mase. Stečajni upravitelj je taj koji odlučuje o preuzimanju obveza stečajne mase, pa u slučaju kada vjerovnik od stečajne mase ne može naplatiti svoju tražbinu, preostaje jedino osobna odgovornost stečajnoga upravitelja¹⁶⁷, a budući da visina štete može znatno nadmašiti vrijednost osobne imovine stečajnoga upravitelja, zakonska je obveza stečajnoga upravitelja osigurati se od odgovornosti prema vjerovnicima kod osiguravateljskog društva. Pravo na podnošenje zahtjeva za naknadu štete nastale zbog povrede dužnosti stečajnoga upravitelja zastarijeva protekom roka od tri godine od saznanja oštećenoga za štetu i okolnosti na kojima se zasniva obveza stečajnoga upravitelja za naknadu štete. Pravo na podnošenje zahtjeva za naknadu štete zastarijeva najkasnije protekom roka od tri godine od pravomoćnosti odluke o zaključenju stečajnoga postupka. Pravo na podnošenje zahtjeva za naknadu štete prouzrokovane povredom dužnosti počinjene u vezi s naknadnom diobom ili s nadzorom nad ispunjenjem plana, zastarijeva protekom roka od tri godine od provedbe naknadne diobe ili završetka nadzora.¹⁶⁸ Sud u parničnom postupku odlučuje o zahtjevima za naknadu štete podnesenim protiv stečajnoga upravitelja.

¹⁶⁴ Čl. 28. st. 2. SZ-a

¹⁶⁵ Čl. 28. SZ-a

¹⁶⁶ Čl. 28. st. 3. SZ-a

¹⁶⁷ Čl. 28. st. 4. SZ-a

¹⁶⁸ Čl. 28. st. 5. SZ-a

3.2.4. Nadzor nad stečajnim upraviteljem i polaganje računa

Rad stečajnoga upravitelja nadziru stečajni sudac, odbor vjerovnika i skupština vjerovnika. Stečajni sudac daje obvezatne upute stečajnom upravitelju po kojima ovaj mora postupati, a sud ga može i novčano kazniti, razriješiti i naložiti vraćanje onoga što je u postupku primio. Vjerovnici nadziru rad stečajnoga upravitelja tijekom cijelog postupka bilo neposredno na skupštinama vjerovnika ili posredno putem odbora vjerovnika. Odbor vjerovnika i skupština vjerovnika ne mogu davati stečajnom upravitelju naloge i upute, ali mogu, prema izričitom ovlaštenju iz čl. 26. SZ-a¹⁶⁹, u svako doba tražiti obavijesti i izvješća o stanju stečajnoga postupka i o stanju stečajne mase, a podnošenje redovnih izvješća zakonska je obveza stečajnoga upravitelja, najmanje jedanput svakih devedeset dana, a stečajni upravitelj dužan je po završetku svoje dužnosti položiti završni račun vjerovnicima.¹⁷⁰ Sud će ispitati završni račun, a ako je osnovan odbor vjerovnika sud će prije nego što ispita završni račun tražiti od odbora vjerovnika da se izjasni o završnom računu. Svaki pojedini vjerovnik može uputiti i prigovore na završni račun o kojima se stečajni upravitelj mora izjasniti te će se na završnom ročištu raspravljati o završnom računu stečajnoga upravitelja.

Stečajni upravitelj dužan je dobiti suglasnost odbora vjerovnika za pravne radnje od posebne važnosti za stečajni postupak, a ako odbor vjerovnika nije osnovan, dužan je dobiti suglasnost suda. Skupština vjerovnika može imenovati novog stečajnoga upravitelja.

¹⁶⁹ Čl. 26. SZ-a

¹⁷⁰ Čl. 31. st. 1. SZ-a

3.3. Pravne posljedice i problemi upravljanja naknadno pronađenom imovinom stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak

Postojanje dužnikove imovine dostatne za pokriće troškova postupka je pretpostavka za provedbu stečajnoga postupka, ali ne i za njegovo otvaranje. Logika stečaja je da se, ako je to moguće, ostvari, barem djelomično, namirenje tražbina vjerovnika. Stoga, ako se tijekom prethodnoga postupka utvrdi da imovina dužnika koja bi ušla u stečajnu masu nije dovoljna ni za namirenje troškova toga postupka ili je neznatne vrijednosti, stečajni postupak se neće provesti već se na odgovarajući način primjenjuju odredbe o zaključenju stečajnoga postupka, te je stečajni sudac dužan donijeti rješenje o otvaranju i zaključenju stečajnoga postupka¹⁷¹, u kojem istovremeno imenuje i stečajnoga upravitelja te utvrđuje činjenicu nedostatnosti stečajne mase. Postoji iznimka: postupak se neće zaključiti ako se u roku koji rješenjem odredi stečajni sudac predjmi dostatan iznos novca za pokriće troškova prethodnoga stečajnog postupka¹⁷², te je tako otvorena mogućnost vjerovnicima da financiraju provedbu stečajnoga postupka. O volji vjerovnika ovisi hoće li se koristiti takvom mogućnosti, odnosno ako vjerovnici ocijene da za to ima opravdanja.

Sud će na prijedlog stečajnoga upravitelja, vjerovnika ili po službenoj dužnosti odrediti nastavak postupka radi naknadne diobe ako se pronađe imovina koja ulazi u stečajnu masu. Imovina koja se naknadno pronađe je stečajna masa.

3.3.1. Stečajna masa nakon zaključenja stečajnoga postupka

Nakon završnog ročišta odnosno zaključenja stečajnoga postupka Stečajni zakon izričito proglašava stečajnom masom sljedeću imovinu: zadržane iznose za koje se ostvare pretpostavke da se nakon završnoga ročišta podijele stečajnim vjerovnicima, iznose koji su isplaćeni iz stečajne mase, a vrate se nakon završnog ročišta u masu kao i nakon završnoga ročišta pronađenu imovinu koja ulazi u stečajnu masu.¹⁷³ Na tu imovinu na odgovarajući način se primjenjuju odredbe Stečajnoga zakona o stečajnom dužniku i njegovim tijelima te se u ime i za račun te mase mogu voditi sporovi, ako Stečajnim zakonom nije drukčije određeno te je stečajna masa nositelj prava vlasništva i drugih prava.

¹⁷¹ Čl. 63. st. 1. SZ-a

¹⁷² Čl. 63. st. 1. SZ-a

¹⁷³ Čl. 289. st. 1. i st. 4. SZ-a

3.3.1. Upis stečajne mase u sudski registar

Stečajna masa upisuje se u sudski registar, pri čemu joj Ministarstvo financija – Porezna uprava po službenoj dužnosti određuje i dodjeljuje OIB¹⁷⁴, te je stečajni upravitelj dužan na propisanom obrascu podnositi sudu pisana izvješća o stanju te stečajne mase, i to najmanje jedanput u tri mjeseca ili kada to sud zatraži, pri čemu se ta pisana izvješća objavljuju na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova. Stečajni zakon izričito određuje i podatke koji se upisuju u sudski registar za stečajnu masu: 1. matični broj subjekta; 2. OIB; 3. naziv, koji se određuje tako da sadržava riječi “stečajna masa iza” i tvrtku odnosno naziv stečajnoga dužnika; 4. sjedište, koje se određuje prema adresi stečajnoga upravitelja; 5. ime i prezime stečajnoga upravitelja, njegov osobni identifikacijski broj i adresu prebivališta; 6. datum i broj rješenja kojim je određen upis stečajne mase u sudski registar i 7. rješenje o brisanju.¹⁷⁵ Stečajna masa briše se iz sudskoga registra na temelju rješenja, a sud donosi to rješenje po službenoj dužnosti nakon pravomoćnosti rješenja o zaključenju stečajnoga postupka.¹⁷⁶ S obzirom na to da su ova pravila sadržana u posebnoj Glavi XIV. SZ-a, slijedi da će ta pravila vrijediti za sve situacije u kojima se stečajna masa upisuje u sudski registar: a) otvaranje i istovremeno zaključenje stečajnoga postupka zbog nedostatnosti stečajne mase¹⁷⁷, b) naknadna dioba¹⁷⁸ te c) stečajni postupak nad imovinom pravne osobe koja je prestala postojati.¹⁷⁹

3.3.2. Upravljanje stečajnom masom i njezino unovčenje

Imenovan stečajni upravitelj nije zaključenjem postupka izgubio ovlasti prikupljanja sredstava u stečajnu masu. Stečajni upravitelj može na temelju ovršnoga rješenja o otvaranju stečajnoga postupka zahtijevati od suda da naloži dužniku predaju stvari¹⁸⁰, a nakon pravomoćnosti toga rješenja on može zahtijevati da sud naloži i trećim osobama, u čijem su posjedu predmeti stečajne mase, predaju tih stvari.¹⁸¹ U slučaju da dužnik odnosno treće osobe ne postupe po nalogu suda, Stečajni zakon propisuje pravila i određuje da će sud na prijedlog stečajnoga

¹⁷⁴ Čl. 28. st. 5. SZ-a

¹⁷⁵ Čl. 438. st. 1. SZ-a

¹⁷⁶ Čl. 438. st. 2. SZ-a

¹⁷⁷ Čl. 133. st. 2. SZ-a

¹⁷⁸ Čl. 289. st. 5. SZ-a

¹⁷⁹ Čl. 437. st. 2. SZ-a

¹⁸⁰ Čl. 216. st. 2. SZ-a

¹⁸¹ Čl. 216. st. 3. SZ-a

upravitelja naložiti raspisivanje potrage za predmetima stečajne mase i osobi od koje je stvar prisilno oduzeta naložiti plaćanje odgovarajuće naknade stečajnom dužniku za neovlašteno korištenje odnosno uporabu od dana otvaranja stečajnoga postupka do dana oduzimanja, pri čemu ta naknada ne može biti manja od 100,00 kuna niti veća od 1.000,00 kuna po danu.¹⁸² Ako za vrijeme neovlaštenoga korištenja odnosno uporabe predmet stečajne mase propadne, sud će osobi kod koje je stvar propala naložiti plaćanje odgovarajuće naknade stečajnom dužniku za vrijednost stvari i neovlašteno korištenje odnosno uporabu. Odgovorne osobe pravne osobe solidarno odgovaraju za te obveze.¹⁸³ SZ daje ovlaštenja stečajnom upravitelju, ali se prisila prema trećim osobama može primjenjivati jedino na temelju valjanog ovršnog naslova i u zakonom predviđenom postupku. Ako treće osobe ne bi htjele dobrovoljno predati predmet za koji stečajni upravitelj smatra da je predmet stečajne mase, niti bi bile spremne na postupak mirenja, trebalo bi u skladu s osnovnim načelima građanskoga procesnog prava provesti parnični postupak, u kojem će se odlučiti o postojećem sporu. O sporu se ne može odlučivati u izvanparničnom stečajnom postupku koji za to nema odgovarajući procesni instrumentarij.

3.3.3. Prava i obveze stečajnoga upravitelja

Imenovani stečajni upravitelj treba obaviti osnovne radnje za otvaranje stečajnoga postupka (dovesti u red očevidnik knjigovodstvenih podataka, sastaviti predračun troškova stečajnoga postupka i dostaviti na odobrenje odboru vjerovnika, odnosno skupštini vjerovnika). Stečajni upravitelj dužan je cjelokupnu imovinu dužnika koja ulazi u stečajnu masu uzeti u posjed i njome upravljati (kao dobar gospodar brinuti se o završetku započetih, a neobavljenih poslova, unovčiti imovinu onda kad je ima, zatvoriti poslovni račun, eventualno raskinuti ugovore o radu, predati poslovnu dokumentaciju ovlaštenom arhivu itd.). Unovčenje imovine stečajni upravitelj može obavljati jedino sukladno prisilnom zakonskim propisima te odlukama vjerovnika – pokazalo se u praksi da se imovina razlučnih vjerovnika prodaje primjenom prisilnih propisa u bescjenje. Prikupljenim sredstvima stečajni upravitelj mora podmiriti nastale troškove stečajnoga postupka, a eventualni ostatak uplatiti u državni proračun. O obavljenim radnjama stečajni upravitelj podnosi izvještaje stečajnom sucu na propisanim obrascima.

¹⁸² Čl. 216. st. 7. SZ-a

¹⁸³ Čl. 216. st. 9. SZ-a

Nejasno je kako i do kada je stečajni upravitelj ovlašten unovčavati prikupljena sredstva i iz kojih će se sredstava namirivati njegovi troškovi nastali nakon zaključenja stečajnoga postupka jer SZ ne nudi nikakvo rješenje za pokriće troškova u slučajevima kada dužnik uopće nema imovinu, a za sada ne nudi rješenje ni sudska praksa.

3.3.4 Prava i obveze stečajnoga upravitelja nakon zaključenja stečajnoga postupka

Izrijekom uređena obveza stečajnoga upravitelja da i nakon zaključenja stečajnoga postupka poduzima određene radnje zakonom je uređen svojevrsni nastavak postupka posebne vrste koji se ne provodi po pravilima za nastavak postupka radi naknadne diobe.

Stečajni upravitelj dužan je, nakon podmirenja predujmljenih iznosa i nastalih troškova, ako nakon toga preostanu značajnija sredstva, podnijeti prijedlog za nastavak postupka. Ako se ispune pretpostavke za nastavak stečajnoga postupka nakon njegova zaključenja, stečajni je sudac dužan rješenjem o nastavku postupka radi naknadne diobe pozvati stečajne vjerovnike da u roku od trideset dana stečajnom upravitelju prijave svoje tražbine i dogovoriti ispitno ročište na kojem će se ispitati prijavljene tražbine. Stečajni upravitelj može (izrijekom je utvrđeno) i nakon zaključenja stečajnoga postupka u ime stečajnoga dužnika, a za račun stečajne mase unovčiti imovinu dužnika i prikupljenim sredstvima podmiriti nastale troškove stečajnoga postupka, a eventualni ostatak uplatiti u fond za pokriće troškova stečajnih postupaka, a o obavljenim radnjama dužan je podnijeti izvještaje stečajnom sucu. Ako je potrebno radi poduzimanja navedenih radnji, stečajni upravitelj je ovlašten, na temelju zaključka stečajnoga suca, otvoriti kod banke odgovarajući račun.

Ako se stečajni postupak nastavlja zbog naknadno pronađene imovine koja ulazi u stečajnu masu, stečajni sudac dogovara istovremeno i izvještajno ročište, te u načelu isključivo vjerovnicima pripada pravo odlučivati o postupanju sa stečajnom masom, odnosno naknadno pronađenim predmetima, iz čega proizlazi obveza stečajnoga upravitelja na obavljanje svih poslova koji se tiču ispitivanja tražbina, unovčenja stečajne mase, namirenja vjerovnika i sl.

3.4. Ekonomski aspekti stečajnoga postupka u skraćenim stečajnim postupcima s naknadno pronađenom imovinom

3.4.1. Troškovi stečajnoga postupka

Stečajni postupak ima brojne troškove koji se moraju pravovremeno namirivati. Troškove stečajnoga postupka čine sljedeći troškovi poredani po redoslijedu isplate:

1. sudski troškovi stečajnoga postupka, kao što su troškovi sudskih pristojbi, troškovi uredovanja suda i sl.
2. tražbine neisplaćenih plaća radnika u bruto iznosu utvrđene u stečajnom postupku koje su veće od tri neisplaćene plaće koje radnik ostvaruje prema posebnom propisu, a najviše do iznosa tri neisplaćene minimalne plaće u Republici Hrvatskoj. Odredbe ove točke ne primjenjuju se na osobe koje su bile ovlaštene voditi poslove društva
3. nagrade i izdaci privremenoga stečajnoga upravitelja, stečajnoga upravitelja i članova odbora vjerovnika
4. drugi troškovi za koje je Stečajnim ili drugim zakonom određeno da će se namirivati kao troškovi stečajnoga postupka, kao i ostale obveze stečajne mase:
 - obveze zasnovane radnjama stečajnoga upravitelja ili na drugi način upravljanjem, unovčenjem i podjelom stečajne mase, a koje ne spadaju u troškove stečajnoga postupka
 - potraživanja odvjetnika za pružene usluge posljednjih šest mjeseci prije otvaranja stečajnoga postupka u vezi sa zaštitom i ostvarenjem prava dužnika koja ulaze u stečajnu masu
 - obveze iz dvostranoobveznih ugovora ako se njihovo ispunjenje traži za stečajnu masu ili mora uslijediti nakon otvaranja stečajnoga postupka
 - obveze na temelju neosnovanoga obogaćenja mase
 - potraživanja radnika stečajnoga dužnika nastale nakon otvaranja stečajnoga postupka.

Obveze stečajne mase namiruju se onim redom kojim dospijevaju, one se ne prijavljuju u stečajnom postupku.

Tek nakon podmirenja troškova stečajnoga postupka može se pristupiti namirenju vjerovnika poredanih u isplatne redove po redoslijedu isplate.

1. prvi viši isplatni red – potraživanja radnika i prijašnjih radnika stečajnoga dužnika
2. drugi viši isplatni red – sva potraživanja koja se ne mogu svrstati u više ili niže isplatne redove
3. niži isplatni redovi – čine ih sljedeća potraživanja:
 - kamate na potraživanja stečajnih vjerovnika od otvaranja stečajnoga postupka
 - troškovi koji za pojedine vjerovnike nastanu njihovim sudjelovanjem u postupku
 - novčane kazne za kazneno ili prekršajno djelo kao i takve sporedne posljedice kaznenoga ili prekršajnoga djela kojima se nameće obveza plaćanja novca
 - potraživanja za besplatnu činiđu dužnika
 - potraživanja za povrat zajma kojim se nadomješta kapital nekoga člana društva ili odgovarajuća potraživanja.

Tražbine vjerovnika nižih isplatnih redova prijavljuju se jedino ako se posebno pozove te vjerovnike da prijave svoje tražbine.

Budući da se prije svih vjerovnika namiruju vjerovnici stečajne mase, odnosno troškovi stečajnoga postupka (troškovi stečajnoga suda, stečajnoga upravitelja, odbora vjerovnika), očito je da veći troškovi stečajnoga postupka znače i umanjeње imovine koja preostaje vjerovnicima za namirenje. Iz navedenoga je jasno kako se kod manjih iznosa imovine u Republici Hrvatskoj uopće ne isplati pokretati stečajni postupak.

3.4.2. Prodaja imovine stečajnih dužnika

Pravnim sustavom ne može se utjecati na zakone ponude i potražnje kako bi se postigla viša cijena imovine stečajnoga dužnika, za vrijednost prodane imovine odlučan je zakon ponude i potražnje, a ne Stečajni zakon.¹⁸⁴ Stečaj je generalna ovrha, proces u kojem se provode pravila ovršnog postupka. U slučajevima kada vjerovnici ostaju većim dijelom nenamireni i zbog toga nezadovoljni i redovito predbacuju sucu i stečajnom upravitelju da nisu postigli zadovoljavajuću cijenu, premda su i sudac i upravitelj učinili sve što je u njihovoj moći kako bi se imovina prodala po što višoj cijeni. Posljedica je da će vjerovnici nakon ovakvih neuspjelih sudjelovanja u stečajnim postupcima imati nepovjerenje i prema pravosudnom i državnom

¹⁸⁴ Vukelić, M. (2006). Imovina stečajnoga dužnika, unovčenje i djelomična dioba, Četvrta novela stečajnoga zakona, Narodne novine, Zagreb, str. 243

aparatu općenito, a tada nije čudno da se stečajevi ne pokreću na vrijeme, jer će i vjerovnici (ne samo dužnik) ubuduće nastojati izbjeći model namirenja u kojem će dobiti samo djelić svojih potraživanja, te će se nastojati namiriti iz redovnog poslovanja dužnika premda on bio i insolventan. Daljnje neodgovorno funkcioniranje i poslovanje insolventnih dužnika prolongirat će se i time opteretiti cijeli gospodarski sustav višom razinom nesigurnosti što se tiče naplate, čime se povisuje rizičnost poslovanja koja se, dakako, plaća, te je u konačnici gospodarsko poslovanje neefikasnije i skuplje za sve sudionike.

Cijenu po kojoj će se dužnikova imovina prodavati vjerovnici nemaju pravo određivati. Prijedlog za prodaju sadržavat će početnu cijenu, koja je samo orijentacijski okvir, te vjerovnici na njoj ne smiju inzistirati, ali vjerovnici imaju pravo određivati način prodaje. Vjerovnici ne moraju imovinu prodavati usmenom javnom dražbom ili oglasom za prikupljanje ponuda, već je mogu prodati i na druge načine (npr. izravno kupcu, bez javne ponude, ili na bilo koji drugi način). Često se za imovinu koja se nudi na prodaju nitko ne javlja bez obzira na to koliko je cijena te imovine povoljna. Problem je nepostojanje prateće industrije sakupljača (engl. *collector*), odnosno tvrtki specijaliziranih za kupnju imovine stečajnih dužnika.

Ako stečajni vjerovnici nisu na izvještajnom ročištu drukčije odredili način i uvjete prodaje, imovina dužnika prodaje se odgovarajućom primjenom odredbi čl. 247. i čl. 249. SZ-a.¹⁸⁵ U praksi to znači da se nekretnine, brodovi, brodovi u gradnji, zrakoplovi i druga prava upisana u javnu knjigu prodaju odnosno unovčuju uz odgovarajuću primjenu pravila ovršnoga postupka o ovrsi na nekretnini bez primjene pravila o obustavi postupka¹⁸⁶, a pokretnine se unovčuju uz odgovarajuću primjenu pravila ovršnoga postupka ili slobodnom pogodbom.¹⁸⁷ Ova pravila postoje radi zaštite razlučnih vjerovnika, zapravo se nekretnina prodaje kao da i nije otvoren stečajni postupak, te razlučni vjerovnici isključuju do visine iznosa svojih tražbina stečajne vjerovnika od namirenja iz vrijednosti stvari ili prava na kojima je zasnovano razlučno pravo. Razlučni vjerovnici namiruju se i kao stečajni vjerovnici ako im je stečajni dužnik i sobno odgovoran te imaju pravo na namirenja iz stečajne mase ako se ne uspiju odvojeno namiriti ili ako se odreknu odvojenog namirenja. Ako vjerovnici ne donesu odluku o daljnjem načinu i uvjetima prodaje, stečajni upravitelj će odrediti način i uvjete prodaje. Ako se prodaje imovina

¹⁸⁵ Čl. 229. st. 4. SZ-a

¹⁸⁶ Čl. 247. SZ-a

¹⁸⁷ Čl. 249. SZ-a

dužnika kao cjelina i ako je odlukom o prodaji određena prodaja elektroničkom javnom dražbom, prodaja će se provesti uz odgovarajuću primjenu pravila ovršnoga postupka o ovrsi na nekretnini.¹⁸⁸ Danom pravomoćnosti rješenja o potvrđivanju ugovora o prodaji prekinuti su svi postupci koje prema odredbama Stečajnoga zakona nastavlja kupac u svoje ime i za svoj račun.¹⁸⁹

3.4.3. Unovčenje predmeta na kojima postoji razlučno pravo

Razlučni vjerovnici nisu ovlašteni pokretati odnosno nastavljati ovršne postupke nakon otvaranja stečajnoga postupka¹⁹⁰, već se nekretnina na kojoj postoji razlučno pravo prodaje isključivo u stečajnom postupku, na prijedlog stečajnoga upravitelja ili razlučnoga vjerovnika, uz odgovarajuću primjenu pravila ovršnoga postupka o ovrsi na nekretnini, pri čemu se ne primjenjuju pravila o obustavi postupka.¹⁹¹ Sud odlučuje rješenjem o prodaji nekretnine na kojoj postoji razlučno pravo te će u tome rješenju sud odrediti da se nekretnina prodaje u stečajnom postupku i upisat će se zabilježba toga rješenja u zemljišnoj knjizi.¹⁹² Protiv toga rješenja pravo na žalbu imaju stečajni upravitelj i razlučni vjerovnici. Zaključkom o prodaji sud će utvrditi vrijednost nekretnine, način prodaje i uvjete prodaje, a samu prodaju nekretnine provodi FINA elektroničkom javnom dražbom, uz zakonska ograničenja o cijeni nekretnine. Nekretnina se ne može prodati: a) na prvoj dražbi ispod tri četvrtine utvrđene vrijednosti nekretnine; b) na drugoj dražbi ispod polovine utvrđene vrijednosti nekretnine te c) na trećoj dražbi ispod jedne četvrtine utvrđene vrijednosti nekretnine, ali na četvrtoj dražbi nekretnina prodaje se po početnoj cijeni od 1,00 kune.¹⁹³ Prvi razlučni vjerovnik u prednosnom redu može izjaviti da kupuje nekretninu i da stavlja u prijeboj svoju tražbinu s protutražbinom stečajnoga dužnika po osnovi cijene u visini utvrđene vrijednosti nekretnine, a tu izjavu mora dati najkasnije do završetka elektroničke javne dražbe. Razlučni vjerovnik može sudjelovati na elektroničkoj javnoj dražbi ako ne želi prijeboj s utvrđenom vrijednošću nekretnine, a u tom slučaju mora kao i drugi ponuditelji platiti jamčevinu. Na odgovarajući se način navedena pravila primjenjuju na prodaju brodova, brodova u gradnji, zrakoplova i drugih prava upisanih

¹⁸⁸ Čl. 235. st. 3. SZ-a

¹⁸⁹ Čl. 237. st. 3. SZ-a

¹⁹⁰ Čl. 159. st. 5.-8. SZ-a

¹⁹¹ Čl. 247. st. 1. SZ-a

¹⁹² Čl. 247. st. 2. SZ-a

¹⁹³ Čl. 247. st. 6. SZ-a

u javne knjige.¹⁹⁴ Sud će na prijedlog dužnika ili stečajnoga upravitelja odrediti obustavu unovčenja i diobe stečajne mase, ako bi provedba podnesenoga stečajnoga plana bila ugrožena nastavljanjem unovčenja i diobe stečajne mase¹⁹⁵, osim u slučaju ako bi zbog obustave mogla nastupiti znatna šteta za stečajnu masu ili ako stečajni upravitelj, uz suglasnost odbora vjerovnika ili vjerovnika, zatraži nastavak unovčenja i diobe mase¹⁹⁶, ali te se odredbe odnose općenito na obustavu unovčenja u stečajnom postupku, te se ne mogu primijeniti na potrebu odgode unovčenja samo jednog predmeta stečajne mase na kojoj postoji razlučno pravo, tim više što ona ne predviđaju dostatne zaštitne mehanizme za razlučnog vjerovnika. Nakon unovčenja stvari ili prava na kojemu postoji razlučno pravo upisano u javnoj knjizi sud će iz iznosa ostvarenoga prodajom: 1. namiriti troškove unovčenja; 2. namiriti tražbine razlučnih vjerovnika prema redosljedu određenim pravilima ovršnoga postupka i 3. preostali iznos predati stečajnom upravitelju za namirenje stečajnih vjerovnika.¹⁹⁷ Sud je dužan donijeti rješenje o namirenju u roku od 30 dana od dana pravomoćnosti rješenja o dosudi¹⁹⁸, a stečajni upravitelj dužan je dostaviti sudu obračun troškova unovčenja predmeta na kojem postoji razlučno pravo u roku od osam dana od dana pravomoćnosti rješenja o dosudi¹⁹⁹, te troškovi toga unovčenja obuhvaćaju stvarno nastale troškove i ostale obveze stečajne mase.²⁰⁰ U slučaju da je zbog unovčenja stečajna masa opterećena porezom, iznos toga poreza uračunat će se u troškove unovčenja.

Stečajni upravitelj je pri određivanju troškova utvrđivanja predmeta razlučnog prava i njegova unovčenja pod osjetnim pritiskom razlučnih vjerovnika. U slučajevima u kojima razlučni vjerovnik ima pravo unovčiti pokretnu stvar ili tražbinu, sud može na prijedlog stečajnoga upravitelja, a nakon što sasluša vjerovnika, odrediti rok u kojem vjerovnik mora unovčiti predmet.

Stečajni zakon odstupa od klasičnog pravila hrvatskoga i komparativnoga stečajnog odnosno insolventijskog prava prema kojem su razlučni vjerovnici ovlašteni i nakon otvaranja stečajnoga postupka pokrenuti postupak ovrhe ili osiguranja po općim pravilima ovršnoga

¹⁹⁴ Čl. 247. st. 8. SZ-a

¹⁹⁵ Čl. 319. st. 1. SZ-a

¹⁹⁶ Čl. 319. st. 2. SZ-a

¹⁹⁷ Čl. 248. st. 1. SZ-a

¹⁹⁸ Čl. 248. st. 2. SZ-a

¹⁹⁹ Čl. 254. st. 1. SZ-a

²⁰⁰ Čl. 254. st. 2. SZ-a

postupka odnosno tražiti nastavak prekinutih postupaka ovrhe i osiguranja pokrenutih prije otvaranja stečajnoga postupka, a koje i nakon otvaranja stečajnoga postupka provodi ovršni sud, a postupci koji su u tijeku u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka se prekidaju²⁰¹, te je sud koji vodi postupak ovrhe ili osiguranja dužan u roku od osam dana od dana otvaranja stečajnoga postupka rješenjem utvrditi prekid postupka, oglasiti se nenadležnim i ustupiti predmet sudu koji vodi stečajni postupak.²⁰² Eventualna žalba protiv toga rješenja ne zadržava nastupanje pravnih učinaka tog rješenja.²⁰³ Prekinute postupke ovrhe i osiguranja nastaviti će sud koji vodi stečajni postupak primjenom pravila o unovčenju predmeta na kojima postoji razlučno pravo u stečajnom postupku.²⁰⁴ Tako se želi skratiti trajanje stečajnih postupaka u slučajevima izdvojenog unovčenja predmeta nad kojima postoji zasnovano založno pravo u zasebnom ovršnom postupku, te izbjeći povećane troškove zbog odvojenoga ovršnog postupka. U praksi se pokazalo da je stečajni sud u unovčenju predmeta razlučnog prava u pravilu doista i brži od ovršnog suda.

3.4.4. Računovodstvo u stečaju

Trgovačkopravne i poreznopravne obveze dužnika da vodi knjige i polaže račune ne mijenjaju su otvaranjem stečajnoga postupka. Stečajno računovodstvo ne razlikuje se u bitnome od računovodstva u redovnom poslovanju. Stečajni zakon propisuje kako otvaranjem stečajnoga postupka započinje nova poslovna godina, iz čega proizlazi da se na prethodni dan trebaju sastaviti sva financijska izvješća: bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom tijeku, izvještaj o promjenama kapitala, te bilješke uz financijske izvještaje. Ova izvješća sastavlja stečajni upravitelj tako da se knjigovodstveno stanje svede na stvarno stanje na dan koji prethodi datumu otvaranju stečaja. Stečajni upravitelji u većini slučajeva nemaju pristupa poslovnoj dokumentaciji, koja je ako i dođu do poslovne dokumentacije često neuredna i ne odražava stvarno stanje.

Tijekom stečajnoga postupka stečajni je upravitelj skupštini vjerovnika dužan podnijeti razna izvješća, a ona se temelje na računovodstvenim podacima. Na primjer na izvještajnom ročištu stečajni upravitelj podnosi sljedeća izvješća: 1. izvješće o gospodarskom položaju dužnika i o

²⁰¹ Čl. 169. st. 6. SZ-a

²⁰² Čl. 169. st. 7. SZ-a

²⁰³ Čl. 169. st. 8. SZ-a

²⁰⁴ Čl. 169. st. 6. SZ-a

uzrocima stečaja, 2. izvješće o provedenom stečajnom postupku i njegovim troškovima, 3. izvješće o opravdanosti nastavljanja poslovanja stečajnoga dužnika, 4. izvješće o unovčenoj stečajnoj masi i obavljenim isplatama vjerovnicima, 5. izvješće o opravdanosti nastavljanja s unovčenjem stečajne mase i o potrebi i izgledima da se pripremi stečajni plan, te 6. izvješće o sporovima i drugim postupcima u tijeku i njihovim izgledima, kao i druga izvješća.

Društva u stečaju su porezni obveznici poreza na dobit, istu obvezu zadržava i stečajna masa koja je upisana u sudski registar, što jasno proizlazi i iz mišljenja Ministarstva financija, Porezne Uprave, Klasa: 410-01/17-01/161, Urbroj: 513-07-21-01/17-1 od 22. veljače 2017. godine. Stečajna masa je i obveznik PDV-a ako je pravni prednik bio u sustavu PDV-a.²⁰⁵ Isporuka dobara iz stečajne mase koja je ostala iza društva u stečaju za potrebe oporezivanja PDV-om smatra se nastavkom djelatnosti društva u stečaju. Stečajna masa koja je ostala iza društva u stečaju smatra se univerzalnim pravnim sljednikom toga društva.

²⁰⁵ Čl. 7. st. 3., Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost, NN 79/13, 85/13, 160/13, 35/14, 157/14, 130/15, 1/17, 41/17 i 128/17

4. Istraživanje problema upravljanja naknadno pronađenom imovinom stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak u Republici Hrvatskoj

4.1. Definiranje problema i ciljeva istraživanja

Ako se zbog nedostataka podataka o imovini pretpostavi da stečajni dužnik nema nikakvu imovinu ili ima imovinu manje vrijednosti koja nije dovoljna za pokrivanje troškova stečajnoga postupka, te da stečajni dužnik nema zaposlenih i u očevidniku redosljeda osnova za plaćanje kod FINA-e ima evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u neprekinutom razdoblju od 120 dana, trgovački sudovi provode skraćene stečajne postupke nad takvim stečajnim dužnicima u kojima otvaraju i zaključuju u istome danu skraćene stečajne postupke²⁰⁶, a stečajni upravitelji često naknadno bivaju obaviješteni da su proglašeni stečajnim upraviteljima. Stečajni dužnik može osim provjerljivog duga prema stanju u Očevidniku kod FINA-e imati u vlasništvu imovinu (nekretnine, pokretnine, dionice, poslovne udjele i sl.) što FINA koja podnosi zahtjev ne provjerava, a sud kojemu je podnesen zahtjev za skraćeni stečajni postupak tu obvezu nema. Nitko ne provjerava stvarno, odnosno knjigovodstveno stanje i stvarni popis imovine i obveza dužnika, nitko ne odgovara za nedostavljanje popisa imovine i obveza dužnika, a nema obveze objave prijedloga FINA-e na e-Oglasnu ploču sudova. Otvaranjem stečajnoga postupka sud imenuje stečajnoga upravitelja iako se postupak ne provodi, prava tijela dužnika pravne osobe prestaju i prelaze na stečajnoga upravitelja.²⁰⁷ Jednom imenovani stečajni upravitelj je uvijek stečajni upravitelj, do smrti ili razrješenja odlukom suda. Nakon što donese rješenje o otvaranju i zaključenju skraćenoga stečajnog postupka dužnost za stečajnoga upravitelja ne završava, nego tek počinje. Nakon zaključenja stečajnoga postupka te nakon brisanja stečajnoga dužnika iz sudskog registra stečajni upravitelj zastupa stečajnu masu. Naknadno se u pojedinim slučajevima dolazi do saznanja da neki stečajni dužnici nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak, a koji su već po zakonu brisani iz sudskog registra²⁰⁸, posjeduju imovinu koja je dovoljna za podmirenje troškova stečajnoga postupka i djelomično ili potpuno namirenje vjerovnika, i stečajni upravitelji po tim saznanjima obavještavaju trgovačke sudove o postojanju imovine stečajnih dužnika te predlažu ponovno otvaranje zaključenih stečajnih postupaka radi naknadne diobe. Također se nepravomoćne prvostupanjske presude u korist

²⁰⁶ Čl. 428. SZ-a

²⁰⁷ Čl. 159. SZ-a

²⁰⁸ Čl. 70. ZSR-a

dužnika (i potraživanja dužnika općenito) ne mogu tretirati kao imovina dužnika u trenutku otvaranja stečajnoga postupka, ali pozitivno rješenje sudskog spora nakon donošenja rješenja o obustavi i zaključenju skraćenoga stečajnog postupka razlog je za naknadnu diobu. Trgovački sudovi donose rješenja o nastavku postupka radi naknadne diobe stečajne mase iza stečajnoga dužnika.²⁰⁹ Pitanja kojim se ovaj rad bavi je pravni položaj stečajnoga upravitelja pri upravljanu naknadno pronađenom imovinom stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak, posebice u razdoblju od saznanja o postojanju naknadno pronađene imovine do donošenja rješenja o nastavku postupka radi naknadne diobe stečajne mase iza stečajnoga dužnika. Istražit će se uloga i utjecaj stečajnoga upravitelja u skraćenim stečajnim postupcima, kojega postavlja sud, koji istodobno zastupa interese vjerovnika i upravlja materijalnom i nematerijalnom imovinom dužnika. U istraživačkom dijelu rada analizirat će se razdoblje od dobivanja informacija o postojanju imovine stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak do rješenja o nastavku postupka radi naknadne diobe stečajne mase iza stečajnoga dužnika kao i nastavci postupaka te će se pokušati utvrditi potreba za dodatnim zakonskim reguliranjem pravnoga položaja stečajnoga upravitelja u navedenome razdoblju.

Predmet istraživanja je pravni položaj stečajnih upravitelja u skraćenim stečajnim postupcima te utjecaj pravnih posljedica i drugih čimbenika na upravljanje stečajnom masom, kako utječu na visinu i brzinu naplate vjerovnika.

Cilj je ovoga rada uputiti na praktične probleme pravnoga položaja stečajnoga upravitelja kod naknadno pronađene imovine stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak kako bi stečajni postupak kvalitetnije ispunjavao svoje ciljeve.

4.2. Prijedlog pristupa i odabir kriterija

Problemi stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj nisu sasvim jasni i svima poznati. Široka javnost ima dojam kako je sve što se tiče stečajeva trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj na neki način vezano uz određene interese te ne razlikuje skraćene stečajne postupke od redovnih, a kamoli druge oblike. U tiskanim medijima i elektroničkim portalima pojavili su se članci o tome kako su neki stečajni upravitelji istodobno stečajni upravitelji u više stotina tvrtki.

²⁰⁹ Čl. 289. SZ-a

Kako se ne bi nagađalo na osnovi unaprijed formiranih stavova, odnosno kako se mišljenja ne bi oblikovala na osnovi predrasuda i stereotipa, a s ciljem zadržavanja racionalnosti i objektivnosti, sastavljen je anketni upitnik za stečajne upravitelje kojim se nastojao dobiti bolji uvid u problematiku skraćenih stečajnih postupaka u Republici Hrvatskoj. Osim anketnog upitnika i rezultata ankete prezentirana je i statistika stečajeva u Republici Hrvatskoj, s posebnim naglaskom na skraćene stečajne postupke.

4.2.1. Brojnost i značajke insolventnih poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj

Susretljivošću djelatnika odjela Centra za registre pri FINA-i prikupljeni su i analizirani podaci o kretanju evidentiranih dospjelih nepodmirenih obveza poslovnih subjekata, odnosno statistika insolventnih društava u Republici Hrvatskoj od 2014. do veljače 2019. godine.

Kretanje broja insolventnih poslovnih subjekata, iznosa neizvršenih osnova i njihovog broja zaposlenih – od 31. prosinca 2014. do 28. veljače 2019. godine

PRAVNE OSOBE						
Stanje na dan	Broj pravnih osoba	Lančani indeks	Broj zaposlenih	Lančani indeks	Iznos neizvršenih osnova (u 000 kuna)	Lančani indeks
31. 12. 2014.	22.813	-	17.813	-	22.195.704	-
31. 12. 2015.	21.043	92,2	15.649	87,9	18.123.443	81,7
31. 12. 2016.	12.532	59,6	12.819	81,9	11.512.488	63,5
31. 12. 2017.	8.964	71,5	9.865	77,0	8.450.624	73,4
31. 12. 2018.	7.262	81,0	11.700	118,6	5.467.044	64,7
28. 02. 2019.	7.285	100,3	11.466	98,0	5.221.020	95,5

FIZIČKE OSOBE KOJE OBAVLJAJU REGISTRIRANU DJELATNOST						
Stanje na dan	Broj fizičkih osoba	Lančani indeks	Broj zaposlenih	Lančani indeks	Iznos neizvršenih osnova (u 000 kuna)	Lančani indeks
31. 12. 2014.	25.057	-	13.919	-	7.394.978	-
31. 12. 2015.	20.616	82,3	10.656	76,6	7.018.942	94,9
31. 12. 2016.	18.358	89,0	9.406	88,3	6.294.588	89,7
31. 12. 2017.	15.717	85,6	7.548	80,2	5.650.004	89,8
31. 12. 2018.	11.700	74,4	5.941	78,7	1.440.030	25,5
28. 02. 2019.	11.562	98,8	5.964	100,4	1.412.021	98,1

UKUPNO POSLOVNI SUBJEKTI – pravne i fizičke osobe koje obavljaju registriranu djelatnost						
Stanje na dan	Broj poslovnih subjekata	Lančani indeks	Broj zaposlenih	Lančani indeks	Iznos neizvršenih osnova (u 000 kuna)	Lančani indeks
31. 12. 2014.	47.870	-	31.732	-	29.590.682	-
31. 12. 2015.	41.659	87,0	26.305	82,9	25.142.385	85,0
31. 12. 2016.	30.890	74,1	22.225	84,5	17.807.076	70,8
31. 12. 2017.	24.681	79,9	17.413	78,3	14.100.628	79,2
31. 12. 2018.	18.962	76,8	17.641	101,3	6.907.074	49,0
28. 02. 2019.	18.847	199	17.430	98,8	6.633.041	96,0

Tablica 1. Kretanje broja insolventnih poslovnih subjekata, iznosa neizvršenih osnova i njihova broja zaposlenih – od 31. prosinca 2014. do 28. veljače 2019. godine²¹⁰

Izvor: FINA – Financijska agencija

²¹⁰ FINA. Pristupljeno na <https://www.fina.hr> (2019-07-02)

Temeljne značajke insolventnih poslovnih subjekata znatno se promijenile u navedenom razdoblju. Značajno se smanjio njihov ukupan broj, kao i iznos neizvršenih osnova i broj zaposlenih koji rade u navedenim subjektima (Tablica 1.).

Prijavljene dospelje neizvršene osnove za plaćanje poslovnih subjekta prema ročnosti - od 31.12.2014. do 28.2.2019. godine																		
Iznosi u lisu* ama kuna																		
Stanje na dan																		
Trajanje blokade	31. prosinca 2014.			31. prosinca 2015.			31. prosinca 2016.			31. prosinca 2017.			31. prosinca 2018.			28. veljače 2019.		
	Broj osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova	Broj osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova	Broj osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova	Broj osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova	Broj osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova	Broj osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova
do 30 dana	1.690	4.669	575.479	1.437	3.545	382.338	1.193	3.281	499.692	841	1.987	180.889	818	2.426	126.945	992	2.737	357.721
31 - 60 dana	963	2.391	385.757	1.365	2.309	410.567	1.029	1.186	199.201	694	1.228	195.187	654	1.230	185.831	596	1.163	180.833
61 - 180 dana	2.392	3.296	905.560	1.875	2.636	1.567.808	2.249	2.784	1.051.794	1.966	2.746	999.259	1.835	5.490	965.666	2.013	4.102	877.162
181 - 360 dana	2.347	2.237	1.596.663	2.220	1.934	1.176.346	2.109	1.688	1.442.940	1.630	1.708	737.970	1.774	1.426	1.067.345	1.698	2.412	1.020.457
više od 360 dana	15.421	5.220	18.742.225	14.146	5.225	14.587.384	5.952	3.680	8.319.861	3.813	2.196	6.537.319	2.181	1.128	3.123.257	1.987	1.052	2.784.847
UKUPNO	22.813	17.813	22.195.704	21.043	15.649	18.123.443	12.532	12.819	11.512.488	8.964	9.865	8.450.624	7.262	11.700	5.467.044	7.285	11.466	5.221.020
FIZIŠKE OSOBE KOJE OBAVLJAJU REGISTRIRANU DJELATNOST																		
Iznosi u lisu* ama kuna																		
Stanje na dan																		
Trajanje blokade	31. prosinca 2014.			31. prosinca 2015.			31. prosinca 2016.			31. prosinca 2017.			31. prosinca 2018.			28. veljače 2019.		
	Broj osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova	Broj osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova	Broj osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova	Broj osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova	Broj osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova	Broj osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova
do 30 dana	1.427	1.949	45.187	743	973	19.027	730	960	27.978	468	635	10.557	459	555	16.301	633	725	14.634
31 - 60 dana	843	943	42.795	467	632	29.621	704	674	25.271	355	363	9.428	302	303	10.954	267	217	12.403
61 - 180 dana	1.716	1.623	210.165	959	974	59.179	1.003	982	59.983	686	698	81.084	616	514	37.221	770	649	47.325
181 - 360 dana	1.469	1.276	131.325	1.282	1.052	142.219	861	704	106.902	719	536	58.686	621	462	47.208	553	387	44.319
više od 360 dana	19.592	8.128	6.965.506	17.165	7.025	6.768.896	15.060	6.086	6.074.454	13.469	5.316	5.490.249	9.702	4.107	1.328.346	9.339	3.966	1.293.340
UKUPNO	25.057	13.919	7.394.978	20.616	10.656	7.018.942	18.358	9.406	6.294.588	15.717	7.548	5.650.004	11.700	5.941	1.440.030	11.562	5.964	1.412.021

UKUPNO POSLOVNI SUBJEKTI - pravne i fizičke osobe koje obavljaju registriranu djelatnost																																				
Iznosi u lisu* ama kuna																																				
Trajanje blokade	Stanje na dan																																			
	31. prosinca 2014.						31. prosinca 2015.						31. prosinca 2016.						31. prosinca 2017.						31. prosinca 2018.						28. veljače 2019.					
	Broj poslovnih subjekata	Broj zaposlenih	Iznos neizvršnih osnova	Broj poslovnih subjekata	Broj zaposlenih	Iznos neizvršnih osnova	Broj poslovnih subjekata	Broj zaposlenih	Iznos neizvršnih osnova	Broj poslovnih subjekata	Broj zaposlenih	Iznos neizvršnih osnova	Broj poslovnih subjekata	Broj zaposlenih	Iznos neizvršnih osnova	Broj poslovnih subjekata	Broj zaposlenih	Iznos neizvršnih osnova	Broj poslovnih subjekata	Broj zaposlenih	Iznos neizvršnih osnova	Broj poslovnih subjekata	Broj zaposlenih	Iznos neizvršnih osnova												
do 30 dana	3.117	6.618	620.666	2.180	4.518	401.365	1.923	4.241	527.670	1.309	2.622	191.446	1.277	2.981	143.246	1.625	3.462	372.365																		
31 - 60 dana	1.906	3.334	429.552	1.832	2.941	440.188	1.733	1.860	223.472	1.049	1.591	204.615	956	1.533	196.785	862	1.380	193.236																		
61 - 180 dana	4.108	4.919	1.115.745	2.834	3.610	1.626.987	3.252	3.766	1.111.777	2.672	3.444	1.080.343	2.451	6.004	1.000.887	2.783	4.751	924.487																		
181 - 360 dana	3.036	3.513	1.777.988	3.302	2.986	1.317.565	2.970	2.392	1.540.842	2.349	2.244	796.656	2.395	1.888	1.114.553	2.251	2.799	1.064.776																		
više od 360 dana	35.003	13.348	25.707.731	31.311	12.250	21.358.280	21.012	9.966	14.384.315	17.302	7.512	11.827.568	11.883	5.235	4.451.603	11.326	5.038	4.078.187																		
UKUPNO	47.870	31.732	23.590.882	41.659	26.305	25.142.385	30.890	22.225	17.807.076	24.681	17.413	14.400.628	18.962	17.641	6.907.074	18.847	17.430	6.633.041																		

Tablica 2. Prijavljene dospjele neizvršene osnovne za plaćanje poslovnih subjekata prema ročnosti – od 31. prosinca 2014. do 28. veljače 2019. godine²¹¹

Izvor: FINA – Financijska agencija

Iz Tablice 2. lako je uočljivo da se značajnije smanjio broj insolventnih poslovnih subjekata proporcionalno ročnosti neizvršenih osnova za plaćanje.

U promatranom razdoblju od 2015. do 2018. godine usporedo s padom broja insolventnih poslovnih subjekata može se promatrati i pad prijavljenih nepodmirenih obveza. Tablica 1. prikazuje konstantan pod iznosa prijavljenih nepodmirenih obveza od 2015. do 2018. godine, te od 2015. godine do danas ovaj iznos pada, da bi potkraj veljače 2019. godine ukupan iznos prijavljenih nepodmirenih obveza svih poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj iznosio oko 6,633041 milijardu kuna.

²¹¹ FINA. Pristupljeno na <https://www.fina.hr> (2019-07-02)

Prosječan nepodmireni iznos po insolventnom poslovnom subjektu pao je s 618.146 kuna 31. prosinca 2015. godine na 351.941 kunu na dan 28. veljače 2019. godine. Također je prosječan broj zaposlenih po insolventnom poslovnom subjektu pao s 1,5 prosječno zaposlenih dana 31. prosinca 2015. godine na 1,08 na dan 28. veljače 2019. godine. Upitno je što znači biti zaposlen kod insolventnoga poslovnog subjekta. Jesu li radnici ostali još prijavljeni kod tih pravnih osoba radi inercije ili socijalnih privilegija (zdravstveno osiguranje, trudnička skrb) ili kroz neke druge oblike dobivaju naknadu za svoj rad?

Pad broja insolventnih pravnih osoba od rujna 2015. do 2018. godine treba vezati uz donošenje i provedbu Zakona o izmjenama i dopunama Stečajnoga zakona iz 2015. godine NN 104/17. Namjera zakonodavca bila je provedba brzog postupka nad tvrtkama bez zaposlenih, a blokiranih dulje od 120 dana te je tim zakonom utvrđena obveza FINA-e da podnosi prijedloge za otvaranje stečajeva trgovačkim sudovima o svim pravnim osobama s čijih računa posljednja tri mjeseca nije izvršena nikakva isplata. U Tablici 3. prikazan je broj prijedloga FINA-e za otvaranje stečajnoga postupka od 2015. do 2019. godine. Već u 2015. godini u kojoj je u rujnu utvrđena zakonska obveza FINA-e za podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, broj prijedloga u četiri mjeseca te godine je veći nego od ukupnog broja prijedloga iduće godine, a nakon 2016. godine zamjetan je znatan pad prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka.

Godina	Broj prijedloga za pokretanje stečajnoga postupka
2015.	17 539
2016.	13 690
2017.	6 489
2018.	5 899
2019. do 31.03.	1 302

Tablica 3. Broj prijedloga FINA-e za otvaranje stečajnoga postupka²¹²

Izvor: FINA – Financijska agencija

²¹² FINA. Pristupljeno na <https://www.fina.hr> (2019-07-02)

Uočavaju se kako se trendovi od početka promatranog razdoblja, kada je broj prijedloga za pokretanje stečajnih postupaka bio velik, te počinje nagli pad broja prijedloga za pokretanje stečajnih postupaka, da bi se pri kraju promatranog razdoblja uravnotežio.

Društva za koje je FINA podnijela prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka većinom po skraćenom postupku izbrisana su iz registra, odnosno nad njima je proveden stečaj, što direktno korespondira s padom broja insolventnih poslovnih subjekata u Tablici 1. Kretanje broja insolventnih poslovnih subjekata, iznosa neizvršenih osnova i njihova broja zaposlenih – od 31. prosinca 2014. do 28. veljače 2019. godine. Provedeno je brisanje insolventnih trgovačkih društava za koja se pretpostavljalo da imaju nikakvu ili malu imovinu, a upravo ona i jesu bila najbrojnija. Stoga pad brojnosti insolventnih poslovnih subjekata nije inherentan gospodarskom napretku, već administrativnom unaprjeđenju stečajnoga sustava. Zakonodavac nije predvidio učinke i posljedice koje će zakonske izmjene proizvesti te zbog toga nije niti pripremio pravosudni sustav da spremno dočeka povećani priljev stečajnih predmeta čime se ponovno otvorilo pitanje mogućnosti ostvarenja ciljeva stečajnoga postupka.

4.2.2. Brojnost i značajke skraćenih stečajnih postupaka u Republici Hrvatskoj

Dinamika statistike stečajeva u Republici Hrvatskoj nije dovoljno istražena, što je dijelom posljedica brojnih i snažnih strukturnih promjena od njezina osamostaljenja, od tranzicije k tržišnoj kapitalističkoj ekonomiji, transformacije društvenog u privatno vlasništvo i socijalizma u demokraciju, te Domovinski rat činili su (i još uvijek čine) snažne udare na gospodarstvo, posljedica čega su valovi stečajeva. Zbog ovih strukturnih nestabilnosti i čestih reformi sustava, u Republici Hrvatskoj je još uvijek nemoguće vezati brojnost stečajeva uz bilo koje ekonomske varijable te se analiza statistike stečajeva svodi na jednostavniji oblik promatranja učestalosti stečajeva.

Stečajni upravitelji moraju predavati financijska i statistička izvješća koje dostavljaju FINA-i i Državnom zavodu za statistiku, no ona su poprilično oskudna informacijama.

Budući da se podaci koji bi bili vrijedni za analizu stečajeva (npr. prosječan broj zaposlenih po poduzeću u stečaju, djelatnosti kod kojih poduzeća najčešće odlaze u stečaj itd.) ne mogu jednostavno prikupiti, osnovni podaci prikupljeni su iz Ministarstva pravosuđa.

Ova statistika, premda oskudna, daje osnovni uvid u dinamiku stečajeva u Republici Hrvatskoj, a prezentirana je u Tablici 4.

Godina	Broj pokrenutih stečajnih postupak na trgovačkim sudovima
2015.	19 543
2016.	18 811
2017.	9 928
2018.	9 213

Tablica 4. Broj pokrenutih stečajnih postupaka na trgovačkim sudovima prema izvorima iz Ministarstva pravosuđa²¹³

Izvor: MPRH - Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske

Korelacija broja pokrenutih stečajnih postupaka, broja prijedloga FINA-e za otvaranje stečajnoga postupka i broja insolventnih poslovnih subjekata									
Godina	1. Broj pokrenutih stečajnih postupak na trgovačkim sudovima	Lančani indeks 1.	2. Broj prijedloga FINA-e za otvaranje stečajnoga postupka	Lančani indeks 2.	Faktor korelacije 1. i 2.	3. Broj insolventnih poslovnih subjekata	Lančani indeks 3.	4. Broj insolventnih poslovnih subjekata prethodne godine umanjen za broj prijedlog FINA-e prethodne godine	Faktor korelacije 3. i 4.
2015.	19 543	-	17 539	-	0,90	41 659	-	-	
2016.	18 811	0,96	13 690	0,78	0,73	30 890	0,74	24 120	0,78
2017.	9 928	0,53	6 489	0,47	0,65	24 681	0,80	17 200	0,70
2018.	9 213	0,93	5 899	0,91	0,64	18 962	0,77	18 192	0,96

Tablica 5. Korelacija broja pokrenutih stečajnih postupaka, broja prijedloga FINA-e za otvaranje stečajnoga postupka i broja insolventnih poslovnih subjekata²¹⁴

Izvor: Financijska agencija i Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske

²¹³ Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske. Pristupljeno na <https://pravosudje.gov.hr> (2019-05-03)

²¹⁴ FINA. Pristupljeno na <https://www.fina.hr> (2019-07-02) i Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske. Pristupljeno na <https://pravosudje.gov.hr> (2019-05-03)

U Tablici 5. vidljivo je da broj pokrenutih stečajnih postupaka u Republici Hrvatskoj korespondira s brojem zahtjeva FINA-e za otvaranje stečajnoga postupka, kao i da je smanjenje broja insolventnih poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj izravno povezano s brojem zahtjeva FINA-e za otvaranje stečajnoga postupka.

Ministarstvo pravosuđa objavilo je stanje na trgovačkim sudovima u Republici Hrvatskoj za 2018. godinu (Tablica 6.). Stečajni postupci na trgovačkim sudovima u 2018. godini prema vrsti spora iz koje je uočljivo da i tri godine nakon davanja ovlaštenja FINA-i za pokretanje stečajnoga postupka, od 9 213 riješenih predmeta, 4 472 predmeta čine skraćeni stečajni postupci, što je udio od 48,54 %. Također od 9 486 zaprimljenih predmeta, 3 944 predmeta čine skraćeni stečajni postupci, što je udio od 41,58 %.

	Broj primljenih predmeta	Broj riješenih predmeta	Broj ustupa delegacijom	Broj neriješenih predmeta
Stečajni predmeti povodom žalbe protiv rješenja i upućivanja stečajnih vjerovnika u parnicu	54	71	0	18
Postupak predstečajne nagodbe	5	27	0	13
Skraćeni postupak predstečajne nagodbe	1	8	0	1
Stečaj banke ili druge kreditne institucije	2	0	0	12
Stečaj fizičke osobe	0	5	0	6
Stečaj nad imovinom dužnika pojedinca	2	16	0	43
Stečaj dioničkog društva	13	39	0	139
Stečaj društva s ograničenom odgovornošću	943	2 204	2	2 791
Stečaj udruge	3	6	0	13
Stečaj druge pravne osobe	27	75	0	39
Međunarodni stečaj po Uredbi (EU) 2015/848	1	0	0	1
Stečaj – ostalo	116	47	0	211
Postupak predstečajne nagodbe	23	63	0	23
Predstečajni postupak	181	163	1	143
Skraćeni postupak predstečajne nagodbe	5	11	0	2
Skraćeni stečajni postupak	4 472	3 944	873	1 662
Stečajni postupak do otvaranja stečaja	3 365	2 777	846	3 542
Ukupno	9 213	9 456	1 722	8 659

Tablica 6. Stečajni postupci na trgovačkim sudovima u 2018. godini prema vrsti spora²¹⁵

Izvor: MPRH - Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske

²¹⁵ Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske. Pristupljeno na <https://pravosudje.gov.hr> (2019-05-03)

Podaci o broju skraćenih stečajnih postupaka obuhvaćaju stečajeve koji su zaključeni istodobno s otvaranjem stečajnoga postupka nakon prethodnoga postupka, koji su otvoreni ili u tekućoj ili u prethodnim godinama te također obuhvaćaju stečajeve koji su istodobno otvoreni i zaključeni. Budući da vjerovnici, općenito uzevši, nemaju sluha za uplatu predujma za vođenje stečajnih postupaka, u Republici Hrvatskoj su se redovito prethodno postupci završavali skraćenim stečajnim postupcima.

4.3. Metodologija istraživanja

U procesu stečaja nestaju radna mjesta i rasprodaje se imovina dužnika, osim u iznimno rijetkim slučajevima restrukturiranja, te nestaju ili se paraliziraju ekonomski resursi za stvaranje nove vrijednosti. Svima je u interesu da stečajni postupci budu javni, jasni, učinkoviti i brzi kako bi se što prije zamrznuta imovina stavila u ekonomsku funkciju.

Cilj anketnog istraživanja najčešćih problema stečajnih upravitelja u stečajnoj praksi u Republici Hrvatskoj s kojima se susreću kod naknadno pronađene imovine društava nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak je prikupljanje informacija o stečajnim postupcima, poteškoćama i mogućim rješenjima problema, i to od subjekata koji su involvirani u stečajne procese odnosno od osoba koje stečaj provode u svakodnevnoj praksi. Pretpostavka ovoga istraživanja je upravo kako se glas prakse ne čuje dovoljno te kako osobe koje stečaj zaista provode posjeduju mnoštvo vrijednih informacija i iskustva o mogućim načinima unaprjeđenja stečajnoga postupka. Hipoteze u ovome radu postavljene su kako bi se boljim poznavanjem i sagledavanjem praktičnih problema stečajnoga postupka moglo doći do vrijednih saznanja o alternativnim rješenjima poteškoća u stečaju te legitimnim metodama njihova izbjegavanja.

4.3.1. Anketa stečajnih upravitelja u Republici Hrvatskoj

Primijenjena je metoda ankete²¹⁶ koja je zbog svrhe i cilja istraživanja smatrana najprihvatljivijom, jednostavnom te izvedivom. Sastavljen je upitnik radi stjecanja uvida u

²¹⁶ Prilog 1. - Anketni upitnik

aktualna pitanja i probleme u stečajnom postupku u Republici Hrvatskoj, te kako bi se ponudili mogući odgovori na neka od tih pitanja. Ciljna skupina adresata su stečajni upravitelji koji su u 2015. i 2016. godini bili upisani na B listu stečajnih upravitelja jer su se skraćeni stečajni postupci u pravilu metodom slučajnog odabira dodjeljivali stečajnim upraviteljima upisanim na B listu stečajnih upravitelja (iznimke su jedino postojale ako na pojedinom trgovačkom sudu nisu postojali stečajni upravitelji upisani na B listu stečajnih upravitelja pojedinog suda, tada bi se skraćeni stečajni postupci dodjeljivali i stečajnim upraviteljima s A liste), a u međuvremenu su upisani u A listu stečajnih upravitelja te su mogli sudjelovati u nastavcima postupka radi naknadno pronađene imovine. Stečajni upravitelji upisani na B listu odabirani su metodom slučajnog odabira koja je računalni automatizam koji automatski dodjeljuje predmet jednoj od pet osoba koja u tome trenutku ima najmanju radnu opterećenost, a radna opterećenost za skraćene stečajne postupke računala se s koeficijentom 0,01, dok se radna opterećenost za redovne stečajne postupke računala s koeficijentom 1, tako da bi npr. stečajni upravitelj s B liste dobivali po 500 skraćenih postupaka da bi po opterećenosti sustigli kolege s A liste koji imaju opterećenje od 5 redovnih stečajnih postupaka. U ukupnom broju od 320 stečajnih upravitelja na dan 10. svibnja 2019. godine (282 upisanih na A listu stečajnih upravitelja, 38 upisanih na B listu stečajnih upravitelja) takvih koji zadovoljavaju navedene kriterije je 45 stečajnih upravitelja.²¹⁷ Anketni upitnik²¹⁸ je podijeljen na uvodni dio u kojima je definirana struktura populacije sudionika (dob, spol, broj godina radnog iskustva kao stečajnoga upravitelja, obavljanje posla stečajnoga upravitelja kao osnovni posao ili drugi dohodak) a potom su slijedila temeljna pitanja.

U pojedinim pitanjima mjesto za odgovor, tj. rubrika ostavljena je slobodnom, te su ondje ispitanici bili pozvani da ako imaju kakve dodatne komentare, sugestije, pitanja ili slično, to učine u za to predviđenom prostoru.

S ciljem prikupljanja relevantnih informacija, u pitanjima se nastojalo izbjeći sve što bi moglo biti sugestivno, odnosno što bi ispitanike moglo usmjeravati i navoditi na određeni odgovor, te su stoga upiti bili oblikovani kao pitanja bez unaprijed ponuđenih odgovora, što je anketu učinilo ponešto izazovnijom i više nalik na metodu intervjua. Time se nastojala izbjeći

²¹⁷ Izvor usporedba lista stečajnih upravitelja na mrežnim stranicama Ministarstva pravosuđa za godine 2016. i 2019.

²¹⁸ Prilog 1. - Anketni upitnik

pristranost te je ispitanicima prepušteno da potpuno samostalno oblikuju odgovor. S druge strane, to je zahtijevalo i veći angažman sudionika, jer su odgovor morali sami oblikovati.

4.4. Rezultati i njihova primjena

Sudionici su ispunjavali anketu na mrežnim stranicama Qualtrics. Kako bi se izbjegla mogućnost da anketu ispunjavaju osobe nekompetentne za problematiku stečajeva (odnosno slučajni posjetitelji), pristup stranici ograničen je autorizacijskim postupkom putem linka za pristup anketi. Svim sudionicima jamčena je privatnost, tj. diskrecija. Mora se spomenuti kako je prikupljanje ispunjenih anketa od stečajnih upravitelja bilo vrlo teško. Prvotno su odgovorila tek četiri stečajna upravitelja, a tek nakon naknadnih poziva i zamolbi, te nekoliko produljenja konačnog roka (odnosno datuma zaključenja ankete) dobiveno je 14 odgovora. Pokazalo se da postoji određena informacijska barijera kod velikog dijela sudionika ankete, a uzroke treba tražiti među sljedećima: bezvoljnost, nezainteresiranost, nekomunikativnost, indisponiranost, demotiviranost te nepostojanje funkcionalnoga kontrolnog mehanizma. Pojedini kolege bili su svijetle iznimke te su ponudili na korištenje svoje privatne statistike o stečajnim postupcima. Od ukupno 14 pristupnika anketi 11 su muškarci, a tri su žene.

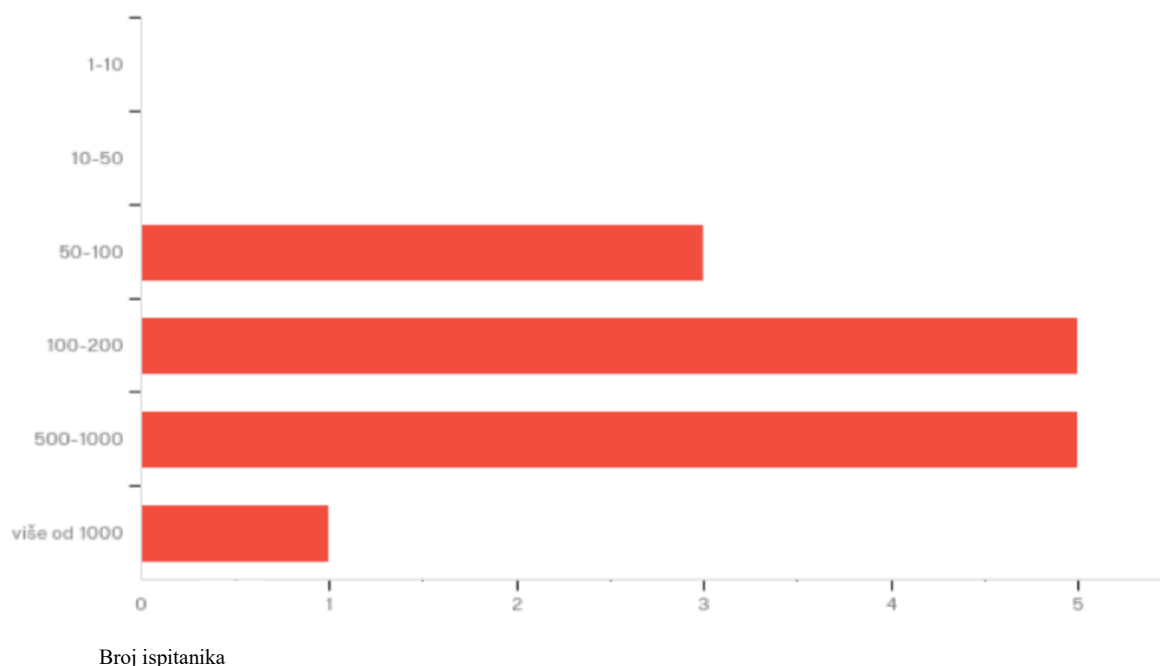
Iako je odaziv kvantitativno bio skroman, prikupljeni podaci bili su iznimno bogati te je kvaliteta odgovora izrazito visoka što je posljedica iskustva sudionika. Naime, prosječni radni staž respondenata kao stečajnoga upravitelja iznosi 4,43 godine, a prosječna dob 42,3 godine, te se s pravom može reći kako su dobiveni odgovori utemeljeni na realnom iskustvu. Respondenti su tijekom 2015. i 2016. godine u prosjeku bili 11,7 mjeseci upisani na B listu stečajnih upravitelja.

Zbog velikog broja skraćenih stečajnih postupaka u kojima su bili imenovani stečajnim upraviteljima bilo je nemoguće očekivati od ispitanika stečajnih upravitelja matematički egzaktna odgovore jer bi to od njih zahtijevalo višednevni angažman, te su svi brojevi odgovori procjena koju treba uzeti sa zadrškom, više kao opisne i podložne subjektivnoj procjeni samih ispitanika, ali su takvi odgovori dobar orijentir, jer anketni upitnik i nije zamišljen kao prikupljanje egzaktnih brojki, već prikupljene informacije mogu služiti kao racionalni, objektivni i nezavisni izvor podataka o skraćenim stečajnim postupcima s naknadno

pronađenom imovinom u Republici Hrvatskoj, odnosno u svrhu izvođenja širokog spektra mogućih postupaka unaprjeđenja stečajnoga procesa, kako bi on bio otvoreniji, jasniji, brži, efikasniji, jeftiniji, te u skladu s odnosnim zakonima. Također, širok spektar informacija o postojećim problemima u skraćenim stečajnim postupcima može poslužiti svim dionicima stečajnoga procesa kao vodič za izbjegavanje poteškoća, po načelu učenja iz tuđeg iskustva. Uz navedeno, sudionici ankete su u funkciji povratne veze mogli dati jasne savjete i preporuke zakonodavcu u vezi s regulatornim okvirom stečajnoga postupka.

Ukupno 14 ispitanika bilo je imenovano u 5 725 skraćenih stečajnih postupaka stečajnim upraviteljem, što prosječno iznosi 409 imenovanja po ispitaniku. Grafikon 1. prikazuje odgovore ispitanika o broju skraćenih stečajnih postupaka u kojima su bili imenovani stečajnim upraviteljem:

Broj imenovanja u skraćenim
stečajnim postupcima

Grafikon 1. Broj imenovanja ispitanika u skraćenim stečajnim postupcima²¹⁹

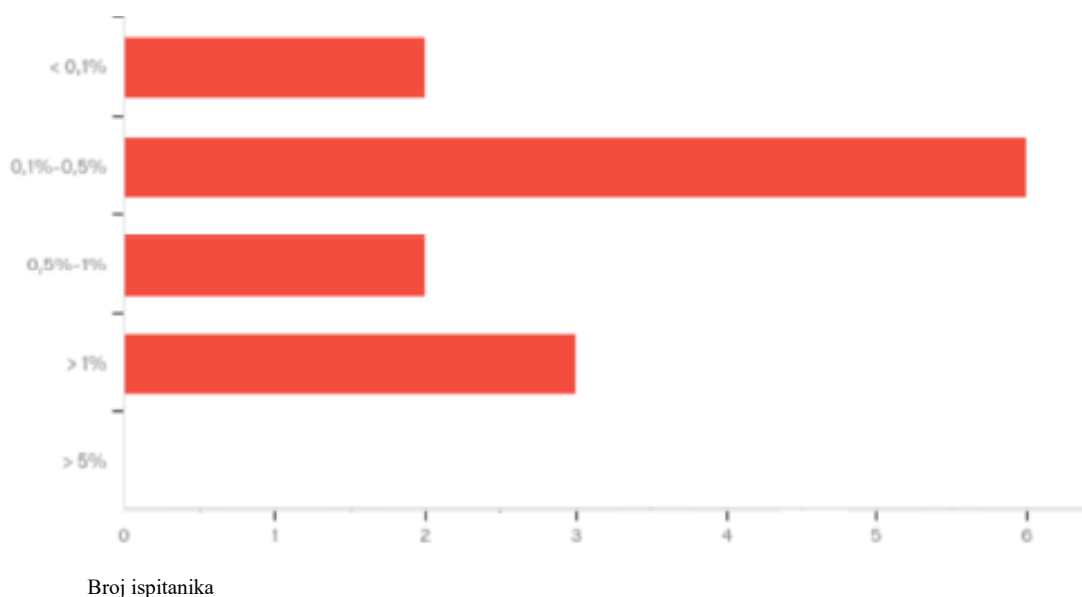
Izvor: Anketni upitnik

²¹⁹ Anketni upitnik

Broj imenovanja ispitanika stečajnim upraviteljima ne korespondira s brojem mjeseci koje su proveli upisani na B listu stečajnih upravitelja, već značajne razlike u broju imenovanja stečajnim upraviteljima sudionika ankete proizlaze iz broja trgovačkih sudova na kojima su se bili upisali na B listu stečajnih upravitelja – svaki trgovački sud u Republici Hrvatskoj, ukupno je u Republici Hrvatskoj u 2015. i 2016. godini bilo osam trgovačkih sudova²²⁰ ima svoje liste A i B stečajnih upravitelja, a stečajnim upraviteljima je ostavljeno na izbor na koje se sudove žele upisati na listu stečajnih upravitelja.

Grafikon 2. pokazuje odgovor ispitanika na pitanje: U kojem je postotku od skraćenih stečajnih postupaka u kojima ste imenovani naknadno pronađena imovina?

Postotak skraćenih stečajnih postupaka
u kojima je pronađena imovina

Grafikon 2. Postotak od ukupno skraćenih stečajnih postupaka u kojima je naknadno pronađena imovina²²¹

Izvor: Anketni upitnik

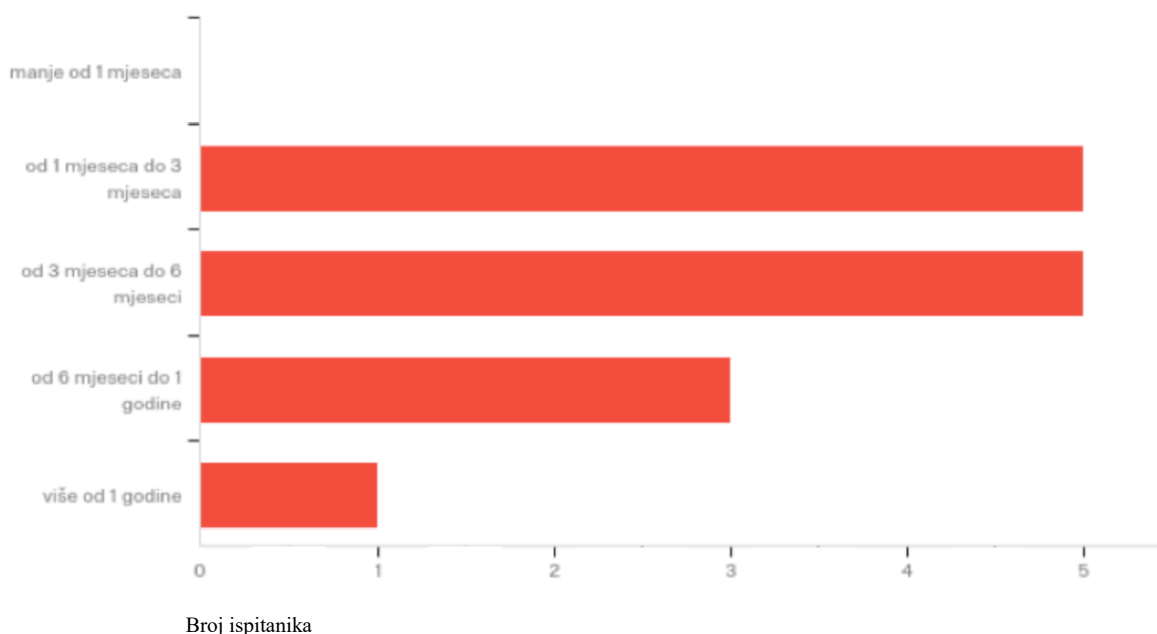
²²⁰ U 2015. i 2016. godini u Republici Hrvatskoj je bilo osam trgovačkih sudova: Trgovački sud u Bjelovaru, Trgovački sud u Osijeku, Trgovački sud u Pazinu, Trgovački sud u Rijeci, Trgovački sud u Splitu, Trgovački sud u Varaždinu, Trgovački sud u Zadru, Trgovački sud u Zagrebu. Od 1. siječnja 2019. godine Trgovački sud u Splitu, Stalna služba u Dubrovniku postaje samostalni trgovački sud: Trgovački sud u Dubrovniku.

²²¹ Anketni upitnik

Iz Grafikona 2. vidljivo je da je prosječno u manje od 0,79 % skraćenih stečajnih postupaka naknadno pronađena imovina. To nije konačni broj, jer se pokazalo da se naknadno pronalazi imovina i nekoliko godina nakon brisanja subjekta iz sudskog registra.

Odgovori ispitanika na pitanje koliko po njihovu iskustvu prolazi vremena od dana javljanju sudu da je naknadno pronađena imovina do rješenja o nastavku postupka prikazani su u Grafikonu 3.

Vrijeme od javljanja sudu da je
pronađena imovina do rješenja
o nastavku postupka

Grafikon 3. Prolazak vremena od javljanja sudu da je pronađena imovina do rješenja o nastavku postupka²²²

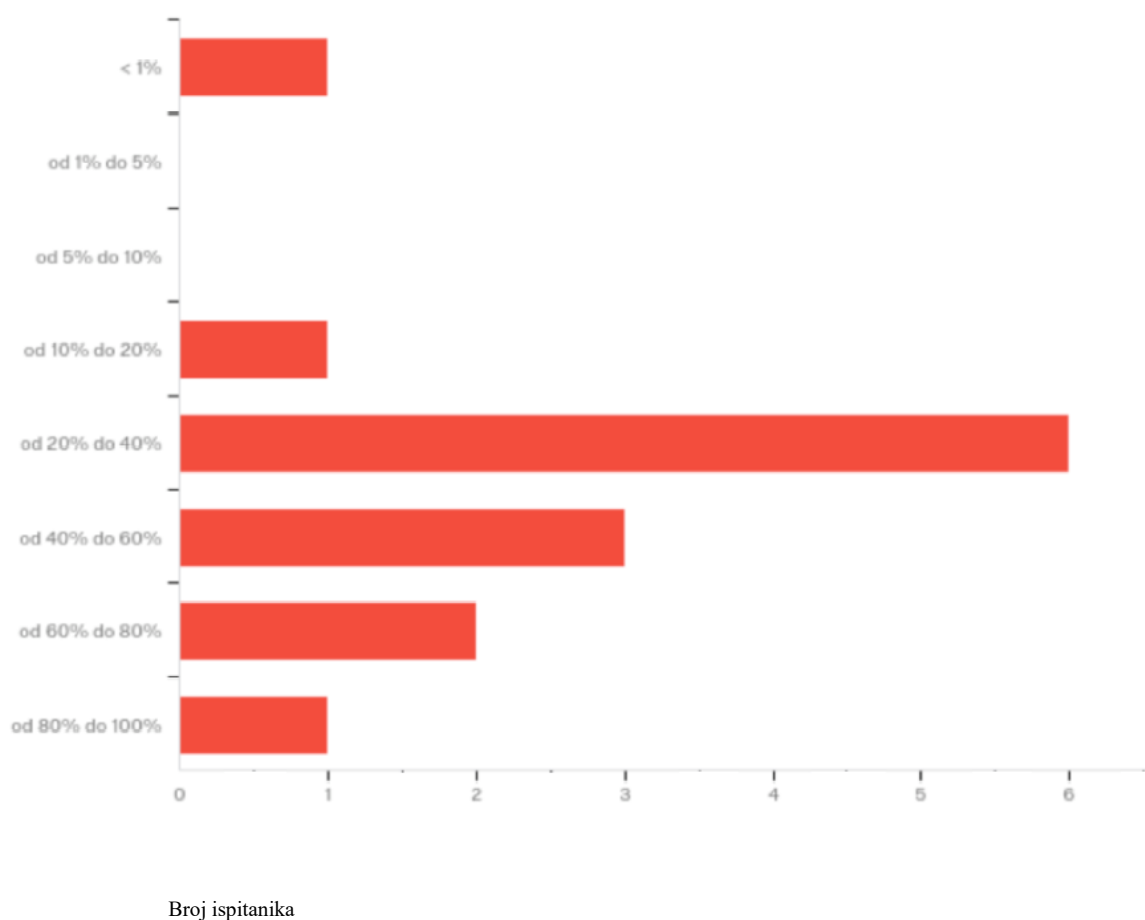
Izvor: Anketni upitnik

²²² Anketni upitnik

Prosječno prolazi više od pet mjeseci od javljanja stečajnoga upravitelja sudu o pronalasku imovine do rješenja suda o nastavku postupka. Razlike u odgovorima ispitanika proizlaze iz opterećenosti pojedenih trgovačkih sudova.

Prema odgovorima ispitanika prosječna vrijednost namirenja vjerovnika u nastavcima skraćenih stečajnih postupaka radi naknadno pronađene imovine je oko 41 %. Odgovori ispitanika prikazani su u Grafikonu 4.

Postotak namirenja vjerovnika

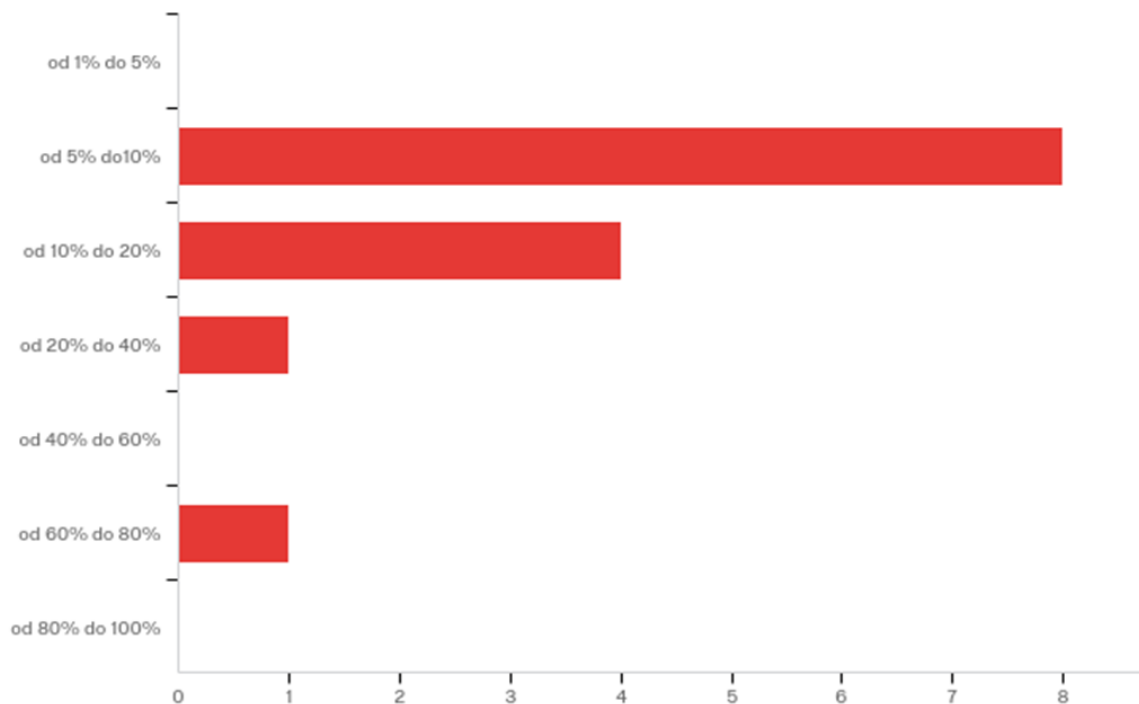
Grafikon 4. Postotak namirenja vjerovnika u skraćenim stečajnim postupcima kod kojih je naknadno pronađena imovina²²³

Izvor: Anketni upitnik

²²³ Anketni upitnik

Prema iskustvu ispitanika, troškovi stečajnoga postupka u nastavcima postupaka radi naknadno pronađene imovine u prosjeku iznose 15,7 % vrijednosti pronađene imovine.

Troškovi stečajnoga postupka
prema vrijednosti pronađene imovine

Broj ispitanika

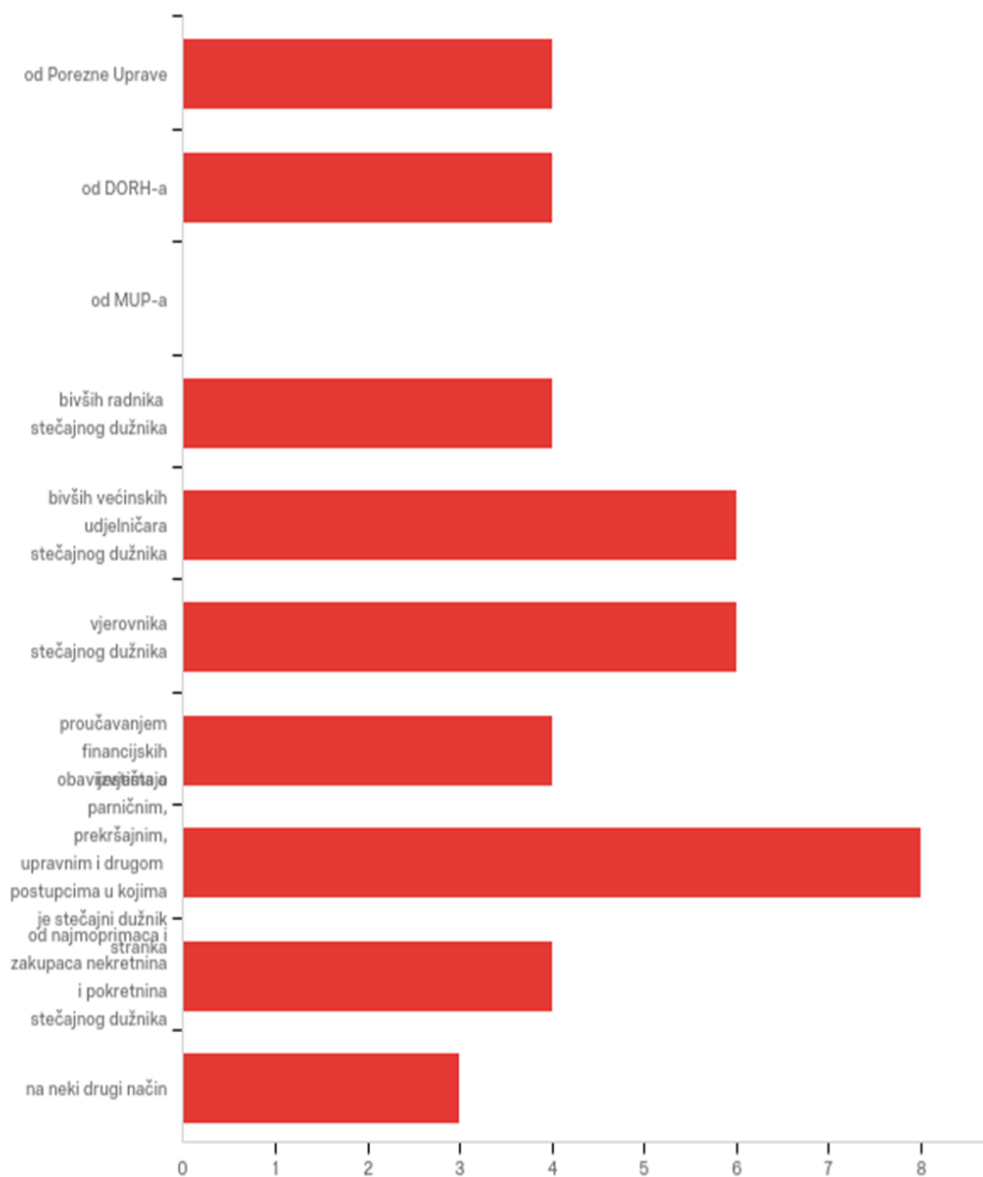
Grafikon 5. Troškovi stečajnoga postupka u postocima prema vrijednosti pronađene imovine²²⁴

Izvor: Anketni upitnik

U grafikonima 4. i 5. vidljive su velike razlike u odgovorima što je za očekivati jer su potpuno različite vrijednosti imovine ako je pronađena vrijedna nekretnina u odnosu na stari automobil iz čega proizlazi i postotak namirenja vjerovnika kao i troškovi stečajnoga postupka u odnosu na vrijednost imovine. Osim nagrade stečajnom upravitelju koja se računa prema vrijednosti unovčene imovine, ostali troškovi stečajnoga postupka ne razlikuju se puno bez obzira na vrijednost imovine.

²²⁴ Anketni upitnik

Stečajni upravitelji na različite načine saznaju o postojanju imovina kod skraćenih stečajnih postupaka što pokazuje Grafikon 6. Na ovo pitanje ispitanici su mogli odabrati više ponuđenih odgovora.

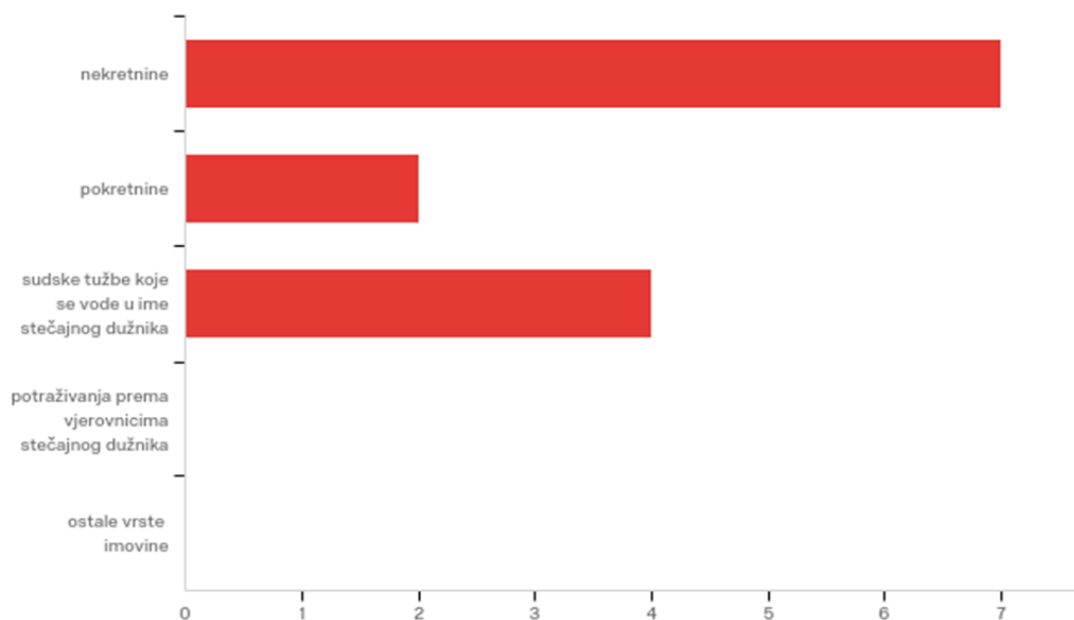
Broj ispitanika

Grafikon 6. Način saznanja o postojanju imovine kod skraćenih stečajnih postupaka²²⁵

Izvor: Anketni upitnik

²²⁵ Anketni upitnik

Iz Grafikona 7. vidljivo je da se najčešće radi o nekretninama, zatim dolaze sudske tužbe koje se vode u ime stečajnoga dužnika, a potom pokretnine.

Broj ispitanika

Grafikon 7. Vrste naknadno pronađene imovine kod skraćenih stečajnih postupka²²⁶

Izvor: Anketni upitnik

4.4.1. Rezultati istraživanja prema zajedničkim značajkama

Nakon pitanja čiji su odgovori prikazani, postavljena su pitanja usmjerena na problematiku pravnog položaja stečajnih upravitelja kod skraćenih stečajnih postupaka u Republici Hrvatskoj. Rezultati ankete, u formi odgovora na postavljena pitanja, razvrstani su prema zajedničkim značajkama. Budući da je ispitanicima jamčena potpuna diskrecija i anonimnost, uz odgovore nisu navedeni nikakvi deskriptori. Vrijedno je napomenuti kako je velik broj odgovora bio sličan jedan drugom te kako postoji konsenzus oko problematike pojedinih elemenata stečajnoga postupka.

²²⁶ Ibid.

Osim nužnih pravopisnih/gramatičkih ispravaka te razvrstavanja prema zajedničkim značajkama, ni na koji se način nije interveniralo u dobivene odgovore. U sljedećim odlomcima mogu se pronaći mišljenja anketiranih stečajnih upravitelja u Republici Hrvatskoj, a navodnici koji bi indicirali kako se radi o citatima nisu stavljeni radi preglednosti. Prijedlozi rješavanja uočenih problema sadržavaju kompilaciju prijedloga ispitanika i autora rada.

4.4.2. Problemi stečajnih upravitelja pri skraćenim stečajnim postupcima

Sudionici stečajnih postupaka identificirali su najčešće probleme s kojima se susreću u skraćenim stečajnim postupcima.

Na temelju provedenog istraživanja problemi se mogu se razvrstati u interne (oni koji su vezani uz stečajnoga dužnika i njegovu imovinu), eksterne (vezani uz ekonomsko-sudsko okruženje) te ostale uzroke (koji se nisu mogli svrstati u dvije prethodne kategorije).

Interni problemi

- Neodgovorno postupanje stečajnih dužnika s imovinom, zapuštena imovina, nedostatak financijske dokumentacije. Loša knjigovodstvena dokumentacija je ili posljedica nemara ili ciljane pljačka društava, iz koje se ne mogu saznati podaci o imovini. U nekoliko godina koje prethode stečajnom postupku knjigovodstvo nije ni vođeno.
- Problemi s bivšim radnicima.
- Nastojanje izigravanja bivših većinskih udjeličara činjenice da je zaključen stečajni postupak, poslovanje protivno zakonskim propisima (kriminalne radnje). Pojavljuju se slučajevi da se tvrtke vode kao da stečaja nije ni bilo s ciljem da pojedinci pribave za sebe materijalnu korist, a ne korist vjerovnika. „Bivši vlasnici pokušavaju prodati imovinu društva ili raspolagati imovinom kao da nije došlo do stečajnoga postupka“ – traže stečajne upravitelje da potpišu privolu, prijete sudskim tužbama.
- Nemogućnost stupanja u posjed zbog protivljenja bivših vlasnika, trenutanih posjednika, zakupaca, nemogućnost naplate najma, zakupa.
- Neiskorištenost imovine stečajnoga dužnika, propadanje imovine.
- Imovina više nije u posjedu stečajnoga dužnika.

Eksterni problemi

- Obveze za koje se tereti stečajni dužnik – sudske, kriminalne, prekršajne, porezne, komunalne.
- Neodgovarajuće postupanje FINA-e, općinskih, prekršajnih i drugih sudova: „FINA piše prekršajne naloge za nepredavanje financijskih izvještaja tereteći stečajnoga dužnika kaznom od 10.000,00 kuna te stečajnoga upravitelja kaznom od 5.000,00 kuna za prethodne godine, dok stečajni postupak nije ni bio otvoren, nitko u FINA-i nije pogledao povijesni izvadak sudskog registra, vjerojatno računalni program traži osobe koje su danas upisane kao zakonski zastupnici stečajnoga dužnika,“, „Ne mogu registrirati auto jer sam u registru neplaćenih kazni za nepredavanje financijskih izvještaja za razdoblje kad nisam ni bio stečajni upravitelj.“
- Posljedice odluka općinskih sudova.
- Nekonzistentna sudska politika općinskih i prekršajnih sudova. „Sudovi zovu stečajne upravitelje za svjedoke za nešto što se dogodilo godinama prije otvaranja stečaja.“
- Nepostojanje kaznene i materijalne odgovornosti vlasnika i poduzetnika.
- Bivši poslovni partneri tvrtki ponašaju se neposlovno i u interesu svojih tvrtki koriste se imovinom stečajnoga dužnika kao da je njihova.

Ostali problemi

- Vjerovnikovo nerazumijevanje položaja stečajnoga upravitelja.
- Razlučni vjerovnici ne pokreću stečajne postupke iako se ne mogu naplatiti samo kroz stečajni postupak.

4.4.3. Problemi u skraćenim stečajnim postupcima u Republici Hrvatskoj

Identificirani su brojni problemi koji opterećuju stečajne postupke u Republici Hrvatskoj.

Sudionici istraživanja ovdje su imali vrlo slične odgovore, koji su stoga razvrstani u pet kategorija:

- problemi zatečeni kod stečajnoga dužnika, nedostatak informacija
- problemi pri radu stečajnih upravitelja zbog pravnog položaja stečajnih upravitelja
- vrijeme do nastavka postupka radi naknadne diobe
- problemi u radu sudova
- višak pri završnoj diobi
- ostali problemi.

4.4.3.1. Problemi zatečeni kod stečajnoga dužnika

Najčešći odgovor vezan je uz probleme zatečene kod stečajnih dužnika, neodgovorno postupanje stečajnih dužnika s imovinom, zapuštena imovina, nedostatak financijske dokumentacije, nastojanje izigravanja od bivših većinskih udjeličara činjenice da je zaključen stečajni postupak.

U pravilu, trgovačka društva odlaze u stečaj kada više nema nikakvih mogućnosti za nastavak poslovanja i ozdravljenje društva; u pravilu, uprave društava izbjegavaju otvaranje stečaja zbog zadržavanja svojih pozicija te iscrpe društvo do krajnjih granica. Dolazi i do odljeva najkvalitetnijih kadrova te stečajni upravitelj ima vrlo male ili nikakve šanse pokrenuti poslovanje i zadržati radnike u radnom odnosu, a kod skraćenih stečajnih postupaka imovina koja je navedena u financijskim izvještajima koji su obično posljednji put objavljeni nekoliko godina prije otvaranja i zatvaranja stečajnoga postupka, u stvarnosti ne postoji. Pojedini ŽDO-ovi županijskih sjedišta redovito šalju dopise stečajnim upraviteljima tražeći ih da ispituju postojanje imovine potkrepljujući svoje zahtjeve s financijskim izvještajima starim po nekoliko godina. Stečajni upravitelji jedino mogu odgovoriti da nisu pronašli nikakvu imovinu.

Prijedlog rješenja:

Omogućavanje pristupa informacijama o stanju imovine stečajnih dužnika. Predlaže se u suradnji s Ministarstvom financija, odnosno Poreznom upravom omogućiti stečajnim upraviteljima pristup bazama podataka o imovini stečajnih dužnika nakon što su imenovani u određenom predmetu i to u idealnom scenariju putem računala u svrhu veće brzine i efikasnosti s obzirom na vremenski faktor i imperativ brzine u postupanju koji je prisutan u većini postupaka.

To se odnosi i na podatke o: vozilima – MUP/stanice za tehnički pregled, trgovački sudovi – udjeli u trgovačkim društvima, dionicama – SKDD, plovilima – Ministarstvo pomorstva i prometa, zrakoplovima – CCAA, podacima o stanju na poreznoj kartici – Porezna uprava, a od koristi bi bio i pristup podacima o blokadi računa koju evidenciju vodi FINA.

Stečajni upravitelji ističu i probleme s radnicima koji su još prijavljeni kod stečajnoga dužnika. U dijelu stečajnih postupaka, u trenutku donošenja rješenja o otvaranju i zatvaranju stečajnoga postupka stečajni dužnik ima prijavljene radnike. Zbog neažurne radno-pravne dokumentacije,

a katkad i zbog samog postupanja radnika, stečajni upravitelji ponekad imaju velikih poteškoća pri otkazivanju ugovora o radu, a posebice oko njegove dostave. U dijelu postupaka i u takvim slučajevima iako postoje prijavljeni radnici, zbog loših baza podataka donose se rješenja o otvaranju i istodobnom zaključenju stečajnoga postupka. Tu katkad nastaju još veći problemi, jer stečajni upravitelji nemaju ni informaciju da postoje prijavljeni radnici, odnosno da im treba otkazati ugovore o radu i dostaviti otkaze i provesti odjavu radnika na mirovinskom i zdravstvenom osiguranju.

Prijedlog rješenja:

Predlaže se u Zakon o radu unijeti izmjenu tako da umjesto postojećeg rješenja (kojim je propisano da je stečaj poslodavca poseban razlog za otkazivanje ugovora o radu) propiše da je stečaj poslodavca, odnosno njegov prestanak/brisanje iz registra razlog za prestanak ugovora o radu po zakonu, i to bez posebnog otkaznog roka, ili uz minimalni otkazni rok od 14 dana. Navedeno rješenje jasno bi definiralo da je predmetni ugovor o radu prestao danom otvaranja stečajnoga postupka (odnosno za trgovačka društva koja su brisana iz sudskog registra po čl. 70. ZSR-a danom donošenja rješenja o brisanju poslovnog subjekta). U slučaju stečajnoga postupka gdje se treba nastaviti poslovanje, stečajni upravitelj uvijek ima mogućnost zaposliti te radnike da nastave raditi. Navedeno se predlaže s obzirom na to da se u dijelu predmeta događa pomalo apsurdna situacija u kojoj je stečajni dužnik prestao postojati, a još uvijek ima „važće“ ugovore o radu što stvara probleme radnicima i stečajnim upraviteljima. U praksi, u slučajevima istodobnog otvaranja i zaključenja stečajnih postupaka HZMO provodi postupak utvrđivanja radnog staža, no to, s obzirom na to da se radi po službenoj dužnosti traje dugo, ponekad i do šest mjeseci kada se radnici nalaze u nedefiniranom statusu.

4.4.3.2. Problemi pri radu stečajnih upravitelja zbog pogrešno primjenjivanoga materijalnog prava

Porezna uprava, FINA, općinski sudovi, prekršajni sudovi, komunalna poduzeća, HZMO, HZZO, MUP RH pogrešno primjenjuju materijalno pravo u dijelu utvrđivanja odgovornosti stečajnoga upravitelja za nepodnošenje u roku financijskih izvješća, neplaćanja komunalnih naknada, prekršajnih kazni, podnošenje izvještaja, dostavu podataka i sl. Naime, u predmetnim skraćenim stečajnim postupcima, s obzirom na to da nitko od subjekata koji su imali veze s predmetnim stečajnim dužnikom (uprava, osnivači, vjerovnici, porezna uprava) nije imao volje,

želje niti interesa uključiti se u predmetni postupak, sud je donio rješenje o otvaranju i zaključenju skraćenoga stečajnog postupka, a istim rješenjem sud je imenovao i stečajnoga upravitelja.

Prijedlog rješenja:

Ponajprije, stečajni upravitelj koji su imenovani u skladu s odredbama Stečajnoga zakona, a koji su bili na B listi stečajnih upravitelja kako se kasnije ispostavilo, tu su bili imenovani radi „ispunjavanja forme“, jer je na temelju žalbi navedeno potvrdio Visoki trgovački sud koji u svojim rješenjima zaključuje kako isti ne može poduzimati radnje, Odluka VTS RH od 18. listopada 2016. godine, St-826/2016-29. Stečajni upravitelji s B liste gubili su interes ulagati trud u pronalaženje imovine jer kada bi obavijestili sud o pronađenoj imovini, sud bi tada takve stečajne predmete rješenjem oduzimali stečajnim upraviteljima s B liste i dodjeljivali stečajnim upraviteljima s A liste. Nadalje, stečajni upravitelji za skraćene stečajne postupke nisu dobili nikakva sredstva od tijela koja su ih imenovala (trgovački sudovi), niti od tijela koje je predložilo donošenje Stečajnoga zakona (Ministarstvo pravosuđa). Predviđeni budžet za te postupke bio je i još uvijek je 0,00 kn. Iz navedenog se može zaključiti kako tvorci Stečajnoga zakona nisu predvidjeli nikakvu obvezu stečajnoga upravitelja na podnošenje bilo kakvih izvješća ili bilo kakav rad na ovakvim postupcima jer svaki od tih (pa i slanje najobičnijeg prigovora) zahtijeva materijalna sredstva. Na primjer za objaviti financijska izvješća plaća se naknada od 260,00 kuna što pomnoženo s 40 000 skraćenih stečajnih postupaka otvorenih i zaključenih u 2016. i 2017. godini iznosi 10.400.000, 00 kn, a da bi se financijska izvješća uopće mogla objaviti potrebna su i znatno veća sredstva za plaćanje knjigovodstvenih usluga, koja nisu predviđena a ni osigurana u proračunima navedenih tijela. Konačno, predmetna obaveza dostave izvješća je da dana otvaranja stečajnoga postupka svakako i nedvojbeno obaveza ranijih članova uprave. Činjenica da je pravni subjekt u prekršajnom nalogu imenovan s dodatkom „u stečaju“ upućuje na očitu pogrešku u utvrđivanju činjenica, jer se poslovni subjekt do dana otvaranja stečajnoga postupka zvao bez dodatka „u stečaju“, a dodatak u stečaju je „dodan“ tek nakon otvaranja stečaja u kojem poslovanja nije bilo. Na nepotpuno utvrđeno činjenično stanje pogrešno se primjenjuje materijalno pravo i pogrešno se utvrđuje (neispunjena) obaveza stečajnih upravitelja na podnošenje traženih izvješća, plaćanje komunalnih naknada, prekršajnih naloga, kazni i sl. Postojanja poslovnog subjekta pa tako ni obveze na podnošenje izvješća nije bilo jer je predmetnim rješenjem istodobno otvoren i

zaključen stečajni postupak. Naravno, niti poslovanja nije bilo. Ispitanici predlažu donošenje odredbe SZ-a u kojem će se izričito navesti da se za subjekte nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak stečajni upravitelj neće biti dužni predavati financijska izvješća.

4.4.3.3. Vrijeme do nastavka stečajnoga postupka radi naknadne diobe

Velik je protek vremena od nastupanja uvjeta za otvaranje stečaja radi naknadne diobe, odnosno od pronalaska imovine, odnosno od podneska stečajnoga upravitelja trgovačkom sudu o naknadno pronađenoj imovini te prijedloga za ponovno otvaranje stečajnoga postupka do stvarnog pokretanja stečajnoga postupka, ponajprije zbog preopterećenosti hrvatskoga pravosuđa, a stečajni upravitelj nema utjecaja na dinamiku stečajnoga postupka u takvim slučajevima. Vjerovnici ponajprije izražavaju nezadovoljstvo stečajnom upravitelju dinamikom postupanja u takvim predmetima, jer su onemogućeni u ostvarivanju naplate svojih tražbina iz unovčene stečajne mase te pišu podneske trgovačkim sudovima žaleći se na pasivnost postupanja stečajnoga upravitelja, iako ni stečajnom upravitelju nije u interesu odugovlačenje u predmetu.

Odvjetnici koji zastupaju vjerovnike i dalje vode parnice kao da stečaja nije ni bilo, je li riječ o nepoznavanju odredbi koje uređuju pitanja stečajnoga postupka (nepoznavanje procesne materije i materijalnih odredbi) ili o činjenici da se odvjetnicima plaća svaki podnesak, žalba, ročište i sl., te zbog takvog načina plaćanja njihovih usluga odvjetnici otežu sudske postupke radi veće zarade teško je razlučiti. Od trenutka kada stečajni upravitelj pronađe imovinu te obavijesti sud i zatraži nastavak postupka radi naknadne diobe često zbog opće preopterećenosti hrvatskoga pravosuđa prolaze mjeseci, pa i godine. Stečajni upravitelji susreću se s najmoprimcima i zakupcima voljnima plaćati korištenje prostora, ali ne postoji zakonski način na koji bi stečajni upravitelj mogao ubirati najamninu odnosno zakupninu, jer tek kada sud odredi nastavak postupka radi naknadne diobe i istim rješenjem odredi upis stečajnoga dužnika u sudski registar s prefiksom stečajna masa iza, te mu sudski registar dodijeli novi OIB, stečajni upravitelj može na osnovi dodijeljenog OIB-a otvoriti račun stečajnoga dužnika na koji bi prikupljao najamninu odnosno zakupninu. U praksi se događaju i slučajevi da se javljaju i dužnici stečajnoga dužnika koji su voljni podmiriti obveze, a stečajni upravitelj nema zakonski način za otvaranje računa.

Prijedlog rješenja:

Predlaže se odmah po primitku obavijesti stečajnoga upravitelja Trgovačkom sudu o pronađenoj imovini odrediti nastavak postupka i upis u sudski registar, a dogovaranje ročišta i provođenje stečajnoga postupka odrediti naknadnim rješenjem suda kada se steknu uvjeti na sudu.

4.4.3.4. Profesionalizacija djelatnosti stečajnih upravitelja

Zanimljiv je i rezultat istraživanja da od 14 anketiranih stečajnih upravitelja 13 posao stečajnoga upravitelja obavlja kao dopunsku djelatnost uz osnovni posao. Uz nesigurnost i nestalnost prihoda, te dugotrajnost stečajnih postupaka (stečajni upravitelji dobivaju nagrade za svoj rad na kraju stečajnoga postupka, a stečajni postupci mogu trajati godinama) kao razlog navode što u zakonskom okviru nije predviđeno obavljanje predmetne djelatnosti kroz formu trgovačkog društva kao formalno predviđeni pravni institut/oblik pravne osobe za bavljenje poduzetništvom. Također ispitanici u odgovorima u anketnom upitniku traže veću samostalnost stečajnih upravitelja u odnosu na sud, profesionalizaciju zanimanja stečajnoga upravitelja, davanje širih ovlasti stečajnom upravitelju da može poduzimati korake u zaštiti imovine stečajnoga dužnika bez čekanja odluke suda.

Zanimanje stečajnoga upravitelja u hrvatskim uvjetima nije do kraja dorečeno. S jedne strane traži se veliko znanje i stručnost, a s druge strane stečajni je upravitelj unaprijed negativac prema svim stranama u stečajnom postupku i prema javnosti. S obzirom na znanje i stručnost koja se traži, ovaj posao je nedovoljno nagrađen (minimalne naknade u odnosu na posao i odgovornost o kojima odlučuju suci), a u javnosti se zahvaljujući medijima (i politici) na stečajne upravitelje gleda kao na kriminalce. Stečajnom upravitelju je već unaprijed otežan rad, jer je u stečajnom postupku podvrgnut pritiscima raznih interesnih skupina, od bivših većinskih udjeličara, radnika i ostalih razlučnih i stečajnih vjerovnika, a često su ti interesi i isprepleteni. U početnoj fazi stečaja stečajni upravitelj mora i sam financirati troškove stečajnoga postupka (izrada pečata, otvaranje žiroračuna, knjigovodstvo i dr.), čuvanja i smještaja imovine. Potreban je zakonski okvir za rad kroz trgovačka društva po uzoru na uređenje primijenjeno kod odvjetnika i sudskih vještaka. Za najveći broj stečajnih upravitelja u ovom trenutku obavljanje dužnosti stečajnoga upravitelja nije pretežiti dio njihove profesionalne djelatnosti. Oni se ovom djelatnosti/zanimanjem bave uza svoj, nazovimo ga primarni posao, a oni koji bi se zanimanjem stečajnoga upravitelja željeli baviti trajno i profesionalno, kao jedan od razloga zašto se u

potpunosti nisu „posvetili“ poslu stečajnoga upravitelja navode što u zakonskom okviru nije predviđeno obavljanje predmetne djelatnosti kroz formu trgovačkog društva kao formalno predviđeni pravni institut/oblik pravne osobe za bavljenje poduzetništvom. Nedostatak toga dugoročno ih onemogućuje u organizaciji posla i poslovanja, što svakako nepovoljno utječe na povećanje razine kvalitete obavljanja djelatnosti u stečajnim postupcima.

Prijedlog rješenja:

Predlaže se omogućiti stečajnim upraviteljima obavljanje djelatnosti kroz osnivanje trgovačkih društava. Predloženo rješenje postoji u praksi dulji niz godina za djelatnosti sudskih vještaka i odvjetnika. To omogućuje kontinuitet, ustrojavanje sustava i organizaciju logistike potrebne stečajnim upraviteljima u obavljanju njihove djelatnosti u imalo složenijim predmetima. Lako se može utvrditi da pri stečajnim postupcima nad velikim tvrtkama stečajni upravitelj osobno fizički ne može sam ispuniti sve zadaće, već pojedine zadaće mora delegirati nizu suradnika koji u takvim postupcima djeluju kao tim stečajnoga upravitelja.²²⁷ Osoba stečajnoga upravitelja bi se kao sudski vještak, ili odvjetnik i dalje birala osobno i uvijek je jasno određeno tko je to kao stečajni upravitelj imenovan i osobno odgovoran za obavljanje svoje djelatnosti. Ispitanici su kao razlog naveli i potrebu za osnivanjem komore i zaštitu struke. Komora bi bila zadužena za edukaciju stečajnih upravitelja, zastupanje njihovih interesa i sankcioniranje u slučaju djelovanja protiv interesa vjerovnika i dužnika.²²⁸

Postoji jasan konsenzus kako se zakon ne poštuje u vezi s rokom iniciranja stečajnoga postupka iz čega proizlazi da se u Hrvatskoj događa vrlo malo restrukturiranja, jer je nemoguće sanirati poduzeće ako se stečaj pokreće u trenutku kada je imovina već nepovratno izgubljena ili ostavljena da propada, zaposlenika više nema ili ako ih i ima, ne dobivaju plaće, najbolji zaposlenici su već našli drugog poslodavca. Iako nije najprikladnije uspoređivati Republiku Hrvatsku i SAD, teško je ne napraviti sljedeću usporedbu: U Hrvatskoj koja ima oko 4,5 mil. stanovnika postoji oko 82 stečajna suca i sudskih savjetnika (56 stečajnih sudaca, 26 sudskih savjetnika)²²⁹, dok u SAD-u koji ima oko 300 mil. stanovnika postoji oko 360 stečajnih sudaca (Altman, 2006, str. 14). Razlog tome nije jedino različit pravni sustav, odnosno stečajno

²²⁷ Nehrig, U. (2011). Die rechtlichen und tatsächlichen Bedingungen der Auswahl und Bestellung Titel des Insolvenzverwalters in Österreich und Deutschland (Doctoral dissertation, uni-wien), str. 148

²²⁸ Bodul, D. (2017). Pluralitet ciljeva stečajnoga postupka Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 54(3), str. 606.

²²⁹ Ministarstvo pravosuđa

zakonodavstvo u SAD-u zaštitnički je orijentirano prema dužniku²³⁰, i znatno više osoblja kojima svaki pojedini sudac u SAD-u raspolaže, zapravo čitavim uredom (koji po broju osoblja premašuju čitave stečajne odjele pojedinih trgovačkih sudova u Republici Hrvatskoj), kao i općenito znatno lošijih uvjeta rada hrvatskih sudaca. U Republici Hrvatskoj suci koji vode stečajne postupke puno svojega radnog vremena troše na davanje uputa sudionicima u stečajnom postupku na njihova prava i na zakonske načine na koje moraju postupati u postupku, djelujući ne samo kao suci već i usput moraju obučavati i voditi sudionike stečajnoga postupka. U SAD-u postoji niz pratećih industrija koje aktivno sudjeluju u svim fazama, od tzv. sakupljačke industrije specijalizirane za kupovanje imovine od tvrtki u problemima, pa do specijaliziranih konzultantskih tvrtki i tvrtki za restrukturiranje koje već pri početnim problemima poslovnih subjekata istima pružaju niz usluga, a tako i vjerovnicima pružaju usluge savjetujući ih kako pronaći najbolje rješenje od izbjegavanja stečaja, načina restrukturiranja dužnika uz suglasnost vjerovnika do nagodbi s vjerovnicima, a i ako dođe do stečaja zbog postojanja prateće industrije, stečajevi se vrlo brzo rješavaju. Profesionalizacija zanimanja stečajnoga upravitelja bio bi samo prvi korak u stvaranju niza pratećih industrija koje bi pravovremeno i efikasno rješavale probleme od restrukturiranja tvrtki, nagodbi s vjerovnicima i drugih problema te time izbjegavale otvaranje stečajnih postupaka, a ako do stečaja i dođe, ubrzale bi stečajne postupke što bi pridonijelo općoj ekonomskoj efikasnosti. Praksa da stečajni upravitelji daju savjete prije stečaja, ako takva praksa uopće i postoji, jako je skromna. Iskustvo u drugim nadležnostima, međutim, ukazuje na to da je vrlo vjerojatno da će zahtjevi za predstečajnim savjetima, pa i zbog postojanja predstečajnoga postupka, ubrzo postati svakodnevnica. Da bi se iskoristile ove mogućnosti, zainteresirane će stranke trebati predstečajne usluge upućenih i iskusnih stručnjaka, uključujući i stečajne upravitelje.²³¹

Restrukturiranje u stečaju smatra se ključnim i prvim ekonomskim načelom stečaja, jer stečaj ne mora nužno značiti smrt trgovačkog društva, nego to može biti i proces katarze iz kojeg će trgovačko društvo izaći sanirano te će opstati i nakon stečaja u izmijenjenom obliku. U SAD-u²³² se restrukturiranjem u stečaju uspije u prosjeku zadržati 80 do 91 % knjigovodstvene vrijednosti stečajnoga dužnika, dok se likvidacijom uprihodi prosječno 35 % knjigovodstvene vrijednosti stečajnoga dužnika, odnosno rasprodajom se nepovratno uništi i više nego dvostruki

²³⁰ Bartulović, Ž., Bodul, D., Vuković, A., op. cit.

²³¹ Bodul, D., op. cit.

²³² LoPucki, L., Doherty, J. (2007). Bankruptcy Fire Sales, Michigan Law Review, 106(1), str. 1-59.

iznos vrijednosti koji se uspije zadržati restrukturiranjem u stečaju, a bez razvijene prateće industrije velika većina dužnika u problemima će završiti likvidacijom. Brzo i efikasno rješavanje stečajeva neće omogućiti samo korištenje imovine i ljudskih resursa za pokretanje novih projekata, nego i smanjuje iskušenja korištenja stečajeva za prevare.²³³ Također restrukturiranje u stečaju ne smije biti posljedica političke intervencije, nego rezultat nezavisne stručne analize, a za kvalitetne i stručne analize potrebna je prateća industrija.

4.4.3.5. Nedostatna visina imovine

Vjerovnici katkad vrše pritisak na stečajne upravitelja za pokretanjem nastavka postupka radi naknadne diobe iako pronađena imovina nije dovoljna ni za pokriće troškova stečajnoga postupka.

U mnogo skraćenih stečajnih postupaka za koje je iznos naknadno pronađene imovine ispod 10.000,00 kn, nastavak stečajnoga postupka radi naknadne diobe dovodi do nerazmjera potrebnog angažmana za obavljanje niza radnji da bi se došlo do bilo kakva rezultata u odnosu na novčanu kompenzaciju za istu imovinu. Česti su slučajevi kada se pronađe motorno vozilo koje je upisano u evidenciju MUP-a Republike Hrvatske, možda i sa zabilježenom ovrhom, a vrijednost mi je ispod 10.000,00 kuna. Unovčenje ovakvog tipa imovine zahtijeva značajan operativni angažman: – otvaranje žiroračuna, – vođenje knjigovodstva i ispunjavanje zakonom propisanog financijskog i poreznog izvještavanja, – pripreme ispitnog i izvještajnog ročišta, – preuzimanje neregistriranog vozila u posjed, – organizaciju skladištenja vozila s obzirom na to da ne smije biti na javnoj površini, – procjenu vrijednosti vozila, – obavijest razlučnom vjerovniku o načinu prodaje, – oglašavanje prodaje vozila, – obradu prikupljenih ponuda, – obračun troškova koje terete prodaju, – ročište za diobu kupovine, – završno ročište ili skupština vjerovnika radi zaključenja stečajnoga postupka radi nedostatnosti sredstava za pokriće troškova stečajnoga postupka odnosno obveza stečajne mase. Kada se predmetna imovina unovči, čak i po procijenjenoj vrijednosti, što je izrazito rijetko, dolazi se do iznosa koji stavljen u odnos s utrošenim radnim satima stečajnoga upravitelja kao i radnih sati suda i vjerovnika daje neprimjereno nisku cijenu radnog sata, odnosno stečajni postupak se vodi jedino postupka radi, sudovi se preopterećuju rješavanjem predmeta male vrijednosti, a na kraju vjerovnici veću

²³³ Dec, P., Masiukiewicz, P. (2016). Models of Bankruptcy Procedures in European Union, Business and Management Horizons, 4(2), str. 57

vrijednost izgube u vidu radnih sati provedenih po sudovima nego što dobiju novčanu naknadu nakon unovčenja imovine. Još ako postoje parnice u kojima je stečajni dužnik stranka, često se događa da troškovi parnica koštaju više od mogućeg namirenja, a i opterećuju se sudovi, plaćaju se sudske pristojbe i produljuje se stečajni postupak.

Prijedlog rješenja:

Predlaže se uvođenje donje granice vrijednosti imovine zbog koje bi se tražio nastavak postupka radi naknadne diobe. Predlaže se u Stečajni zakon unijeti izmjenu koja bi ovlastila da stečajni upravitelj može imovinu koja po vrijednosti ne pokriva troškove stečajnoga postupka, npr. do 10.000,00 kn, ako nitko od vjerovnika nije spreman predumiti troškove stečajnoga postupka, predati u vlasništvo 1. razlučnog vjerovnika ili ako takvog nema, prodati direktno putem javne elektroničke dražbe putem FINA-e, bez provođenja stečajnoga postupka radi naknadne diobe, tako da utrzak uplati u fond za pokriće stečajnoga postupka. Ako stečajni upravitelj kao ovrhovoditelj traži ovrhu na pokretninama uz obvezu da će on osigurati smještaj za ovršenikove zaplijenjene pokretnine, onda se može zamisliti koliko poteškoća i troškova može imati stečajni upravitelj, koji u pravilu nema prostor u koji zaplijenjene stvari može spremati do prodaje.

4.4.3.6. Sudski predmeti i upravni predmeti

Parnični postupci vode se u velikom broju samo radi forme jer tuženik jednostavno nema sredstava da podmiri dug. Sudski registar, poslovne banke, FINA, Ministarstvo financija te mirovinsko i zdravstveno osiguranje, DORH, ŽDO-ovi, MUP, županije, gradovi i općine vode evidencije takvih dužnika te troše i vrijeme i novac za nešto što više nema smisla. Kada se stečajni postupak napokon otvori, obično se utvrđuje dugotrajna blokada računa, a jedino što je ostalo su dugovi. Pobijanje pravnih radnji, i kada bi postojala dokumentacija o radnjama koje bi trebalo pobiti, u pravilu više nema svrhe jer su nastupile takve promjene stanja da niti uspješno okončano pobijanje ne bi donijelo nikakvu materijalnu korist stečajnoj masi. Općinski i prekršajni sudovi, kao u pravilu pokazuju neusklađenost s odredbama koje uređuju pitanja stečajnoga postupka. Stečajni upravitelji dobivaju sudske odluke, novčane kazne, pozive na svjedočenja, pozive za dostavu dokumentacije, kaznene prijave, prekršajne naloge za nešto za što ne mogu biti odgovorni, jer se dogodilo prije njihova imenovanja i o čemu u skraćenim stečajnim postupcima u pravilu nemaju nikakvih informacija ni dokumentacije. Problemi nastaju kada sudovi po službenoj dužnosti nastave parnični postupak sukladno ovlasti iz ZPP-a, a prije ne provjere jesu li stečeni uvjeti na temelju SZ-a za nastavka parničnog postupka koji

vodi stečajni vjerovnik, odnosno je li tužitelj kao stečajni vjerovnik prijavio tražbinu u stečajnom postupku, je li tražbina osporena i je li vjerovnik upućen u parnicu te je li predložio nastavak parnice u zakonskom roku uz izmjenu petita iz kondemntornog u deklaratorni. U parnici se ostvarenje tražbine može zahtijevati jedino na temelju osnove, u iznosu i isplatnom redu kako je ono označeno u prijavi ili na ispitnom ročištu. ZPP ne poznaje odustanak od prava na vođenje parnice, do te situacije dolazi ako je nastavljen postupak u pogledu tražbine koja nije prijavljena ili ako je riječ o priznatoj tražbini, ili ako je prijedlog za nastavak postupka stavljen izvan rokova. Događa se i da sudovi drugog stupnja odlučuju o žalbama na temelju ZPP-a iako je osoba izgubila pravo ili pravni interes na vođenje parničnog postupka. Također, sudski i upravni predmeti prekidaju se otvaranjem stečajnoga postupaka, a nastavljaju se tek kada ih stečajni upravitelj preuzme u ime stečajnoga dužnika, ali problemi nastaju ako je stečajni dužnik brisan iz sudskog registra, te sudovi za nastavak postupka traže da se stečajna masa iza dužnika upiše u sudski registar. Stečajni upravitelji mogu preuzeti predmete tek kada se upiše stečajna masa iza brisanog dužnika, što i dalje otežava postupak. Iako SZ u čl. 166 propisuje trajanje postupaka u kojima je stečajni dužnik stranka te da će se postupak pred prvostupanjskim sudom završiti u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti o nastavku parničnog postupka u praksi se to ne poštuje.

Prijedlog rješenja:

Poštovati načelo hitnosti rješavanja stečajnih predmeta. Sudski predmeti u stečaju morali bi imati prioritet u rješavanju. Brzim rješavanjem sporova koji se vode na trgovačkim sudovima, općinskim sudovima (neka ovrhe pređu na trgovačke sudove, jer ponekad ovršni postupci na općinskim sudovima traju godinama), Višem trgovačkom sudu. Popratni poslovi, parnice i sporovi na I. stupnju, a posebno na VTS-u, se rješavaju dugo. Sve bi parnice trebale biti hitne kako bi cijeli postupak brže tekao. Apsolutni prioritet dati sporovima u stečaju na svim sudovima (općinski, trgovački, visoki trgovački, županijski, vrhovni, upravni). Ispitanici predlažu i nastavak parnica odmah po preuzimanju od stečajnih upravitelja, ne čekati upis stečajne mase jer stečajna masa i bez OIB-a može biti stranka u postupku pred sudom. Ako se upiše u sudski registar, upisana stečajna masa postaje nositelj OIB-a, te time i porezni obveznik koje je dužan podnositi redovna izvješća, što otvara niz drugih problema zbog nedostatka sredstava za plaćanje knjigovodstva.

4.4.3.7. Dostava pismena

Pismena sa sudova i drugih državnih tijela i nakon otvaranja stečaja šalju se na adresu sjedišta stečajnoga dužnika, a kojem stečajni upravitelji često fizički nemaju pristup (situacija kada je adresa sjedišta društva ujedno i adresa bivšega zakonskog zastupnika koji nije „kooperativan“), a u situacijama kada su imenovani na sudovima izvan područja njihova sjedišta, niti ne mogu, po prirodi stvari fizički biti prisutni na adresi dužnika i preuzimati poštu čak i kada im to nitko ne priječi fizički. Posljedica je gubitak rokova ako se isključivo na adresu dužnika šalju pismena (npr. tužbe) na koje je potrebno poslati odgovor u određenom roku, ili na drugi način postupiti u ostavljenom roku, a posljedica toga propuštanja je gubitak prava.

Prijedlog rješenja:

U rješenju o otvaranju stečajnoga postupka naložiti svim sudovima odnosno svim drugim državnim tijelima, tijelima državne uprave, jedinica lokalne uprave i samouprave i svim drugim pravnim i fizičkim osobama, sva pismena koja se odnose na stečajnoga dužnika dostavljati izravno na poslovnu adresu sjedišta imenovanoga stečajnog upravitelja.

4.4.3.8. Višak pri završnoj diobi

Stečajni upravitelj često se nađu pod pritiskom bivših većinskih udjeličara kada je naknadno pronađena imovina veća od dugova dužnika. Bivši većinski udjeličari voljni su podmiriti dugove stečajnoga dužnika očekujući zauzvrat povrat imovine stečajnoga dužnika ne razumijevajući da pri tome time dovode stečajnoga upravitelja u nepovoljan položaj te ga izlaže odgovornosti za plaćanje obveza stečajne mase prema Poreznoj upravi. Ovakvim postupanjem stečajni upravitelji su pod pritiskom bivših većinskih udjeličara prisiljeni biti sudionicima postupka u kojem se bivšim udjeličarima prenosi imovina društva bez prethodnog podmirivanja dužnih poreza, što evidentno otvara mogućnost kaznenopravne odgovornosti stečajnih upravitelja zbog navedenoga (kao sudionika u tim djelima), a za koja kaznena djela se progon vrši po službenoj dužnosti, i što posljedično može uzrokovati podizanje optužnice i automatsko brisanje stečajnih upravitelja s liste prije no što oni u tom eventualnom kaznenom postupku uspiju pravomoćno dokazati svoju nevinost. Postavlja se i pitanje svrhe stečajnoga postupka jer ovakvim postupanjem stečajni postupak postaje znatno isplativiji za bivše udjeličare nego

likvidacijski postupak, odnosno otvara se mogućnost malverzacija tako da se kroz stečajni postupak izbjegnu porezne obveze koje bi nastale u likvidacijskom postupku.

U skladu s mišljenjem Ministarstva financija, Porezne uprave, Klasa: 423-01/13-01/857, Urbroj: 513-07-21-01/15-13- od 19.03.2015. godine, a kojim je regulirana materija „Poreznog tretmana isplata iz stečajne mase“, ako je stečajni upravitelj u stečajnom postupku izvršio sve svoje obveze u skladu s odredbama Stečajnoga zakona, novčana isplata iz preostale stečajne mase, fizičkim osobama vlasnicima zatvorenih obrta, kao i fizičkim osobama pravnim sljednicima likvidiranih trgovačkih društava, a koji su bili dužnici u stečajnom postupku, smatra se dohotkom od kapitala za koji se predujam obračunava i plaća po čl. 51. st. 7. Zakona o porezu na dohodak. Posebno iz mišljenja Ministarstva financija, Porezne uprave, Klasa: 423-01/13-01/857, Urbroj: 513-07-21-01/15-13- od 19. ožujka 2015. godine treba izdvojiti: „Člankom 30. stavkom 1. Zakona o porezu na dohodak (NN 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH – 120/13, 125/13, 148/13, Odluka USRH 83/14 i 143/14; dalje u tekstu: Zakon) propisano je da se dohotkom od kapitala smatraju primici po osnovi kamata, izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja, kapitalni dobici i udjeli u dobiti ostvareni dodjelom ili opcijskom kupnjom vlastitih dionica, a koji su ostvareni u poreznom razdoblju. Prema stavku. 11. istoga članka Zakona, dohotkom od kapitala smatraju se i primici od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu. U skladu s člankom 51. stavkom 4. i 7. Zakona, predujam poreza na dohodak po osnovi primitaka od dividendi ili udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu iz članka 30. stavka 11. Zakona, plaća se po odbitku, po stopi od 12 %, bez priznavanja osobnog odbitka. Isplatelji primitaka i sam porezni obveznik obvezni su za primitke od kojih se utvrđuje dohodak od kapitala i za uplaćeni porez na dohodak dostaviti Poreznoj upravi propisano izvješće.

Slijedom navedenoga, ako je stečajni upravitelj u predmetnom postupku izvršio sve svoje obveze u skladu s odredbama Stečajnoga zakona, novčana isplata iz preostale stečajne mase, fizičkim osobama vlasnicima zatvorenih obrta, kao i fizičkim osobama pravnim sljednicima likvidiranih trgovačkih društava, a koji su bili dužnici u stečajnom postupku, smatra se dohotkom od kapitala za koji se predujam obračunava i plaća prema članku 51. stavku 7. Zakona, a prema kojemu obvezu uplate predujma poreza na dohodak preuzima sam primatelj dohotka ako to ne izvrši isplatelj odnosno stečajni upravitelj.

Prema članku 32. stavku 3. točki 11. Zakona, drugim dohotkom se smatraju i svi ostali posebno navedeni primici u tom stavku koje fizičkim osobama isplaćuju ili daju pravne i fizičke osobe i drugi isplatitelji i davatelji. U skladu s člankom 48. stavcima 1., 2. i 4. Zakona, predujam poreza na dohodak od drugog dohotka, prema članku 32. stavku 1. Zakona, plaća se po odbitku, po stopi od 25 % bez priznavanja osobnog odbitka. Predujam poreza na dohodak od drugog dohotka, obračunavaju, obustavljaju i uplaćuju isplatitelji prilikom svake isplate i istodobno s isplatom. Isplatitelji primitaka i sam porezni obveznik obvezni su za primitke od kojih se utvrđuje drugi dohodak i uplaćeni porez na dohodak dostavljati Poreznoj upravi propisano izvješće. Sukladno tome, ako je stečajni upravitelj u predmetnom postupku izvršio sve svoje obveze u skladu s odredbama Stečajnoga zakona, prilikom isplata iz stečajne mase fizičkim osobama vlasnicima zatvorenih obrta, kao i fizičkim osobama pravnim slijednicima likvidiranih trgovačkih društava čija su društva odnosno obrti bili vjerovnici u stečajnom postupku, potrebno je primijeniti navedene odredbe Zakona koje se odnose na obračun, obustavu i uplatu predujma poreza na dohodak od drugog dohotka prema članku 48. stavcima 1., 2. i 4. zakona.“

Iz navedenog jasno proizlazi kako bi se vraćanjem neunovčene, a unovčive imovine koja čini višak stečajne mase udjeličaru koji bi u skladu s odredbom čl. 285. SZ-a imao pravo na i onaj dio viška na koji bi imao pravo u slučaju likvidacije izvan stečajnoga postupka bez plaćanja dužnih poreza direktno oštećuje državni proračun Republike Hrvatske za neuplaćeni iznos poreza na dohodak od kapitala i pripadajućeg prireza, a u određenim situacijama i poreza na dobit kojeg je obveznik plaćanja stečajna masa u odnosu na vrijednost takve neunovčene, a unovčive stečajne mase koja se opisanim postupanjem vraća bivšim udjeličarima, a bez prethodnog podmirenja navedenih poreza u Državni proračun Republike Hrvatske.

Prijedlog rješenja:

Predlaže se da je jedino dopušteno postupiti na navedeni način prema prijedlogu bivših većinskih udjeličara jedino i kada su namireni svi vjerovnici, viših i nižih isplatnih redova, podmireni troškovi stečajnoga postupka, te sve nastale obveze stečajne mase te osigurana sredstva u stečajnoj masi dostatna za podmirenje obveza stečajne mase u dijelu poreza na dohodak od kapitala koji je stečajna masa obvezna uplatiti ovisno o vrijednosti imovine koja se tako prenosi. Predlaže se da se u slučajevima u kojima je otežano utvrđenje vrijednosti predmetne imovine, njezinu vrijednost utvrdi putem ovlaštenoga sudskog vještaka kako bi se

izbjegla razlika u određivanju osnovice između one određene u stečajnom postupku i Porezne uprave koja ima mogućnost naknadne kontrole.

4.4.3.9. Stupanje u posjed imovine

Nakon otvaranja stečajnoga postupka stečajni upravitelj dužan je odmah preuzeti cjelokupnu imovinu dužnika koja ulazi u stečajnu masu te dovesti u red očevidnik knjigovodstvenih podataka do dana otvaranja stečajnoga postupka. Ispitanici gotovo jedinstveno u odgovorima navode neodgovorno postupanje stečajnih dužnika (posebice odgovornih osoba) s imovinom, zapuštenu imovinu, nedostatak knjigovodstvene dokumentacije. „Loša knjigovodstvena dokumentacija je ili posljedica nemara ili ciljane pljačka društava, iz koje se ne mogu saznati podaci o imovini. U nekoliko godina koje prethode stečajnom postupku knjigovodstvo nije ni vođeno.“ Sudionici ankete navode u odgovorima nastojanja bivših većinskih udjeličara i odgovornih osoba da izbjegnu odgovornost za poslovanje protivno zakonskim propisima (kriminalne radnje) činjenicom da je zaključen stečajni postupak. Pojavljuju se slučajevi da se tvrtke vode i dalje kao da stečaja nije ni bilo s ciljem da pojedinci pribave za sebe materijalnu korist, a ne u korist vjerovnika. „Bivši vlasnici pokušavaju prodati imovinu društva ili raspolagati imovinom kao da nije došlo do stečajnoga postupka – traže me da potpišem privolu, prijetu sudskim tužbama.“ Stečajni upravitelji ne mogu stupiti u posjed imovine zbog protivljenja bivših vlasnika, trenutanih posjednika, zakupaca, suočavaju se s nemogućnošću naplate najma, zakupa. Sud u slučajevima kada dužnici izbjegavaju predati dokumentaciju i imovinu u posjed donosi rješenja i poziva ih da isto učine uz zapriječene kazne od 10.000,00 kn, što je premalo u odnosu na vrijednost imovine. Posebno je izraženo izbjegavanje dostave dokumentacije u predmetima gdje postoji potraživanja prema članovima društva koji su sebi isplaćivali pozajmice. U odgovorima ispitanika naveden je i slučaj odbijanja bivšeg knjigovodstva za predajom u posjed ranije knjigovodstvene dokumentacije društva dok se ne plate zaostali računi za vođenje knjigovodstva. Stečajni upravitelj može na temelju ovršnog otpravka rješenja o otvaranju stečajnoga postupka zahtijevati od suda da naloži dužniku predaju stvari i da sud odredi mjere prisile protiv osoba ovlaštenih za zastupanje dužnika po zakonu ili dužnika pojedinca. Sud može tražiti i pomoć policije. Problem je s imovinom koja se nalazi u posjedu trećih osoba, jer ako se treća osoba protivi predaji imovine stečajnom upravitelju, sud ne može trećoj osobi naložiti predaju imovine stečajnom upravitelju već će uputiti stečajnoga upravitelja u parnicu radi ostvarenja prava na posjed imovine. Ako treća osoba nakon pravomoćnosti rješenja kojim je naložena predaja stvari ne postupi prema nalogu suda za

predaju stvari, sud će na prijedlog stečajnoga upravitelja naložiti raspisivanje potrage za predmetima stečajne mase i osobi od koje je stvar prisilno oduzeta naložiti plaćanje naknade stečajnom dužniku za neovlašteno korištenje za razdoblje od dana otvaranja stečaja do dana oduzimanja u iznosu od 100,00 do 1000,00 kuna po danu.

Čest odgovor je da imovina više nije u posjedu stečajnoga dužnika, a lokacija nije poznata.

„U jednom predmetu uz podnošenje kaznene prijave i izdavanje potražnice nisam uspio pronaći vrijedan katamaran.“, „Vozila uopće ne postoje ili su davno rastavljena u dijelove.“ Ispitanici upozoravaju na nedostatak financijskih sredstava za angažman odvjetnika za zastupanje u parnicama za stupanje u posjed imovine. Imovina stečajnoga dužnika stoji neiskorištena što dovodi do propadanja imovine.

Prijedlog rješenja:

Potrebno je povećati zakonske kazne za bivše većinske udjeličare kao i treće osobe koje su u posjedu imovine ako izbjegavaju predati stečajnim upraviteljima imovinu u posjed, odnosno proširiti krug osoba protiv kojih se može neposredno provesti ovrha na temelju rješenja stečajnoga suca. U slučajevima imovine veće vrijednosti u zakonodavni okvir trebalo bi uvesti kazneni progon po službenoj dužnosti odgovornih osoba dužnika, bivših udjeličara, kao i s njima povezanih osoba za one koji skrivaju imovinu i dokumentaciju.

Potrebno je povećati ovlasti stečajnih upravitelja za samostalno poduzimanje radnji vezanih za stupanje u posjed imovine uz garanciju naknade troškova, odnosno dati pravo stečajnom upravitelju da upravlja imovinom čim je pronađe, a ne čekati nastavak stečajnoga postupka i upis stečajne mase u sudski registar. Ovo se posebno odnosi na angažiranje stručne pravne pomoći bez „čekanja“ na odobrenje skupštine vjerovnika. Stečajni upravitelj bi trebao moći tražiti pomoć MUP RH kako bi stupio u posjed imovine jer imovina pripada stečajnom dužniku, a ne dugotrajnim parnicama to dokazivati.

4.4.4. Zaključak istraživanja

Zaključak istraživanja prikazan je u odnosu na definirane ciljeve istraživanje i postavljene hipoteze. Analizom prikupljenih podataka utvrđeno je da sadašnji zakonski okvir koji određuje pravni položaj stečajnih upravitelja u upravljanju naknadno pronađenom imovinom ima nedostatke te da bi se njegovom promjenom poboljšala pravna zaštita i ekonomska korist od naknadno pronađene imovine stečajnih dužnika.

Utvrđeno je da većina ispitanika kao probleme navodi kako im nedostaje odgovarajuća zakonska podloga u stečajnom zakonu kao ni odgovarajući pravni instrumenti čime se mogu potvrditi postavljene hipoteze H1 i H2.

H1 Praktična provedba stečajeva nad stečajnim dužnicima u skraćenim stečajnim postupcima kod kojih je naknadno pronađena imovina često nema odgovarajuću definiranu zakonsku podlogu stečajnoga upravitelja u stečajnom zakonu.

H2 Stečajni upravitelji često nemaju pravne instrumente ući u posjed naknadno pronađene imovine.

Također je utvrđeno da je potrebno unaprijediti pravni položaj stečajnoga upravitelja kako bi što prije stupio u posjed imovine čime je potvrđena hipoteza H3.

H3 Potrebno je unaprijediti položaj stečajnoga upravitelja kako bi što prije mogao preuzeti upravljanje naknadno pronađenom imovinom, time bi se i vjerovnici namirivali u većoj mjeri, odnosno kako bi se imovina stečajnih dužnika što prije očuvala od propadanja.

Imovina stečajnoga dužnika stoji neiskorištena što dovodi do propadanja imovine.

4.5. Ograničenja istraživanja i preporuke za buduća istraživanja

Postoje mnogobrojna istraživanja o stečajevima u Republici Hrvatskoj te o utjecaju zakonodavnog okvira na provođenje stečajnih postupaka, ali u tim istraživanjima problemi s kojima se stečajni upravitelji susreću u praksi nisu bili predmet istraživanja. Upravo zbog toga istraživanje u ovome specijalističkom radu provedeno je radi boljeg razumijevanja pravnog položaja stečajnih upravitelja i kako on utječe u praksi na efikasnost stečajnih postupaka. Ovaj rad ograničen je na pravni položaj stečajnih upravitelja u skraćenim stečajnim postupcima kod kojih je pronađena imovina.

Buduća istraživanja trebala bi istražiti mogućnost poboljšanja pravnoga položaja stečajnoga upravitelja i u ostalim vrstama stečajnoga postupka, ali i praktične probleme na koje pri provođenju stečajnoga postupka nailaze i drugi sudionici stečajnih postupka od vjerovnika, bivših zaposlenika stečajnih dužnika do sudaca trgovačkih sudova kako bi zakonodavni okvir za provođenje stečajnoga postupka omogućio efikasnije provođenje stečajnoga postupka.

5. ZAKLJUČAK

Jedna od intencija istraživanja bila je ponuditi moguća rješenja nakon identificiranja problema kako bi istraživanje bilo konstruktivno. U tom smislu istaknuto je više vrsta mogućih unaprijeđenja stečajnoga postupka i pravnoga položaja stečajnoga upravitelja. Sudionici ovoga istraživanja osobe su koje stečaj provode u svakodnevnoj praksi. Druga intencija istraživanja bila je bolje povezati osobe koje zakon provode s osobama koje zakon donose, odnosno artikulirati glas prakse kao povratnu vezu u smislu davanja preporuka koje bi stečajni postupak unaprijedile kroz zakonodavni okvir. Stoga su u radu ponuđene konkretne preporuke zakonodavcu implementacijom kojih bi, smatraju sudionici istraživanja, zakonski okvir koji određuje pravni položaj stečajnih upravitelja u upravljanju s naknadno pronađenom imovinom postao dorađeniji i kvalitetniji, te da bi se primjenom preporuka poboljšala i pravna zaštita i ekonomska korist od naknadno pronađene imovine stečajnih dužnika. Autor rada napominje da nije pravnik nego o mogućim izmjenama zakona govori isključivo na osnovi rezultata istraživanja i vlastita iskustva. Stečajni praktičari u Republici Hrvatskoj identificirali su ključne poteškoće, ali i moguća rješenja primjenom kojih bi se stečajni sustav u Republici Hrvatskoj mogao unaprijediti.

POPIS LITERATURE

Knjige i poglavlja knjiga:

- Bartulović, Ž., Bodul, D., Vuković, A. (2013). Pravnopovijesni i poredbenopravni prikaz razvoja stečajnoga postupka. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 34(2), str. 911-939.
- Horak, H., Dumancic, K., Pecotic Kaufman, J. (2010). Uvod u europsko pravo društava. Školska knjiga, Zagreb.
- Horak, H., Dumančić, K., Preložnjak, B., Šafranko, Z., Poljanec, K. (2016). Uvod u trgovačko pravo. Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- Milić, V. (2016). N. Baran, R. Duka, Lj. Hrastinski Jurčec, M. Ljubenko: Novi stečajni zakon, Novi informator, Zagreb, 2015. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 53(3), str. 881-883.
- Kotler, P., Keller, K. L. (2006) *Marketing management*, 12th ed. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- LoPucki, L. M., Doherty, J. W. (2007). Bankruptcy fire sales. *Mich. L. Rev.*, 106, 1., str. 1-597
- Stiglitz, J. E. (2001). Bankruptcy laws: Basic economic principles. *Resolution of Financial Distress: An International Perspective on the Design of Bankruptcy Laws*, ed. by Stijn Claessens, Simeon Djankov, and Ashoka Mody, *WBI Development Studies* (Washington: World Bank), str. 1-23.

Članci:

- Bodul, D. (2017). Plurality of bankruptcy proceeding's aims. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 54(3), str. 587-613.
- Bork, R. (2017). The European Insolvency Regulation and the UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency. *International Insolvency Review*, 26(3), str. 246-269.
- Dec, P., Masiukiewicz, P. (2016). Models of Bankruptcy Procedures in European Union. *Business and Management Horizons*, 4(2), str. 46.
- Garašić, J. (2006). Pretpostavke za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnoga/insolventijskog postupka prema hrvatskom pravu. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 56(2-3), str. 583-616.
- Garašić, J. (2017). Najznačajnije novine Stečajnoga zakona iz 2015. godine. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 38(1), str. 131-184.

- Hrastinski Jurčec, L. (2007). Pravni položaj stečajnoga upravitelja u stečajnim postupcima. *U Ovrha i stečaj – aktualnosti zakonodavstva i sudske prakse*. Zagreb: Inženjerski biro.
- Marković, N. (2013). Oblici prestanaka postojanja i prestanaka djelatnosti gospodarskih subjekata, Zbornik radova Predstečajna nagodba, stečaj i oblici prestanaka trgovačkih društava, Narodne novine, str. 1-14.
- Marković, N. (2008). Polaganje računa vjerovnicima – završni račun stečajnoga upravitelja. Stručni članci Trgovačkog suda u Zagrebu. Dostupno na <http://www.tszg.hr/cro/TSZG/Djelokrug-Suda/Stecaj/Strucni-clanci/Polaganje-racuna-vjerovnicima-Zavrsni-racun-stecajnog-upravitelja>
- Marković, N. (2015). Prestanak trgovačkog društva bez likvidacije, Zbornik radova sa znamstvenog skupa, Efzg,
- Nehrig, U. (2011). *Die rechtlichen und tatsächlichen Bedingungen der Auswahl und Bestellung Titel des Insolvenzverwalters in Österreich und Deutschland* (Doctoral dissertation, uniwien).
- Ooi, M. (2017). Cross-border Insolvency and its Threat to International Trade: Proposal for a Comprehensive UNCITRAL solution. *Analysis*, 92014(34).
- Sajter, D. (2014). Efikasnost hrvatskih trgovačkih sudova u procesuiranju stečajnih predmeta. *Ekonomski pregled*, 65(2), str. 155-178.
- Sajter, D. (2008). Ekonomski aspekti stečaja i restrukturiranja u stečaju. *Ekonomski fakultet Osijek, raspoloživo na: <https://bib.irb.hr/datoteka/377526>. Sajter_Disertacija.pdf* (02.07. 2017.).
- Sajter, D., Hudeček, L. (2010). Temeljni pojmovi i nazivi stečajnoga prava. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 35(1), str. 309-332.
- Tollenaar, N. (2017). The European Commission's Proposal for a Directive on Preventive Restructuring Proceedings.
- Vukelić, M. (2006). Imovina stečajnoga dužnika, unovčenje i djelomična dioba, Četvrta novela stečajnoga zakona, Narodne novine, Zagreb, str. 243
- Vuković, A., Bodul, D. (2012). Stečajno zakonodavstvo u tranziciji – komparativni osvrt, hrvatski izazovi i potencijalna rješenja. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 49(3), str. 633-661. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/8684>

Uredbe:

- Uredba Vijeća (EZ) br. 1346/2000, 29. 5. 2000.
- Uredba Vijeća (EU) br. 2015/848, 20. 5. 2015.
- Provedbena Uredba Vijeća (EU) 2016/1792, 29. 9. 2016.
- Provedbena Uredba Komisije (EU) 2017/1105, 12. 6. 2017.

Zakoni:

- Ovršni zakon NN 112/12 , 25/13 , 93/14 , 55/16 , 73/17.
- Stečajni zakon NN 71/15, 104/17
- Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi NN 108/12, 144/12, 81/13, 112/13, 71/15, 78/15
- Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18
- Zakon o parničnom postupku NN 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/1, 25/13
- Zakona o porezu na dohodak NN 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH – 120/13,125/13, 148/13, Odluka USRH 83/14 i 143/14
- Zakon o sudskom registru NN 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 110/15 .

Pravilnici:

- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost NN 79/13, 85/13, 160/13, 35/14, 157/14, 130/15, 1/17, 41/17 i 128/17
- Pravilnik o polaganju stručnog ispita, obuci i usavršavanju stečajnih upravitelja NN. 104/15
- Pravilnik o popisu jedinica financijske agencije i područja njihove nadležnosti u predstečajnom postupku NN 106/15
- Pravilnik o pretpostavkama i načinu izbora stečajnoga upravitelja metodom slučajnoga odabira NN 106/15
- Pravilnik o vrsti i visini naknade troškova Financijske agencije u predstečajnom postupku i o visini naknade troškova Financijske agencije za podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka NN 106/15.
- Pravilnik o utvrđivanju liste stečajnih upravitelja NN 104/2015.

Ostalo:

- Financijska agencija (Fina), dostupno na <https://www.fina.hr>
- Ministarstvo financija, Porezna uprava, Lista mišljenja porezne uprave, dostupno na https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Stranice/lista-misljenja.asp
- Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, E-oglasna ploča, dostupno na <https://e-oglasna.pravosudje.hr>

SAŽETAK

PRAVNI POLOŽAJ STEČAJNOGA UPRAVITELJA KOD NAKNADNO PRONAĐENE IMOVINE STEČAJNIH DUŽNIKA U SKRAĆENOM STEČAJNOM POSTUPKU

Stečajni postupak se provodi radi skupnoga namirenja vjerovnika stečajnog dužnika unovčenjem njegove imovine i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima. Ukoliko se pretpostavi zbog nedostataka podataka o imovini da stečajni dužnik nema nikakvu imovinu ili ima imovinu manje vrijednosti koja nije dovoljna za pokrivanje troškova stečajnog postupka trgovački sudovi provode skraćene stečajne postupke nad stečajnim dužnicima u kojima otvaraju i zaključuju u istome danu skraćene stečajne postupke.

Naknadno se u pojedinim slučajevima dolazi do saznanja da neki stečajni dužnici nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak, a koji su već po zakonu brisani iz sudskog registra posjeduju imovinu koja je dovoljna za podmirenje troškova stečajnog postupka i djelomično ili potpuno namirenje vjerovnika. Stečajni upravitelji na koje su prešla prava tijela stečajnih dužnika, obavještavaju trgovačke sudove o postojanju imovine stečajnih dužnika te predlaže ponovno otvaranje zaključenih stečajnih postupaka radi naknadne diobe.

Praktična provedba stečajeva nad stečajnim dužnicima u skraćenim stečajnim postupcima kod kojih je naknadno pronađena imovina često nema odgovorajuću definiranu zakonsku podlogu stečajnog upravitelja u stečajnom zakonu te se stečajni upravitelji u provedbi stečajeva nad stečajnim dužnicima u skraćenim stečajnim postupcima kod kojih je naknadno pronađena imovina susreću s brojnim problemima.

Stečajni upravitelji smatraju da sadašnji zakonski okvir koji određuje pravni položaj stečajnih upravitelja u upravljanju naknadno pronađenom imovinom ima nedostatke te bi se njegovom promjenom poboljšala pravna zaštita i ekonomska korist od naknadno pronađene imovine stečajnih dužnika, a time i povećala razina namirenja vjerovnika.

Ključne riječi: stečajni postupak, skraćeni stečajni postupak, stečajni upravitelj, stečajno pravo

ABSTRACT

LEGAL STATUS OF THE INSOLVENCY ADMINISTRATOR IN CASES OF SUBSEQUENTLY FOUND ASSETS OF INSOLVENT DEBTORS IN SHORTENED BANCROPYCY PROCEDURE

The bankruptcy procedure is conducted for the collective settlement of the debtor's creditors by paying his assets and allocating funds to the creditors. If it is assumed, due to the lack of data on assets, that the bankruptcy debtor does not have any assets or has less valuable assets that are insufficient to cover the costs of bankruptcy procedure, commercial courts execute shortened bankruptcy procedure on bankruptcy debtors in which they open and conclude shortened bankruptcy procedure on the same day.

In some cases, it is subsequently found that some bankruptcy debtors over which the shortened bankruptcy procedures were carried out and which were already removed from the court registry have the assets that are sufficient to settle the costs of the bankruptcy procedures therefore partly or completely settling the creditor. The bankruptcy managers to whom the rights of the bankruptcy debtor are transferred, inform the commercial courts of the existence of the assets of the bankruptcy debtor and proposes the reopening of concluded bankruptcy proceedings for subsequent divisions.

The practical implementation of bankruptcy procedures over debtors in shortened bankruptcy procedures with subsequently found assets often lacks the legally defined role of the insolvency administrator within the bankruptcy law which puts insolvency administrators during the implementation of bankruptcy procedures in cases of subsequently found assets in difficult position with many problems.

Insolvency administrators believe that the current legal framework defining the legal position of insolvency administrators in the management of subsequently found assets has its shortcomings and that its change would improve the legal protection and economic benefits of subsequently found assets of bankruptcy debtors therefore increasing the level of settlement of creditors.

Keywords: bankruptcy procedures, shortened bankruptcy procedures, insolvency administrator, insolvency law

POPIS TABLICA

Tablica 1. Kretanje broja insolventnih poslovnih subjekata, iznosa neizvršenih osnova i njihovog broja zaposlenih – od 31. prosinca 2014. do 28. veljače 2019. godine 83

Tablica 2. Prijavljene dospjele neizvršene osnove za plaćanje poslovnih subjekta prema ročnosti – od 31. prosinca 2014. do 28. veljače 2019. godine..... 85

Tablica 3. Broj prijedloga FINA-e za otvaranje stečajnoga postupka 86

Tablica 4. Broj pokrenutih stečajnih postupaka na trgovačkim sudovima prema izvorima iz Ministarstva pravosuđa 88

Tablica 5. Korelacija broja pokrenutih stečajnih postupaka, broja prijedloga FINA-e za otvaranje stečajnoga postupka i broja insolventnih poslovnih subjekata 88

Tablica 6. Stečajni postupci na trgovačkim sudovima u 2018. godini prema vrsti spora..... 89

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Broj imenovanja ispitanika u skraćenim stečajnim postupcima	93
Grafikon 2. Postotak od ukupno skraćenih stečajnih postupaka u kojima je naknadno pronađena imovina	94
Grafikon 3. Prolazak vremena od javljanja sudu da je pronađena imovina do rješenja o nastavku postupka	95
Grafikon 4. Postotak namirenja vjerovnika u skraćenim stečajnim postupcima kod kojih je naknadno pronađena imovina	96
Grafikon 5. Troškovi stečajnoga postupka u postocima prema vrijednosti pronađene imovine	97
Grafikon 6. Način saznanja o postojanju imovine kod skraćenih stečajnih postupka	98
Grafikon 7. Vrste naknadno pronađene imovine kod skraćenih stečajnih postupka	99

PRILOG 1. ANKETNI UPITNIK

Ciljana skupina anketnog upitnika su stečajni upravitelji koji su u 2015. i 2016. godini bili određeno vrijeme upisani na B listu stečajnih upravitelja, a u međuvremenu su postali stečajni upravitelji upisani na A listu stečajnih upravitelja te su mogli sudjelovati u nastavcima postupka radi naknadno pronađene imovine.

Uvodni dio:

1. Upišete slovo Ž ako ste ženskog spola, a slovo M ako ste muškog spola.
 2. Unesite broj Vaših godina.
 3. Unesite broj godina iskustva u poslu stečajnoga upravitelja
 4. Posao stečajnoga upravitelja radite kao:
 - a) osnovnu djelatnost
 - b) dopunsku djelatnost (drugi dohodak)
 5. Ako posao stečajnoga upravitelja radite kao dopunsku djelatnost, navedite osnovni razlog zašto Vam je posao stečajnoga upravitelja dopunska a ne glavna djelatnost:
-
-

UPITNIK O SKRAĆENIM STEČAJNIM POSTUPCIMA:

1. Unesite broj mjeseci kojih ste tijekom 2015. i 2016. godine bili upisani na B listu stečajnih upravitelja?
2. U koliko ste skraćenih stečajnih postupaka imenovani stečajnim upraviteljem:
 - a) 1 – 10
 - b) 10 – 50
 - c) 50 – 100
 - d) 100 – 200
 - e) 200 – 500
 - f) 500 – 1000
 - g) više od 1000
3. U kolikom postotku od skraćenih stečajnih postupaka u kojima ste imenovani je naknadno pronađena imovina:
 - a) < 0,1
 - b) 0,1 – 0,5
 - c) 0,5 – 1
 - d) > 1
 - e) > 5

4. Koliko, prema Vašemu iskustvu, treba vremena od dana javljanju sudu da je naknadno pronađena imovina do rješenja o nastavku postupka:

- a) manje od 1 mjeseca
- b) 1 – 3 mjeseca
- c) 3 – 6 mjeseci
- d) 6 mjeseci – 1 godine
- e) više od 1 godine

5. Koliko je prosječni postotak namirenja vjerovnika u nastavcima postupaka radi naknadno pronađene imovine stečajnih dužnika u skraćenim stečajnim postupcima u kojima ste bili stečajni upravitelj?

- a) < 1
- b) 1 – 5
- c) 5 – 10
- d) 10 – 20
- e) 20 – 40
- f) 40 – 60
- g) 60 – 80
- h) 80 – 100

6. Prema Vašemu iskustvu, troškovi stečajnoga postupka u nastavcima postupaka radi naknadno pronađene imovine u prosjeku su sljedećeg postotka od vrijednosti imovine:

- a) 1 – 5
- b) 5 – 10
- c) 10 – 20
- d) 20 – 40
- e) 40 – 60
- f) 60 – 80
- g) 80 – 100

7. Na koji način saznavate za postojanje imovine kod stečajnih dužnika nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak:

- a) od Porezne uprave
- b) od DORH-a
- c) od MUP-a
- d) bivših radnika stečajnoga dužnika
- e) bivših većinski udjeličara stečajnoga dužnika
- f) vjerovnika stečajnoga dužnika
- g) proučavanjem financijskih izvještaja

- h) obavijestima o parničnim, prekršajnim, upravnim i drugom postupcima u kojima je stečajni dužnik stranka
- e) od najmoprimaca i zakupaca nekretnina i pokretnina stečajnoga dužnika
- f) na neki drugi način

8. Prema Vašim saznanjima, o kojoj se imovini najčešće radi?

- a) nekretnine
- b) pokretnine
- c) sudske tužbe koje se vode u ime stečajnoga dužnika
- d) potraživanja prema vjerovnicima stečajnoga dužnika
- e) ostale vrste imovine

9. Ukratko opišite pet najčešćih problema s kojima ste se susreli u skraćenim stečajnim postupcima s naknadno pronađenom imovinom tako da na prazne crte od 1 do 5 pod 1 upišete onaj koji je bio najučestaliji, a pod onaj 5 koji je bio najmanje učestao:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

10. Ukratko opišite pet najčešćih problema koje imate sa stupanjem u naknadno pronađene imovine tako da na prazne crte od 1 do 5 pod 1 upišete onaj koji je bio najučestaliji, a pod 5 koji je bio najmanje učestao:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

11. Ukratko opišite što bi se prema Vašem mišljenju trebalo učiniti, odnosno što smatrate da bi se moglo učiniti kako bi se pravni položaj stečajnoga upravitelja kod skraćenih stečajnih postupaka s naknadno pronađenom imovinom poboljšao?

12. Kada biste mogli, što biste izmijenili i/ili čime biste nadopunili Stečajni zakon u dijelu koji se odnosi na skraćene stečajne postupke s naknadno pronađenom imovinom?

ŽIVOTOPIS OSOBNİ PODACI

Ime i prezime: Renato Sabljic
Datum rođenja: 31. siječnja 1971.
Adresa: Zdenački zavoj 14, 10 000 Zagreb
Telefon: 00385 98 274 257
E-mail: renato.sabljić@gmail.com

OBRAZOVANJE

2008. → Specijalistički poslijediplomski studij „Poslovno upravljanje – MBA“
Ekonomski fakultet – Zagreb, Sveučilište u Zagrebu
2015. – 2015. Ispit za stečajnoga upravitelja – Ministarstvo pravosuđa Republike
Hrvatske
1990. – 1996. Fakultet elektrotehnike i računarstva – FER, Sveučilište u Zagrebu

RADNO ISKUSTVO

2015. → **Stečajni upravitelj, Republika Hrvatska**
Glavne odgovornosti: Vođenje stečajnih postupaka.

VIR elektronika d.o.o., Zagreb, Republika Hrvatska

6/1999. – 11/2016. **Direktor prodaje i razvoja**

Glavne odgovornosti: Vođenje prodaje i razvoja tvrtke. Planiranje, vođenje i kontroliranje strateških dijelova poslovanja (prodaja, marketing, otvaranje novih tržišta i kanala distribucije). Stvaranje strateških saveza, identificiranje ključnih inozemnih i hrvatskih partnera i kupaca, pregovaranje i komuniciranje s ključnim partnerima. Vođenje procesa projekata izgradnje stanova za tržište od početne ideje do završetka projekata, kupnje zemljišta, ishodenje dozvola, osiguranje financiranje projekata, pregovaranje i suradnja s bankama, arhitektima, izvođačima radova, agencijama za nekretnine, uredima lokalne vlasti i nadziranje izvršenje projekta u svim fazama.

Euroval elektronika d.o.o., Zagreb, Republika Hrvatska

6/1996. – 5/1999. **Voditelj prodaje i marketinga**

Glavne odgovornosti: Koordiniranje, organiziranje i nadziranje prodaje i marketinga. Planiranje, implementacija i nadzor marketinških strategija. Prodaja i pregovaranje s ključnim kupcima, određivanje strategije prema ključnim kupcima, planiranje i prognoziranje plana prodaje.

VJEŠTINE

- Napredno poznavanje i korištenje interneta i MS Office paketa
- Aktivno znanje engleskog i njemačkog jezika
- Vozačka dozvola B i C kategorije